COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XVII. PARS II.

LIPSIAE MDCCLXXI.
APVD IO. FRIDERICVM GLEDITSCH
Venduntur etiam
Amſtelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourſe, Pariſiis apud
Briaſſon, Patauii apud Io. Manfré, Holmiae apud L. Saluium.

I.

Medical Transactions, published by the College of Physicians in London. Vol. I. London printed for S. Baker and I. Dodsley. 1768. 8vo mai. Alph. 1. pl. 7½. Tab. aen. 1. *)

h. e.

Transactiones medicae a Collegio Medicorum Londinensi editae. Vol. I.

Cum hoc ipso seculo experiundo in rebus medicis plus inuentum sit, quam ratiocinando, Collegium Medicorum Londinensium, inuentas quoque res, ipsi traditas, collegit et edidit, miramur tamen, illud nec fidem relationum, nec opiniones propositas sua auctoritate confirmare velle. Nos de praecipuis rebus nunc ad Lectores nostros referimus.

1. *Animaduersiones de aqua puteali Londinensi et de methodo purissimas aquas efficiendi.* Auctore Cl. GUILIELMO HEBERDEN. M. D. Regiae societatis et Collegii medici membro **). Aqua puteorum Londinensium puluerem lapidis calcarei et tria acida mineralia, vitrioli, nitri et salis communis, p. 1.

prae-

*) Tradita est versio Germanica: *Arzneykundige Abhandlungen etc. von* D. CARL CHRISTIAN KRAUSEN. *Erster Band. Leipzig.* 1768. 8.

**) lect. d. 22. iunii 1767.

praeterea oleosi quid continet, quod ex colore flavescente cognoscitur. Acidum vitriolicum calcaream partem in seleniten mutat, reliqua acida partes calcareas aquae intimius iungunt. Copia contentorum in mensura vna a decem ad viginti grana ascendit. Etsi vero Londinenses ingredientium particularum indolem variis signis cognoscunt, tamen ratione gustus puram iudicant, consuetudine ducti, vt quidam incolae Americae septentrionalis aquas fontanas, marinis inquinatas, lubenter bibant. Medici aquarum impurarum noxam in morbis alendis, praecipue in imbecillis et infantibus, melius perspiciunt. Monet tamen Noster, ex calcarea aquarum terra calculos non generari, quorum terra animalis est. Coctura aquae fontanae non corriguntur, cum ea salia aquae intimius vniat, suadet itaque salis tartari aliquas particulas iniicere, quo terra calcarea praecipitetur, et acida salia in media mutentur minus no-
p. 9. xia. Cum etiam aqua fontana putridis animalium partibus inquinetur, Cl. Auctor Londinensibus aquam fluuiatilem Thamesis commendat, et cum saepe particulis limosis aliisque impuris inquinata sit,
p. 13. varios correctionis modos subiungit. De destillatione tandem aquarum agit ac varia, quae eam difficilem reddunt, commemorat et gratiam gustus iis denegat, interim tamen destillatas aquas purissimas iudicat.

p. 23. 2. *De elephantiasi*, Auctore Cl. THOMAS HEBERDEN, Medico in insula Madera, communicauit GUILIELMUS HEBERDEN *). Elephantiasis, quae vera est leprae species, tubercula rubra in variis corporis partibus exhibet, prurientia et calentia cum febre, quae tamen cessat, quo facto tubercula liuida, scirrhosa, interdum tamen cutis colori

*) lect. d. 22. iunii 1767.

colori fimilia redduntur. Facies potiffimum ad fupercilia tumet et pili ibi defluunt, fimili ratione alae nafi, labia et auriculae tument et vlcera in cavis vicinis oriuntur. In extremitatibus vngues fcabri fiunt et vlcera gangraenofa fouent, quae digitorum articulos fubinde deftruunt. In quibusdam tantum aegris crura vltra modum intumefcunt, et tunc inter tubercula cutis finditur, in aliis enim extenuata funt cum vel fine vlceribus. Cutis faciei fplendida eft et in vniuerfum fine fenfu, motus etiam digitorum manus et pedis ceffant. Anima foetida eft et pulfus debilis. Notat tamen Nofter, morbum interdum alio fymptomatum ordine procedere. Quamquam etiam vere contagiofus et haereditarius dici nequeat, commemorat tamen exempla latentis morbi et in generatione continuata iterum fe euoluentis. In litteris additis Cl. TH. HEBERDEN, curatio morbi iam confirmati, praecipue ope corticis Peruuiani, defcribitur, qua occafione monet, mercurialia morbum non exafperare, etfi eum non fanent. Cl. GUIL. HEBERDEN hac occafione de ferpentibus et cura viperarum pauca adiicit.

P. 34.
P. 39.

3. *Obferuationes de afcaridibus* communicatae a Cl. GUIL. HEBERDEN *). Afcarides inteftinum rectum et ani orificium potiffimum irritant, a qua re nonnunquam fomni defectus et aeftus cum tumore inteftini inducitur, dolor interdum quoque ad imam partem abdominis percipitur, mucusque fanguinolentus cum afcaridibus viuis excernitur. Clyfmata ex decocto tabaci, aqua calcis et folutione vitrioli fine fructu fuerunt, tenefmus, qui faepe vrget, lacte calido et oleo iniecto temperatur. Purgantium porro leniorum et fortiorum varius vfus diiudi-

P. 45.

*) lect. die eodem.

iudicatur et exemplis oſtenditur, ſanitatem cum aſcaridibus diu illibatam eſſe poſſe, quod in aliis vermibus non ita obſeruatur. Sal commune ſpecificam virtutem in vermibus habere aſſerit et ideo ſequentem obſeruationem ſubiungit.

p. 54. 4. *Notatu dignus et bonus effectus largioris doſis ſalis communis in cauſſa verminoſa* *). Vir a variis incommodis infimi ventris contracti et ſicci per quatuor annos ita confectus eſt, vt cum inſigni macie prorſus langueret. Vſus quidem eſt variis medicamentis, ſed ſine fructu, donec ſuaſu amici ſalis communis libras duas, in duabus menſuris aquae fontanae ſolutas, horae ſpatio deglutiret. Senſit inde inſignem oppreſſionem pectoris, reiectis tamen per vomitum cum muco vermibus, melius ſe habuit et, aluo ſicca, difficulter alias ſoluenda, mobili reddita, magna copia muci et vermium reiiciebatur. Sitis ingens et dyſuria eum quidem male affecerunt, ſed potu aquae et lactis ebutyrati haec ſymptomata mitigata ſunt, vt vſum remedii diutius continuare potuerit. Morbo ſublato, prophylacticum remedium, libram dimidiam ſalis communis ſoluti tribus vel quatuor diebus ante nouilunium et plenilunium hauſit.

p. 60. 5. *De coecitate nocturna ſiue nyctalopia*, Auctore Cl. GUILIEL. HEBERDEN **). Vir triginta annorum, febre intermittente per parcum nimis corticis Peruuiani vſum mitigato, recidiuam ſenſit, ſed frigido tandem balneo febrim ſuppreſſit. Ab eo autem tempore noctu oculi obfuſcati et tandem coeci redditi ſunt, viſu tamen ſummo mane iterum reſtituto. Morbus ſingulis noctibus redibat, quamdiu in mari commoraretur, in terra tamen viuens ſenſim

*) lect. die eodem. **) lect. d. 6. iulii 1767.

ſenſim correctus eſt. Incidit hic paulo poſt in tabem et obiit. Notandum vero eſt, hunc virum antea labores, in quibus plumbum tractatur, ſuſcepiſſe.

6. *Obſeruationes de cancro*, Auctore Cl. MARCO AKENSIDE, Collegii medici et ſocietatis regiae ſocio, Medico regio *). Varias, quae cancri naturam et curationem ſpectant, collegit annotationes. Viri mentionem facit, qui verrucis in facie aliisque corporis partibus affectus eſt, quae etiam ſaepe reſectae iterum redierunt et narrat, aegrum tandem aliquam inſignem ad articulum cubiti reſecare noluiſſe, ideoque ad Noſtrum acceſſiſſe, qui eam, cum in cute mobilis haereret, per chirurgum reſecare iuſſit. Etſi vero, quae porro huic viro acciderint, neſciat, in his tamen verrucis primam cancri originem inuenire putat, cum materia in ſubcutaneas glandulas coniiciatur et regeneratio ex humoribus peruerſis, ad cutim ductis, fiat. Arbitratur enim, in his veram ſcirrhoſam duritiem eſſe, quamquam cutis, a compreſſione et calore circumiacentium partium libera, non ſemper vlcera carcinomatica formet. In cancroſa vero per corpus diſperſa materia, tandem variis in locis ſedem figente, narcoticas plantas, vt antea ſolanum, ſic nunc cicutam, vt ſpecificum medicamentum, adhibuerunt. p. 64.

Agit vero primum de viribus mercurii ſublimati corroſiui, qui in venereis morbis magis, quam aliae medicinae mercuriales laudatus eſt et obſeruationes ſubiungit, ex quibus patet, eum in ſcirrhis quoque diſcutiendis non inutilem fuiſſe. Femina quinquaginta circiter annorum, tumorem ſcirrhoſum a ceruice ad aurem dextram et articulum maxillae inferioris extenſum, habebat, doloroſum et maxillae p. 70.

*) lect. d. eodem.

xillae motum impedientem, exhibuit ei quartam tantum partem grani mercurii ſublimati bis de die in vini ſpiritu et ſcirrhum intra quinque hebdomadas ita diſcuſſit, vt ſine incommodo viueret. Medicamento tamen ſepoſito, ſcirrhi moles denuo cum febre increuit, qua ſopita et mercurio per menſem iterum adhibito, ita conualuit, vt ex noſodochio ſecederet, nec vnquam reuerteretur. Simili medendi ratione tumorem ſub lingua exulceratum in alia femina ſe curaſſe affirmat.

p. 75. Cicuta poſtea in multis curationibus a Cl. STOERCKIO et aliis adhibita, et Noſter tentamina inſtituit. Etſi vero a minori doſi ad maiores procederet, in imbecillibus tamen, temulentiam cum ſudore frigido et interdum deiectiones aluinas inde fieri cognouit, quae tamen incommoda vſu aromaticorum breui euanuerunt; in ſcirrhis ipſis et aliis tumoribus diſcutiendis certum auxilium non obſeruauit, et arbitratur, narcotica haec medicamenta, vt opium, agere, cuius auctas doſes tandem aegri ferunt.

p. 80. Lancinantes vero dolores in carcinomatibus cicuta cohiberi, exemplo carcinomatis vteri probat. Propinauit aegrae bis de die ſcrupulum dimidium extracti cicutae, eo effectu, vt dolores et effluxus materiae ichoroſae ceſſarent, redeuntes quidem poſt ſepoſitum medicamentum. Etſi vero poſtmodum quindecim grana extracti bis de die adhibebat, doloresque iterum ceſſabant, ſub continuato tamen medicamenti vſu recrudeſcebant et aegra paulo poſt mi-
p. 84. ſere periit. Addit tandem Noſter varias obſeruationes, in quibus corticem Peruuianum cum mercurio et cicuta combinauit, nec tantum lancinantes dolores ſopiit, ſed etiam aegros vere ſanauit. Monet vero, omnes aegros in recenti malo, minime vero in inueterato auxilium expertos eſſe.

7. De

7. *De vſu ipecacuanhae in aſthmate.* Auctore EODEM *). Aſthmatis differentiis breuiter expoſitis, et illo, quod ex hydrope pectoris pendet, ſimul examinato, praecipue illud, quod ſpaſmodicum dicunt, perſequitur, quod nimirum in ſtrictura bronchiorum et cellularum pulmonalium conſiſtit. In hoc opio cum fructu vſus eſt, propinauit vero tincturae thebaicae guttas centum et vltra breui temporis ſpatio; ex qua re aegri per duos tresue dies ſtupidi facti ſunt et vnus in anaſarcam incidit. Laudat itaque Noſter lenia vomitoria et inprimis ipecacuanhae puluerem, quem a tribus ad quinque et deinde ad decem vſque grana propinauit. Quamquam vero interdum vomitum experti ſunt aegri, mitiores tamen doſes per aliquot hebdomadas continuatas, vſu ſuo ſalutares inuentas eſſe, exemplis confirmat. p. 93. p. 96.

8. *Methodus medendi tumoribus albis articulorum.* Auctore EODEM **). Hos tumores, ex ſcrophuloſa diſpoſitione aegrorum oriundos, inſignia ſaepe mala inferre, res notiſſima eſt. Methodum itaque medendi vtilem, niſi hydrops articuli accedat, proponit ſequentem. Veſicatoria circa articulum applicauit, paruas doſes calomel ad vnum alterumque granum veſperi et praeterea decoctum amarum, inprimis corticis Peruuiani, exhibuit et egregios effectus in continuata curatione expertus eſt. Femina, durante curatione, miliaribus ſuperuenientibus et recte exſiccatis, ſanata eſt. p. 104.

9. *Epiſtola* Cl. T. LANE *ad* Cl. GVILIELMUM HEBERDEN ***). Tentamina cum lixiuio ſalis alcali et calcis viuae proponit. Varia nimirum proportione miſcuit cineres clauellatos, calcem viuam, nec p. 112.

 non

*) lecta die eodem. **) lect. d. eodem.
***) l. d. eodem.

non teſtas ouorum calcinatas, ſodam et alia et in lixiuiis ita paratis calculum ſoluere tentauit. Cum nos cuncta repetere nequeamus, quaedam conſectaria ſubiungamus. Salia alcalina fixa vim calculum diſſoluendi non habent, niſi, calce addita, aliqua aëris fixi parte priuata ſint: ſi vero, maiori calcis copia addita, omnis aër fixus eiicitur, vis diſſoluens non augetur. In his experimentis cineres clauellati et ſal tartari ſimilem monſtrant vim, illi tamen ſaepe impuri ſunt. Alcali minerale longe inferius vegetabili, hinc in praeparationibus medicamentorum ſapo Londinenſium amygdalinus melius admiſcetur, quam Hiſpanicus.

p. 125. 10. *De operatione mercurii in diuerſis morbis et conſtitutionibus.* Auctore Cl. EDUARD BERRY, M. D. et regiae Societatis membro *). In vniuerſum diſſerit de vi mercurii ex grauitate et diuiſibilitate declaranda, quibus enim potiſſimum rarefactio ſanguinis fit. Poſtmodum ex HALLERI primis lineis phyſiologiae ramorum aortae progreſſum repetit, et longo ſermone demonſtrare annititur, mercurium, ſanguine receptum, per aortam magis ad carotidem externam, quam ad alios ramos dirigi et
p. 136. praecipue glandulas ſaliuales afficere. Ex iis, quae breuiter indicauimus, ſatis apparet, Noſtrum ſimili ratione in explicandis phaenomenis morborum verſari, ideoque in morbi venerei curatione, in retardata et celeri ſaliuatione, in vſu frictionis mercurialis, hypotheſibus vti, ex phaenomenis difficulter illuſtrandis, quae ideo iudicio Lectorum ſubmittimus.

p. 165. 11. *Deſcriptio et cura grauiſſimi cuiusdam morbi oeſophagi.* Auctore N. MUNCKLEY, M.D. Colleg. med.

*) lect. d. 13 iulii 1767.

med. et Societ. reg. membro *). Tubus oesophagi interdum ita contrahitur, vt aegre admittat cibos solidos, tandem, et his exclusis, fluidissimos; in augmento morbi supra stricturam expanditur oesophagus et vomitu reiicit cibos non diu retentos. Saepe ipsa callositas in contextu cellulari, crassas reddit tunicas, interdum glandulae vicinae obstruuntur. Angustatio vero vel ad pharyngem, vel profundius ad cardiam obseruatur. A medico exercitato cognouerat Noster, in hoc malo frictiones mercuriales ad partes colli, superaddito insuper cerato mercuriali, excitata etiam leni saliuatione, opem tulisse. Ille ergo, similibus aegris crebrius obuenientibus, primum parcas mercurii doses propinauit, saliuatione semper cohibita, hanc tamen, si malum vinci non potuit, lente fieri permisit ad sextam saepe hebdomadam. Haec in recenti morbo valent, si enim aeger deglutita paulo post vomitu reiicit, difficulter, nec vnquam curatur.

12. *Disquisitio caussarum colicae endemiae Deuonienfis (Damnoniensis).* Auctore Cl. GEORGE BAKER, M.D. Colleg. med. et Societ. reg. membro, medico aulico **). Etsi non interest scire, quid morbum faciat, sed quid eum tollat, tamen non nisi cognitionem caussae ad morborum cognitionem ducere, certum est. Ad hanc rem, in morbo hoc endemio diiudicando, praecipue respexit Noster. Vino pomaceo colicam Damnoniensem excitari, Cl. MUSGRAVE docuit; magis vero hanc rem illustrauit Cl. HUXHAM, qui ad vini illius differentias et aëris vicissitudines, inprimis in vento boreali, simul respexit, et ad corruptionem bilis porraceam, inde natam, attentus fuit. Noster tandem non solum noxiam succi p. 175. p. 188.

*) lecta die 11 augusti 1767.
**) lecta d. 29 iunii 1767.

ſucci pomorum indolem, ſed admixtas quoque venenatas plumbi particulas examinauit. Quamquam enim acidi crudi in pomis, ad maturitatem veram ſaepe non accedentibus, vel ex cultura minus accurata aliisque cauſſis minus bonis et corruptis, noxam non negat et varia ſymptomata, inde in aegris oborta, ex Auctoribus repetit, ſtudioſe tamen inquirit, quomodo plumbum, ſubdole ab hoc acido ſolutum, in mixtionem vini, inprimis pomacei, intret, et ſanitatem laedat. Hanc vero rem, teſtimoniis Auctorum vbique commemoratis, egregie illuſtrat. Hac occaſione etiam de coctura vinorum tenuium, qua ad fermentationem meliorem duci dicuntur, diſſerit, et in hac quoque diſquiſitione clandeſtini veneni, ex plumbo accedentis, teſtimonia, aſſenſu variorum medicorum confirmat.

p. 217. Cum autem Cl. Auctor non ſolum in examine per liquorem probatorium vini ſubſiſtere voluerit, ſed alia quoque ſubiecerit tentamina, his quaedam in vniuerſum de vnione particularum plumbi cum vino praemittit. Acidum vegetabile, cum dulcedine vini coniunctum, per fermentationem intimius combinatur, ſi vero nimis copioſum et crudum fuerit, vt ſubigi nequeat, praeparatis variis plumbi additis, tranſitus ad fermentationem acetoſam impeditur. Vina, dulcibus particulis magis ſaturata, huic corruptioni minus obnoxia ſunt. Vegetabile acidum aut natiuum in muſto, aut in fermentatione acetoſa, aut in intermedio ſtatu vinorum, fermentatione praeparatorum, plumbum vel ipſum, vel varie calci-
p. 221. natum ſuſcipit. Tentamina nunc varia, cum vino pomaceo, ſaccharo ſaturni et aliis praeparatis plumbi inſtituta, proponit, additis obſeruationibus, quarum repetitionem noſtra non patitur recenſio.

p. 231. Commemorat quidem ea, quae Cl. SEERUP, Auctor quidem de reliquo minus notus, in *trium-*

pho

pho lithargyriatorum, et hac occaſione ſimul vires medicas plumbi, a variis medicis laudatas, recenſet, et concedit, praeparata plumbi interne propinata, refrigerare, incraſſare, repellere, reſoluere et acrimoniam obtundere, inde in ſudoribus colliquatiuis, aliisque fluxibus et haemorrhagiis bonos effectus edere, qui vero tranſitorii ſunt, ſuo tamen modo noxii, cum varia quoque medicorum teſtimonia damna, inde oriunda, confirment.

Cum facile praeuiderit Cl. Auctor, opinionem p. 242. ſuam de plumbo, pomacea vina corrumpente, obiectionibus anſam daturam eſſe, varias ſibi ipſi propoſuit dubitationes, quas ſimul diluere annititur. Sub finem tamen optat, vt cauſſa endemiae Damnonienſium colicae, morbi adeo triſtis et exitioſi, ſi forte ab Eo non ſatis definita ſit, aliorum tentaminibus porro definiatur.

13. *Examen variorum modorum, quibus venenum* p. 257. *plumbi in humanum corpus clanculum ſe inſinuare poteſt.* Auctore EODEM *). Ii, qui plumbum varia ratione tractant, colica ſaturnina afficiuntur, diro morbo, cuius impetu apta medendi ratione ſopito, ſi ab his laboribus recedunt, vel illos maiori cum cautione inſtituunt, a morbo non amplius petuntur. Sed ſunt, qui v. c. vino, lithargyrio adulterato, modice vtuntur, imbecilles potiſſimum, varia incommoda ſentiunt, quorum cauſſam ſaepe neſciunt et medicamentis minus idoneis tractantur, hi tamen ſenſim languidi et macilenti fiunt et tandem conuulſiui vel apoplectici moriuntur. Hac ratione forte praeparantur et propinantur lenta venena, quae hominem ſolo languore ſubinde eneruant et conficiunt. Oſtendit quoque Noſter olea, butyrum et lac ab infectione plumbi non libera eſſe.

Tranſit

*) lect. d. 13 iulii 1771.

p. 265. Tranſit poſtea ad vaſa terrea, vitro plumbi, et cuprea tenui lamina ſtanni, cum plumbo mixti, obducta, et proportionem plumbi admixti ſtudioſe examinat, ita, vt cibis et iuſculis admixtas plumbi particulas tentaminibus definiat, et teneriorum et imbecillium corpora his tamen maxime laedi confir-
p. 280. met. Progreditur ad deſtillationes aquarum per plumbea, vel plumbo obducta vaſa et monet, teſte MATTHIOLO, his aquis, ob cauſſam plumbi, dulcedinem conciliari et ſedimentum album in iis eſſe, aliaque plura exempla addit, vbi colicam ſiccam in Americae inſulis et prouinciis frequentem, his deſtillationibus et cocturis in vaſis plumbeis, vel plumbo obductis, oriri, aſſerit. Aquam etiam ſimplicem frigidam, per plumbeos canales ductam, his metalli
p. 301. particulis infici, variis teſtimoniis probatur. Additis nonnullis, quae ſuperiores de vino, plumbo corrupto, obſeruationes illuſtrant, ad effectus noxios medicamentorum internorum, ex plumbo paratorum, praecipue ſacchari ſaturni, reſpicit et ſimul ſaturninorum, in emplaſtris et vaporibus externe applicatorum, damna commemorat.

p. 319. 14. *Tentamen hiſtoricae recenſionis, ſpeciei colicae ſpaſmodicae, quae nomine colicae pictonum inſignitur.* Auctore EODEM *). Praemiſſis variis ex veterum libris, de colicis ſingularibus et plumbo, monet, Cl. FRANCISCUM CITOIS 1617. primum colicae pictonum in libello ſingulari mentionem feciſſe, addit vero plures fuiſſe, qui ante eum colicas endemias deſcripſerint. Ex his PARACELSUM commemorat, qui de ſimili colica agit, arbitratur autem, hanc medicum, vſu variorum remediorum ſaturninorum, excitaſſe.

Sed

*) lect. d. 21 iulii 1767.

Sed cum, Cl. BAGLIVIO monente, nihil fa- p. 334.
cilius colicae ſuperueniat, quam paralyſis, Cl. GRASHUIS colicam pictonum tantum ex atrociſſimo et pertinaciſſimo dolore definiuit, ex quacunque demum cauſſa illa oriatur. Alii itaque ad tenuem acrimoniam in vniuerſum, alii ſpeciatim ad vini vitia reſpexerunt, quamuis etiam haec vtplurimum a lithargyrio, vino admixto, orta ſint, quod in Germania praecipue publicis et ſeueriſſimis legibus interdictum eſt, ad plumbum tamen non adeo, vt cauſſam colicae, ſed ad cruditatem vini, ita correcti, vel potius corrupti attenti fuerunt. Quam ob rem No- p. 350.
ſter iterum regreditur ad praeparationes vini, a veteribus indicatas, et ab admixti plumbi ſuſpicione non alienas, ex qua cauſſa etiam colicae endemiae, a veteribus medicis deſcriptae, ortae ſunt.

15. *Examen variarum cauſſarum, ex quibus colica* p. 364.
pictonum orta, dicitur. Auctore EODEM *). Traditur breuis recenſio cauſſarum, ex quibus varii Auctores geneſin huius colicae declarare voluerunt. Commemorantur itaque febres criſibus imperfectis iudicatae vel male curatae, venena et ex cupro, antimonio, mercurio praeparata medicamenta et vapores, forte etiam omnes vapores metallici, arthritis et rheumatiſmus, ſuppreſſa perſpiratio, ſcorbutus, melancholia et tandem omnes ingratae animi commotiones. Omnibus tamen his amplius declaratis et Auctorum teſtimoniis explicatis, Noſter ſemper ad vim plumbi reuertitur, quoniam in morbis his ſaepe medicamentis, ex plumbo paratis, vſi ſunt, vel ſi hoc non oſtendi poſſit, alios colicos dolores eſſe cum colica pictonum non confundendos, in qua praecipue ad paralyſin aliasque neruorum affectiones attendendum eſt.

16. *De*

*) lect. d. 7. auguſt. 1767.

p. 407. 16. *De polypo bronchiali.* Auctore R. WARREN, Colleg. med. et Societ. reg. socio, medico regio *). Polypos in variis corporis cauitatibus nasci res notissima est, rarior vero ille, qui in bronchiis concrescit, nunc a Nostro describitur. Puella octo annorum, glandularum obstructionibus obnoxia, respiratione difficili affecta, venaesectione, vesicatoriis et laxantibus tenuioribus parum leuabatur, pulsus semper iusto frequentior erat, et oxymel squilliticum postea propinatum tantum transitorium auxilium efficiebat. Duodecimo demum morbi die, aegra tussiendo reiiciebat polyposam concretionem sine sanguine, pure et muco, qua quidem excretione facta, ea melius se habere videbatur, sed respiratio difficilis et celerior pulsus denuo obseruabantur, et noui semper polypi ad alterum vsque annum excernebantur. Interualla morbi, interdum obvenientia, a mutatione situs polypi, pulmones minus prementis, declaranda sunt. In tabula duae figurae polyporum excretorum delineatae sunt, quae asperae arteriae ramis respondent. Materia alba, opaca, coagulato lacti similis erat; aliquae vero concretiones densiores erant, in aqua non soluendae, aliae laxiores, in ea facile secedentes, interdum muco adiecti erant globuli densiores pisi figura.

p. 417. Polypos similes vasa esse sanguifera, TH. BARTHOLINUS et TULPIUS affirmarunt, sed RUYSCHIUS, qui similem polypum in cadauere inuenerat, hanc sententiam reiicit, genesin tamen non declarat. Noster nonnullis obseruationibus, et simili ferme ex HIPPOCRATE proposita, Cl. MORGAGNII sententiam probat, qui exsudationem muci ex glandulis et gelatinae ex tenerrimis vasis, vt caussam, affert; concrescere enim et in lamellas cogi materiam, autumat, quae explicatio cum genesi polyporum

*) lect. d. 11 august. 1767.

porum in vniuerſum conuenit. Scrophuloſi, qui nimirum glandularum vitiis laborant, praecipue in polypi geneſes procliues ſunt. Aegra vero leníoribus ſanguinis miſſionibus et pectorantium vſu adiuta, non vero curata eſt, ſaepe enim in prandio et coena inprimis a grumo panis in aſperam arteriam delapſo, has polypoſas excretiones paſſa eſt. Decoctum corticis Peruuiani diu ſumptum, balnea in aqua marina, Briſtolienſes aquae, et tandem aqua calcis leuamen afferebant, ſed minus conſtans, morbus enim non ceſſabat, niſi exulceratio ad os calcis oriretur.

17. *De variolis gallinateis*, (chicken-pox). Auctore Cl. GUIL. HEBERDEN *). *Chicken pox* et *ſwine-pox* ſunt nomina vulgi, quibus variolas ſpurias indicant, hae, vt notiſſimum eſt, leuioribus ſymptomatibus ſtipatae ſunt. Noſter ideo tantum in eas inquirit, quo differentiam a veris potiſſimum ratione inoculationis inſtituendae et diiudicandae definiat. Cum autem Noſter generalia et vbique nota ſigna variolarum ſpuriarum ſeroſarum proponat et reliquas differentias non tangat, nihil repetimus, et hoc vnicum tantum monemus, Cl. Auctorem inſitionem harum variolarum ſine omni effectu tentaſſe, ideoque arbitrari, inoculatores ſaepe, has ſpurias ad inoculationem eligentes, falli. p. 427.

18. *De epidemia catarrhali iunio et iulio menſe 1767. obſeruata.* Auctore EODEM **). Deſcribit progreſſum variarum febrium catarrhalium, Londini graſſantium, quae tamen non tam graues erant, quam ſimiles anno 1762 cum calore inſigni atmoſphaerae obſeruatae. p. 437.

19. *Flo-*

*) lect. d. eodem. **) lect. d. eodem.

p. 442. 19. *Flores cardamines, medicamentum antiſpaſmodicum, tentaminibus medicorum commendatum.* Auctore GEORGIO BAKER *). Virtutes florum cardamines a veteribus et recentioribus expoſitas breviter enarrat Noſter, et variis exemplis probat, antiſpaſmodicam vim his floribus denegari non poſſe. Virginem, aſthmate ſpaſmodico vehementer excruciatam, puellam et puerum, conuulſiuis motibus crebrius affectos, hoc remedio ſanatos vidit.

p. 449. Femina triginta quinque circiter annorum tempore menſtruorum perterrita, et inde conuulſa eſt cum difficili deglutitione, ex paralyſi pendente. Morbo hoc per quindecim annos durante, et variis medicamentis ſine fructu tentatis anno 1765. hemiplegia affecta eſt, quam conuulſio ſuperueniens quidem diſcuſſit, morbus vero omni ferme menſe reverſus eſt, cum deglutitione ſemper laeſa. Poſt duos annos demum Noſter ei propinauit pulueris florum cardamines drachmam ſemis bis de die, et ad diem, quo haec obſeruatio lecta eſt, morbum non ſolum imminutum, ſed penitus ſuppreſſum vidit. Alia femina, grauioribus morbis neruoſis affecta, quorum cauſſa etiam poſt mortem, ſectione cadaueris, in medullaris ſubſtantiae vniuerſae duritie et ſiccitate inuenta eſt, durante morbo, a drachma vna huius medicamenti bis, poſtea drachma vna et dimidia ter de die propinata leuamen ſenſit.

p. 460. 20. *Appendix ad Cl.* BAKER *diſquiſitiones cauſſae colicae endemiae Damnonienſis.* Cl. Auctor ipſe varia teſtimonia affert de vini pomacei, per acceſſionem clandeſtinam plumbi, corruptione, vt cauſſa colicae. Sub finem etiam monet, mercurialia medicamenta, niſi, deſtillatione mercurii praemiſſa, elaborentur, colicam quoque inducere poſſe.

21. *Quae-*

*) lect. d. eodem.

21. *Quaeſtiones* a Cl. GUILIELMO HEBERDEN *propoſitae* *). 1.) Eſtne cortex Peruuianus adſtringens medicamentum? Negatur. Lochia et catamenia feminarum non repreſſit, nec ſaliuationem in variolis confluentibus cohibuit. 2.) Mede-turne camphora ſtranguriae? non dici poteſt, cum eam crebrius excitauerit. 3.) In morbis exanthematicis eruptio melius ſuccedit, ſi aegri aliquoties de die lectulum relinquunt. Poteſtne tepor lecti cauſſa eruptionis dici? 4.) Eſtne podagra remedium certum aliorum morborum, vt vulgo creditur? vel nonne grauius malum eſt, illis, quorum curam efficere dicitur? 5.) Paralyſes et apoplexiae rarius iuniores, ſemper ferme adultos et ad ſenium procedentes, afficiunt, praeter purgantia ideo non niſi cardiaca medicamenta poſtulant. Nonne ideo noxia videtur larga ſanguinis miſſio? Propoſita eſt differentia inter pituitoſas et ſanguineas apoplexias; in his tantum venaeſectio admittitur. Sed ſi ante morbi ingreſſum, nulla cauſſa ſanguinis miſſionis inventa eſt, in ipſo inſultu parca, minime autem larga, admittatur. Vidit Noſter apoplecticos, nimia venaeſectione laeſos. p. 469.

*) die 11. auguſti 1767.

II.

Hiſtoria conſtitutionis epidemicae verminoſae, quae annis 1760. 1761. 1762. et initio 1763. per inſulam Overflacqué et contiguam Goedereede graſſata fuit cum perpetuis fere commentariis in praecipuos verminantium morbos ac locupletiſſimo capitum et ſectionum elencho. Auctore I. I. VAN DEN BOSCH Medic. Hagan. L. B. apud Samuelem et Ioannem Luchtmans. 1769. 8. mai. 1 Alph. pl. 1. ſine dedicatione et elencho capitum.

Quamquam pathologia animata multis prorſus ſuperuacanea videtur medicis, tamen aegrorum obſeruationibus, hanc rem ſpectantibus, ductus, Cl. Auctor in hoc, cuius ſummam cum Lectoribus communicamus, libro, pathologiam verminoſam non plane eſſe repudiandam, multo potius attente ac diligenter vt cauſſam, non ſemper morborum proximam, ſed ferocium in aliis morbis ſymptomatum conſiderandam eſſe, ſtudioſe oſtendit. Atque cum Noſter non ab eorum ſit partibus, qui morborum nomina ament, ſed potius cauſſas eorum perſequantur, in hoc libro pertractando magna cum ſtudii aſſiduitate, quid in verminantibus morbis acciderit, quasnam mutationes illi induxerint, quaenam auxilia profuerint et num ſymptomata indubitata, vt ſigna certa ad veram diagnoſin eruendam et vbinam acquiri poſſint, exponendi dedit operam. Ita namque, obſeruationibus quam plurimis et optimis veterum aeque, ac recentiorum additis, hiſtoriam verminoſae conſtitutionis, per quatuor propemodum annos graſſatae, praemiſit, dein regionem,

inco

incolarum vitae genus, atmoſphaerae viſſicitudines et omnino vermium generationem in corpore humano perſecutus eſt. Poſtea morbos tam epidemicos, quum ſporadicos cum vermibus tradidit. Tum ſymptomata nonnulla, varios huius conſtitutionis morbos comitantia, expoſuit ac medicamenta. Tandem in rationem plurimorum phaenomenorum inquiſiuit, quibus quaedam, diagnoſin ſpectantia, nituntur.

Verminoſa haec conſtitutio epidemica merito a Noſtro appellatur, cum nullus morbus, per totam hanc epidemiam e. g. peripneumonia, pleuritis, variolae, petechiae, inflammationes hepatis aliique ſine lumbricis, raro aliis vermium ſpeciebus, et vna vice taenia, adfuerit. Qua itaque ſedulo deſcripta et aere, loco et aqua praemiſſis, omninoque pathologia animata illuſtrata, ad morbos verminoſos ipſos Noſter deuenit, eosque vel vt morbos primarios, vel ſecundarios ſeu comitatos conſiderat. P. 11.

Ac primum quidem Cl. Auctor de febribus continuis putridis cum vermibus agit. Quarum, vt et aliorum verminoſorum morborum, haec inprimis memoramus ſymptomata: vehemens ſupraorbitalis dolor capitis, radicem naſi et partes fronti vicinas occupans, interdum leuior erat hic dolor cum pupillae maiori dilatatione, quam Noſter et in aliis acutis febribus ſaepius obſeruauit, narium pruritu et aurium ſuſurru. Indicationes curatoriae tres ſunt: proxima de ſtatione auerruncare morbum, putredini ſiue in ſanguine, ſeu ipſis in inteſtinis reſiſtere, vrgentia compeſcere ſymptomata. Atque hoc fit lenioribus laxantibus, vt rhabarbaro optimo, cum ſale polychreſto et radice valerianae coniuncto, remedio anthelmintico et remediis antiſpaſmodi- P. 30.

ſmodicis et antiputridis. Inter ſymptomata vrgentia compeſcenda refert anxietatem praecordiorum, quam acidis mineralibus optime ſedauit, ideoque acida mineralia ac vegetabilia in his morbis maiorem in modum ſuadet. Nec minus repetit id, quod FORESTUS de vtilitate cornu cerui vſti contra vermes obſeruauit.

p. 45. His pertractatis, ſcholia ad febrium putridarum hiſtoriam cum vermibus a Cl. Auctore ſunt addita, quorum primum maxime ſpectat illarum diſtinctiones, ex veteribus aeque ac recentioribus hauſtas. Ac potiſſimum placet Noſtro diſtinctio in gaſtricas et ſanguineas, quibus petechiae vermesque accedunt. In his ſaepiſſime ſufficiunt ſudor et vrina critica, interdum haemorrhagia narium ſubſequitur, in illis alui fluxum aut vomitum accedere oportet. Id quod in ſcholio ſecundo, vbi animaduerſiones quaedam in acutarum cum vermibus regimen criticum, adduntur, amplius adhuc demonſtratur. Tum ad ſcholion tertium, quod diagnoſin vermium in acutis et nonnulla theoremata practica attinet, progreditur. Signis ſupra iam commemoratis, addimus linguam mucoſam, fuſcam cum anima foetida, dolores laterales vagos, non pleuriticos vel poſt criſin remanentes, pulſum inconſtantem et intermittentem debilem, ventriculi dolorem cum praecordiorum anxietate, ſyncopen et lipothymiam, vrinae ſuppreſſionem, leviores in pollice et indice conuulſiones, aluinas deiectiones mucidas, ramentoſas, aluoque aperta horum ſymptomatum decrementum, clauſa vero eorum plerumque incrementum, ſubitam ad caput metaſtaſin cum encephali moleſtiis, ſudores copioſos non criticos, vrinam limoſam, iumentoſam.

Remedia, ab Auctore tentata et probata, ſunt: aluum leniter cientia ſiue vomitoria; his clyſmata antiputrida ex oxymelle ſcillitico, ſpiritu vitrioli, aſſa foetida

foetida et amaris coniungebantur; lingua nigra apparente, corticem Peruuianum, cum rhabarbaro gummi arabico fiue cornu cerui vſto compoſitum, acida mineralia ac vegetabilia aliaque antiphlogiſtica Cl. Auctor adhibuit, venaeſectionem vero noxiam iudicat.

Iam progreditur Noſter ad febres intermittentes p. 71. verminoſo bilioſas et catarrhales, quae ab initio febribus cum lentis alebant quamdam ſimilitudinem, paulo poſt vero erant acutis adnumerandae. Apparebant hic nauſea, conatus vomendi cum nauſea gulae, ructus rancidi et largus ſaliuae affluxus, lingua impura, aphthae faucium, vteri haemorrhagia, angina inflammatoria, icterus, dolor iſchiadicus, lienteria, vomitus aeruginoſi, animi deliquia, deliria, articulorum et digitorum intumeſcentia cum peculiari exanthemate, mittimus alia ſymptomata. Horum morborum, cum his ſymptomatibus ſtipatorum, Cl. Auctor ſtudioſe collegit exempla, quibus methodum medendi, ſcholia, epicriſes, et theoremata practica addidit. Quae quidem omnia cum nobis non liceat, etiamſi optabamus, per inſtituti rationem pertractare, de nonnullis tantum videamus.

Quaerit e. c. num haemorrhagia vteri a vermibus oriri queat? Id quod quamquam non omnino aſſerere auſus eſt Noſter, tamen ex analogia, cum plerumque haemorrhagia narium a vermibus excitetur, nec non ani tubercula et haemorrhoides tam coecae, quam apertae communes ſint verminoſis, eodem modo vermes vteri haemorrhagiam efficere, Noſtro veriſimile videtur, ac inprimis quidem, quoniam intima vteri cum inteſtinis eſt connexio. Obſeruauit enim Cl. Auctor menſtruorum phaenomena in puella octo annos nata, abdomine remediis anthelminticis illito, iterum ceſſantia. Porro vidit

 femi-

feminas copiofis vteri, tum narium haemorrhagiis ita vexatas, vt menftrua omni propemodum binarum triumue feptimanarum fpatio nimium fluerent, quae, expulfis vermibus, ex lege naturae catamenia experiebantur. Tandem ad hanc rem comprobandam memorat abortus, ex vermibus oriundos, fpasmosque, ab iis excitatos, quibus fuam potiffimum debent originem haemorrhagiae; illis quoque ipfis fpafticis contractionibus, a nimia vermium irritatione profectis, adfcribit icterum, cuius mentionem facit inter fymptomata.

p. 106. Quod ad methodum medendi attinet, femen plantaginis rotundo folio inter medicamenta anthelmintica Nofter refert, aluumque apertam lenioribus, fi fieri poteft, remediis, ne febris inde nimium intendatur, feruare, potentiora vero purgantia ad dies criticos effe differenda fuadet. Amaricantia anthelmintica remedia ob tonicam eorum virtutem in fine biliofarum harum febrium, quam in initio exhiberi mauult.

p. 127. Dein ad febres lentas verminofas confiderandas fe accingit Cl. Auctor. Senfim hae febres progrediebantur et aegre fefe prodebant fenfibiles exacerbationes; praeter leuem nocturnum fudorem, frigoris et caloris viciffitudinem, cum aurium, capitis omnino et abdominis moleftis fenfationibus, vefpertinis nocturnisque inflationibus, cum vermiculatione aut matutinis obfcurioribus ventris doloribus, quos aluus aperta fequebatur. Aucta febre, augebant fefe quoque haec memorata fymptomata. Verfus vefperam hae febres ingruebant, faepeque tum fudore minus critico aegri debilitabantur, nec raro reuertebantur, continuam remittentem interdum mentientes, in acutam malignam tranfibant, ac tum profecto vix ab aliis putridis poterant difcerni

febri-

febribus. Quibuscum coniungebantur tympanitis, cutis intertrigo, phthisis sicca abdominalis, hypochondriaca et hysterica passio, leucophlegmatia. Nec grauidae liberae erant ab his febribus et, nisi tempore grauiditatis, vermes expellebantur, febris acuta saepenumero puerperis eueniebat. Inter symptomata, quorum aliqua pars iam a nobis est memorata, hic seligemus dolorosam otalgiam, erysipelate concomitatam, odontalgiam, quam, etiamsi verminantibus adeo frequens est, tam raro animaduersam esse a medicis, miratur Cl. Auctor, amaurosin, haemorrhagiam vteri, vomitum cruentum, haemoptoen, linguam vel tumidulam, incisuris leuioribus et dentium foueis ad marginem impressis, oculos excauatos, halone liuido cinctos, oculos nigerrimos cum pupillis amplis, albuginea interea madore splendente, tusses saepe moleste irritantes in summa larynge, oris ventriculi dolores vel contentionem leuiusculam circa vmbilicum. Haemoptoen a vermibus posse effici, probat Cl. Auctor partim eadem ratione, ac alias haemorrhagias verminosis solennes et supra a nobis commemoratas explicat, partim ex effectu medicamentorum. Per aluum enim ducentia, vermibus expulsis, cessauit haemoptoe. Quapropter in omni omnino haemorrhagia, a caussa verminosa orta, aluo esse prospiciendum, Cl. Auctor monet. Caeterum quod curam attinet, elixirio vitrioli acido, quod parauit ex spiritu vitrioli, tinctura chinae et cinnamomi, et decocto mercurii in tympanitide verminosa optimo cum successu vsus est, eoque non solum vomitum atque cardialgiam sedauit, sed etiam aluum, antea pertinaciter clausam, inter eius vsum reddidit apertam.

Leucophlegmatiae verminosae caussa cum ab indole morbi mucosi primarii pendeat, sedulo ad eum p. 159.

 respi-

respiciendum est. Raro enim solis diureticis cedit remediis, nisi vermes expellendi eorumque nidum destruendi habeant vim, ac tum obstructiones in visceribus chylopoeis sponte quasi resoluuntur. Porro in nullis propemodum verminantium morbis tantam pupillarum dilatationem, quantam in leucophlegmatia verminosa, atque maiorem oculorum splendorem obseruauit Cl. Auctor. Remedia, quod attinet, ea adhibuit, quae supra commemorauimus.

p. 170. Nec minus respicit Noster in cute ferina ceu exanthematibus verminantium ad morbum mucosum. Materie enim hac mucosa, calore corporis, acri facta et degenerata, et ex primis ad secundas vias indeque ad peripheriam corporis delata, varia exanthemata et vlcera oriri oportet. Quapropter primis viis praecipue prospiciendum est.

p. 179. Quemadmodum vero Cl. Auctor in verminantium exanthematibus omnino primas vias inprimis depurandas, sic omnia fortiora purgantia in iis vitanda et externa caute adhibenda esse suadet. Necessariam enim vrget erysipelatis aeque ac reliquorum exanthematum verminosorum distinctionem in symptomaticum et idiopathicum. In symptomatico ad primarium morbum, in idiopathico ad topicum malum est respiciendum. Si a bile caustica erysipelas proficiscitur, cauendum est, ne peruersa medela in dysenteriam malignam abeat. Tutissima remedia ex cornu cerui vsto in erysipelate petuntur, quo cum rob sambuci coniuncto, aduersus illud domesticum habetur remedium et lumbricis vere inimicum est.

p. 189. Praemissa febre accessoria inflammatoria, vbi potissimum aphtharum distinctionem in veras et symptomaticas Cl. Auctor vrget, mucoso verminosam graui-

grauidarum et puerperii acceſſoriam perſequitur febrim. Verminoſa cauſſa in grauidis anxietates praecordiorum inſignes et diurnas, vteri tantos ſpaſmos, tantamque orificii vterini dilatationem, vt magna aquarum copia emitteretur, inſolitam mammarum intumeſcentiam, epilepticos inſultus, vt riſum inuoluntarium, aphthas, imo abortum, in puerperis metaſtaſes ad caput effecit, lactis ſecretionem et vterinas euacuationes cum imminuit, tum prorſus impediuit et fluorem alui induxit. Ac miratur profecto Noſter, lactis repulſionum in ſanguinem, a cauſſa verminoſa profectarum, tam raro ab Auctoribus mentionem eſſe factam, cum nullibi crebriores, quam in puerperis, verminoſa labe laborantibus, deprehendantur.

Quemadmodum pleuritis et peripneumonia p. 231. magna gaudent diuerſitate, quae partim ab aegrorum, qui afficiuntur, varietate, partim tempeſtatum viciſſitudine, vt pleuritis vernalis atque aeſtiua, conſtitutione porro epidemica et ſporadica proficiſcitur, ſic saepenumero ambarum quoque cauſſa latet in primis viis, ideoque a vermibus, ibi morantibus, oriri poſſe has, nec tum pulſus explorationem, nec ſolas vaſorum inanitiones ſufficere, ſed oculorum, linguae et vrinae rationem ſimul eſſe habendam, Noſter arbitratur. Atque tum potiſſimum laudat Cl. Auctor oxymel ſcilliticum, antimonium diaphoreticum, cum ſale ſuo ſtibiatum, nec non kermes minerale, quippe quo inprimis tam expectorationem promouendo, quam vermes expellendo inſigni cum fructu vſus eſt in his morbis. In quibus praefert decocta ſaturata radicum aperientium, foeniculi, leuiſtici, petroſelini, parietariae cum ſalibus mediis manna aut ſyrupo cichorei cum rheo, purgantibus fortioribus, niſi perturbatio encephali metaſtatica fortiora exigit.

Iam

p. 287. Iam ad ſymptomata nonnulla, indiſcriminatim cum acutos, tum chronicos verminantium morbos comitantia, progreditur. Horum plurima ſuis iamiam locis in antecedentibus ſunt expoſita, inter quae potiſſimum referuntur febrium typi inconſtantes, viciſſim alternantes, ſeu duplicatis paroxyſmis accedentes, ſudores copioſi, colliquatiui raro critici, aphthae, exanthemata ferina, haemorrhagiae ſpontaneae, variarum partium dolores acerbiſſimi et ſpaſtici. Hic autem inprimis conſiderat Cl. Auctor capitis dolorem, primarum viarum degenerationes, vrinae phaenomena, ſtranguriam et viſus obnubilationem. Ventriculi cruditatibus, nauſea, ructibus et vomitu omnino conſideratis, ad alui fluxum verminantium Noſter deuenit.

p. 303. Atque hic ſuadet diuerſitati dyſenteriae, quae vel eſt mucoſa, vel bilioſa, vel verminoſa, vel cruenta accommodare medicamenta, nec cum HIPPOCRATE alui recrementum glutinoſum, ſincerum aut album in verminoſis morbis eſſe pertimeſcendum monet, cum plerumque interitum vermium eorumque nidi deſtructionem denotet.

p. 321. Vrina verminantium interdum eſt lactea, turbida, limoſa aut iumentacea, incocti quid geniturae ſimilis continens. Atque hic cortex Peruuianus conuenit. Alii ſtranguria afficiuntur verminoſa, in qua ad ventris cruciatus et primarum viarum ſaburram attendere oportet.

p. 340. Quod attinet ad medicamenta anthelmintica, quorum plurima iam in ſuperioribus, cum morbos verminoſos pertractaremus, a nobis ſunt commemorata, in vniuerſum monet Cl. Auctor, non eſſe ſingulari formulae nimis fidendum, eaque omnibus omnino morbis verminoſis medendum. Nimia enim eſt eorum diuerſitas; non ſimplex igitur medi-

medicamentum, ſed varia poſtulant remedia, aegroto eiusque aetati, ſexui, vitae generi, idioſyncraſiae, anni temporibus et tempeſtatum viciſſitudinibus, quid, quod morbis epidemice graſſantibus, accommodata. Mercurium dulcem, quod ſaepenumero pauca modo grana excitarunt ſaliuationem, et decoctum mercurii viui, vt medicamenta anthelmintica, non laudat. Oleoſorum quoque adhibendorum ratio eſt habenda, in aluinis potiſſimum doloribus et ſpaſmis. Inde et veteres oleum oliuarum cum ſucco granatorum, ad vermes expellendos cum fructu exhibuerunt. In morbis acutis corticem et acida mineralia ſimul adhibuit, nec non veſicatoria, venaeſectionem, mittimus alia, vt in pleuritide et peripneumonia verminoſa. Aliis ac inprimis, ſi ſimul cum vermibus bilis corrupta aderat, extracta amara, gummata ferulacea, praecipue aſam foetidam, cum aloë aliisque purgantibus, coniuncta dedit. Nec morem illum vituperat Noſter, vbi magnam aquae frigidae copiam propinant iis, qui fortiora aſſumſerunt purgantia, idque et tum ſuadet meliori profecto cum fructu ac ſecurius, vti Noſtro videtur, cum aquae mercuriales, vel alia metalla ſunt exhibita, modo viſcerum ſtatus ſit integer et fiat hoc omni, qua par eſt, attentione medici. Nec externa, quae ad vermes enecandos et expellendos applicantur, prorſus reiicit. Quin ruſticum remedium, ieiuno ventriculo radices dauci vulgaris ingerendi, non omni anthelmintica virtute eſt deſtitutum et nonnullis infantibus ſalutare.

Dum quorumdam verminantium ſymptomatum p. 354. rationem Noſter perſequitur, arbitratur, plerorumque verminantium ſymptomata in ſecretorum humorum deprauatorum copia ac viſcerum ſecernentium vitiata ſtructura atque partium ſenſibilium irritabiliumque a vermibus affectione eſſe quaerenda. In genere Cl. Auctor vniuerſum corpus animatum

matum ſupponit et cum praecipua ſenſus ac motus organa nerui, eorumque mirae ſint conſpirationes, ad eos potiſſimum reſpicit, ac inprimis quidem neruum magnum ſympatheticum ſeu intercoſtalem conſiderat. Variis ſcriptis, ad hunc neruum pertinentibus, eiusque principium aeque ſpectantibus, ac totam controuerſiam, de hoc neruo eiusque origine inter eruditos ortam, nominatis, veram eius originem monſtrat atque variam eius cum capite, ac potiſſimum oculis connexionem, partim aliorum, magna cum ſtudii aſſiduitate a Noſtro collectorum, partim ſuis experimentis roborat. Ex hoc itaque neruorum conſenſu varia verminoſa ſymptomata, vt capitis dolorem, viſus obnubilationem, oculorum mutationes, aurium tinnitus, ſurditatem, aphoniam, ſaliuationem, gingiuarum ardorem, maxillae inferioris motus tetanicos, ſingultus, reſpirationem oppreſſam, cordis palpitationes, pulſus mutationes, anxietates, dolores inter ſcapulas, conuulſiones per totum corpus cet. exponit.

p. 378. Tandem quaedam ad verminantium diagnoſin ſpectantia, addit Cl. Auctor. Non ſemper omnibus opus eſt ſignis verminoſis, cum pauca aliquando rem prodant verminoſam. Sola enim ſaepenumero ſufficit pupillae dilatatio in obambulantibus, vel linguae ſymptomata et vromantia in acutis morbis ad verminoſam diagnoſin ſtabiliendam et confirmandam. Porro in infantibus ſolummodo terror in ſomno et oculorum palpebrarumque phaenomena manifeſtant animatam potentiam. Quamquam tandem Cl. Auctor non inficias it, neruorum pariter, ac vaſorum interdum eſſe luſum, tamen non retur, ſingularis rami neruoſi aberrationem poſſe impedire, quo minus omnimodus neruorum conſenſus et tanta, quanta, nerui intercoſtalis ope, eſt cum quinto, ſexto, ſeptimo, octauo nonoque neruorum pari cumque

cerui-

ceruicalibus, phrenico, brachialibus, thoracis ac abdominis plexibus peculiaribus communicatio penitus tollatur, ideoque ipſi Auctori multa verminoſa symptomata ex hoc neruorum conſenſu, iure meritoque poſſe et debere explicari, ſtabiliri ac confirmari videntur.

III.

The works of ROBERT WHYTT, M.D. late Phyſician to his Majeſty, Preſident of the royal College of Phyſicians, Profeſſor of Medicine in the Univerſity of Edinburgh, and Fellow of the royal Society. Publiſhed by his Son. Edinburgh. Printed for T. Becket, and P. A. de Hondt London, and J. Balfour Edinburgh. 1768. in 4. alph. 4. pl. 7.

i. e.

Opera ROBERTI WHYTT, M. D. edita a filio.

Continet haec collectio omnia opera Cel. WHYTTII, cuius obitum alio loco indicauimus *), iam antea edita et opuſculo inedito *de hydrope cerebri interno* aucta. Prodiit ea curante filio, et Cel. PRINGLE ob ſingularia eius in hanc editionem operum amici merita dedicata eſt **).

1. Primum ſcriptorum, quae in hac editione comprehenduntur, eſt *commentarius de vitalibus et aliis* p. 1.

*) vid. Comment. noſtr. Vol. XIII. p. 533.

**) Scripta Cel. WHYTTII, quae ad praxin medicam ſpectant, in Germanicam linguam translata et paſſim variis annotationibus aucta, prodierunt Lipſiae hoc ipſo anno apud Caſp. Fritſchium ſub titulo: ROBERT WHYTTS *ſämmtliche zur practiſchen Arzneykunſt gehörige Schriften, aus dem Engliſchen nach der neueſten Ausgabe überſetzt, in* 8 *mai.*

aliis inuoluntariis motibus in animalibus. De hoc commentario, qui primum anno 1755 et deinde an. 1763 editus eſt, iam alio loco ad Lectores retulimus *).

p. 209. 2 et 3. *Tentamina phyſiologica, quae continent* 1) *diſquiſitionem cauſſarum, quae circulationem fluidorum in*
p. 255. *vaſis animalium minimis promouent.* 2) *Obſeruationes de ſenſibilitate et irritabilitate partium corporis humani aliorumque animalium, occaſione nuperi ſcripti* Ill. DE HALLER *circa hanc rem.* Prima editio prodiit anno 1755, ſecunda 1759, tertia 1761 et quarta 1766, de qua alio loco diximus **).

p. 304. 4) *Relatio de nonnullis experimentis cum opio in viuis et morientibus animalibus factis.* Primum prodiit in *Edinb. phyſ. and literary eſſays* Vol. II. p. 280 ***).

p. 329. 5) *Commentarius de viribus aquae calcis et ſaponis in calculi curatione.* Haec primum in *Edinb. phyſ. and lit. eſſays* publicata, aliquoties deinde ſeorſim impreſſa (1752, 1754, 1761) pluribusque obſervationibus et annotationibus aucta, hic ſiſtitur ****).

p. 431. 6) *Appendix ad hunc commentarium, continens hiſtorias morborum* Ill. H. WALPOLE, S. V. NEWCOME, Cl. W. HAY, L. TREVIGAR cet. *****).

p. 467. 7) *Commentarius de varia vi variarum ſpecierum aquae calcis viuae* ******).

p. 477. 8) Cel. PRINGLE *epiſtola ad* Cl. TH. BIRCH *cum literis* Cel. WHYTT, *quae nonnullas annotationes ad commentarium de aqua calcis viuae continent* *******).

9) *Ob-*

*) vid. Comment. noſtr. Vol. I. p. 589.

**) ibid. Vol. XIII. p. 277.

***) ibid. Vol. VII. p. 87.

****) ibid. Vol. IV. p. 611.

*****) vid. Phil. transact. Vol. L. P. I. p. 209. Comment. noſtr. Vol. IX. p. 681.

******) vid. Edinb. phyſ. and literary eſſays. Vol. I. p. 372. Comment. noſtr. Vol. V. p. 67.

*******) vid. Phil. tranſact. Vol. L. P. I. Comm. noſtr. Vol. IX. p. 691.

9) *Obſeruationes de vi lithontriptica thermarum Carolinarum, aquae calcis viuae et ſaponis*, in litteris Cl. Auctoris ad Cel. PRINGLE *). Obſeruationibus his, vti loco inferius memorato iam monuimus, Cel. Auctor reſpondet ad commentationem Cl. SPRINGSFELD *de praerogatiua thermarum Carolinarum in diſſoluendo calculo veſicae prae aqua calcis viuae*, quae Lipſiae a. 1756. in quarto edita eſt **). p. 479.

10) *Obſeruatio de virtute medica vis electricae in paralyſi.* Haec a Cl. BRYDONE Cl. Auctori tradita, ab eo cum Societate Regia communicata eſt ***). p. 483.

11) *Obſeruationes de natura, cauſis et curatione morborum neruorum*, de quo eleganti opere, cuius tres editiones a. 1764. 1765. et 1767 vulgatae ſunt, fuſius alio loco expoſuimus ****). p. 487.

12) *Obſeruationes de ſingulari vi veſicatoriorum pulſus celeritatem in tuſſi cum infarctu pulmonum et febre coniuncta minuendi* *****). p. 715.

13) *Obſeruationes de hydrope cerebri.* Diſputat hic Cl. Auctor inprimis de ea hydropis cerebri interni ſpecie, cuius ſedes in ventriculis cerebri lateralibus reperitur, quae omnium maxime frequens et periculoſa eſt, licet pauci ſcriptores eam cognouerint. Quae enim HIPPOCRATES (de morbis L. II. cap. 6.) habet, ad eam hydrocephali ſpeciem, in quo aquae inter duram matrem et cerebrum effuſae ſunt, pertinent, cum caput ad cerebrum vſque perforare et aquam emittere iubeat. Inter recentiores primum MERCURIALIS hydropis ventriculorum mentionem facit, PETITUS vero (Mem. de l'A- p. 723.

*) vid. Phil. tranſact. l. c. et Comm. noſtr. l. c.

**) vid. Comm. noſtr. Vol. V. p. 539.

***) vid. Phil. tranſact. l. c. et Comm. noſtr. l. c.

****) vid. Comm. noſtr. Vol. XIV. p. 100. ſeq.

*****) vid. Philoſ. tranſact. Vol. L. P. II. p. 569. et Comm. noſtr. Vol. X. p. 137.

de l'Acad. de Paris 1718. p. 118.) fuſius hydropem hunc deſcribit et ſymptomata commemorat, quae in eiusmodi aegris obſeruari ſolent; quam vero deſcriptionem minus completam eſſe, nec ex ſignis hic adductis diagnoſin eiusmodi hydropis formari poſſe, Cl. Auctor aſſerit. Suturarum cranii in hydrope ſeceſſus rariſſime accidit, nec vnquam ab hac ſpecie Cl. Auctor magnitudinem capitis auctam vidit. Hinc alia ſigna addit, omnemque morbi decurſum in tria ſtadia diſtinguit, ſingulorumque ſtadiorum ſymptomata fuſius deſcribit, ex viginti et vltra aegris ſedulo collecta.

p. 729. In pueris hydrocephalo interno obnoxiis quatuor, ſex vel plures ſeptimanas ante mortem ſequentia obſeruantur ſymptomata. Appetitus ciborum minuitur, languent et tabidi fiunt, ſimulque febre laborant anomala aut lenta, pulſu non pleno, ſed debili. Vexantur ſiti et quotidie fere ſemel vel bis vomitum experiuntur. Duos tamen Cl. Auctor vidit aegros, in quibus vomitus non aderat. Conqueruntur de dolore in vertice vel fronte. Aluus vt plurimum obſtructa eſt, nec facile purganti remedio mouetur, nonnulli tamen diarrhoea nonnunquam laborant. Animus deiectus eſt, fereque ſemper in lecto cubant, licet minime ſoporoſi ſint, ſed raro dormiant. Lucem abhorrent, ſique candela accenſa oculis admouetur, de dolore conqueruntur. Digitos ſaepe naribus admouent, et dentibus ſtrident, vti infantes, qui vermibus laborant, ſaepius facere ſolent; vt itaque difficulter in hoc ſtadio morbus hic a lenta febre, quae a vermibus vel vitio viſcerum aut alia cauſſa oritur, diſtingui queat.

p. 730. Secundi ſtadii initium Cl. Auctor ibi ponit, vbi pulſus, qui antea celer, ſed aequalis et regularis erat, tardus, inaequalis et irregularis fieri incipit; quod, vt plurimum, tres ſeptimanas, vel quatuorde-

cim

cim dies ante mortem accidit. Pulſus tarditas ſaepius maior eſt, quam in ſanis eſſe ſolet. Symptomata recenſita perſiſtunt, ſed circa finem periodi huius aegri ſoporoſi fiunt. Suſpiria ſaepius edunt, licet de nullo peculiari dolore conquerantur. Oculi introrſum vel extrorſum conuerſi ſunt, et nonnunquam aegri obiecta duplicia vident. Nonnulli circa finem periodi huius delirare incipiunt. In aliis vermes eiiciuntur, qua tamen re ſymptomata minime leuantur. Vrina multum variat; halitus foetet.

In tertia periodo pulſus celeritas iterum ad 130 pulſus in minuto primo augetur et ille ſimul regularis fit, quod quinque, ſex vel ſeptem dies ante aegri obitum obſeruatur. Simul aegri ſoporoſi fiunt, palpebrae vel vna tantum earum paralyſi afficiuntur, et pupilla vim ſe contrahendi perdit atque dilatata manet. Vidit tamen Cel. Auctor nonnullos aegros, in quibus ex debiliſſima tantum irritatione, v. c. ex vſu aquae cinnamomi vel ſpiritu volatili naribus admoto pupilla dilatabatur. Ante mortem vt plurimum in his aegris motus conuulſiui vel ſpaſtici obſeruantur, et calor vnam vel alteram genam occupat. Qui antea aluo obſtructa laborabant, nunc diarrhoeam experiuntur. Leuiora ſymptomata et varietates, a Cel. Auctore in variis aegris obſeruatas, omittimus. p. 732.

In omnibus aegris, quos diſſecauit, aquam in ventriculis anterioribus et nonnunquam etiam in tertio vel quarto ventriculo reperit. Vno ventriculo aqua diſtento, parua tantum copia in altero aderat. Copia huius aquae, vt plurimum, duas ad quinque vſque vncias aequabat. Semel tamen octo vnciae repertae ſunt. Aqua haec non, vt pericardii liquor vel paracenteſi educta aqua, calore coagula- p. 734.

tur *), cum arteriae cerebri exhalantes vaſis exhalantibus aliarum partium longe minores ſint.

p. 735. Ex omnibus tandem ſymptomatibus hic deſcriptis Cel. Auctor ſigna colligit, quibus morbus hic veteribus incognitus et a recentioribus neglectus dignoſci poſſit. Haec praecipue in pulſu poſita ſunt, qui primum celer et aequalis, deinde vero tardus et inaequalis eſt, tandemque iterum celer et aequalis fit; quod nec in febre a vermibus, nec febre ab obſtructione glandularum meſenterii orta, obſeruatur. In aliis quoque morbis v. c. cephalalgia, doloribus colicis, ſpaſticis etc. pulſus inaequalis quidem et tardus eſt, ſed cutis non calet, nec ſitis aegrum vexat.

p. 738. Cauſſas deinde hydropis huius Cl. Auctor examinat, docetque, vel laxitatem vaſorum cerebri, vel laeſionem et compreſſionem cerebri in partu, vel indurationem glandulae pituitariae aut alius partis cerebri ventriculis vicinae, vel nimiam ſanguinis tenuitatem, vel vrinae ſuppreſſionem, aquae in cerebri ventriculis contentae copiam morboſe augere poſſe.

p. 740. His expoſitis, Cl. Auctor ſymptomata ſuperius deſcripta, quae fere omnia ex compreſſione cerebri ab aquarum copia oriuntur, fuſius phyſiologice et pathologice explicat; quae tamen, breuitatis ſtudioſi, licet lectu digniſſima ſint, omittimus, tandemque

p. 744. ad morbi curationem accedit. Si morbi huius praeſentia ſtatim in initio, aquarum copia nondum aucta, dignoſci poſſet, purgantibus, diureticis, veſicatoriis, frictione, corporis exercitatione et diaeta vlterior morbi progreſſus certe impediri poſſet. Cum vero tum demum eum cognoſcamus, vbi aquae preſſione cere-

*) Haec etiam Cel. DE HAEN eſt obſeruatio vid. *rat. medendi* Vol. IV. c. 6. et Ill. MORGAGNI *de ſedibus et cauſſis morborum* Ep. IV. §. 2. ex obſeruationibus VALSALVAE. Putat tamen Ill. HALLERUS omnino coagulari (Elem. Phyſ. T. IV. p. 45.) et, ſi non coagulatur, ſemper putredine iam reſolutam eſſe.

cerebri actio laeditur, parum ab omnibus remediis sperare licet. Purgantia enim et diuretica, quae in aliis hydropis speciebus vtilissima sunt, hic ob cerebri ab abdomine distantiam, motum fluidorum per cerebri vasa languidum et resorptionem fluidi a compressione parietum ventriculorum impeditam, nullum auxilium ferre possunt. Paracentesin vero non institui posse patet. Hinc Cl. WHYTT libere fatetur, se nullum aegrorum, hoc morbo affectorum, curasse, licet purgantia ex rhabarbaro et ialappa cum calomel, errhina et vesicatoria, quae in secundo stadio symptomata leuant adhibuerit, putatque illos aegros, quos alii se curasse crediderunt, non hydrope cerebri, sed alio morbo laborasse.

14) Appendicis loco adduntur 1) *relatio de morbo epidemico Edinburgi et aliis in locis Scotiae australis autumno 1758 saeuientis* *). p. 747.

15) 2) *Excerpta ex variis litteris Auctoris Cl. ad Cl.* PRINGLE, *quibus vsus mercurii sublimati in cura vlcerum phagedaenicorum declaratur* **). p. 749.

Sufficiat annotasse desiderari in hac editione operum Cel. WHYTTII: 1) *Commentarium de differentia respirationis atque motus cordis inter homines dormientes atque vigilantes*, qui in *Edinb. Ess.* Vol. I. p. 436. continetur ***), quem vero Cel. Auctor commentario *de motibus vitalibus* (p. 178 – 183) inseruit. 2) *Descriptionem matricis siue ouarii buccini ampullati*, quae Vol. II. *Edinb. Ess.* p. 8. inserta est ****), et quam Cl. Editorem, cum nullas ad rem medicam pertinentes obseruationes contineat, studio omisisse coniicimus. Desideratur quoque figura

 qua

*) vid. London. Medic. Observat. and inquiries Vol. II. p. 187. et Comment. nostr. Vol. XII. p. 454.
**) ibid. p. 213. et ibid. Vol. XII. p. 455.
***) vid. Comment. nostr. Vol. V. p. 77. et 455.
****) ibid. Vol. VII. p. 69.

qua calculus in veſica repertus delineatur, quae ad *commentarium de vi aquae calcis contra calculum veſicae* pertinet.

IV.

Neues ſyſtematiſches Conchylien-Cabinet, geordnet und beſchrieben von FRIEDRICH HEINRICH WILHELM MARTINI, *der Arzneygelahrtheit Doctor und approbirter Practicus in Berlin, und unter deſſen Aufſicht nach der Natur gezeichnet und mit lebendigen Farben erleuchtet. Erſter Band. Mit Approbation und unter der Protection der Königl. Preuſſiſchen Academie der Wiſſenſchaften. Nürnberg bey G. N. Raſpe.* 1769. 4. *Alph.* 2. *pl.* 12. *tab. aen.* 31. *et tab.* 16. *minores.*

i. e.

Nouum et ſyſtematicum muſeum conchyliorum diſpoſitum et deſcriptum A FRIEDERICO HENRICO GUILIELMO MARTINI, M. D. et ſub eius inſpectione ad naturam delineatum viuisque coloribus illuſtratum. Volumen primum cum approbatione et ſub auſpiciis Academiae Regiae Boruſſicae.

Magna profecto cum voluptate, nec minore cum deſiderio etiam reliquas eius partes quam proxime videndi, hoc, quod iam indicamus opus, perlegimus. Etenim illud non Auctori Cl. ſolum, ſed patriae quoque vniuerſae eximio honori, omnibusque qui ſyſtematicam conchyliorum notitiam ſibi comparare cupiunt, maxime proficuum fore iudicamus. Conſilium vero Cl. MARTINI illud fuit, vt teſta-

ceorum

ceorum, quotquot vel ipſe viderat vel ab aliis Auctoribus deſcripta et depicta cognouerat, collectionem curaret talem, cui nihil deeſſet. Cui conſilio vt ſatisfieret, operam dedit, vt omnia ad naturam vel ſecundum figuras ab aliis Auctoribus, optimis quibusque, datas depingerentur, et viuis coloribus illuſtrarentur. Vſus propterea eſt arte Cl. HAPPE pictoris Berolinenſis, atque iſto modo vno hoc opere collecta propoſuit, quaecunque ex tam multis iisque ſaepe rariſſimis et pretioſiſſimis operibus, non ſine multo labore temporisque iactura, antea conquirenda erant. Quantopere vero, ſuſcepto hoc opere, conchyologicum ſtudium diſcentibus leuatum, eiusque incrementa in vniuerſum ſint promota, cuique facile patet; ſiquidem quae nondum deſcripta paſſim in muſeis lateant, vel ex remotiſſima quaque regione noua aduehantur, facile nunc addi et ad ſua genera referri, hac data opportunitate, poſſunt. Atque ii ipſi, qui teſtacea conquirendi occaſione deſtituuntur, *muſeo* hoc ſolo plenariam conchyliorum omnium cognitionem leui labore acquirere poterunt. Vſus autem eſt in hac re Cl. Auctor non proprio tantum muſeo, ſed et variis inſtructiſſimis aliis; et praeter haec omnia, quae in LISTERI, GUALTIERII, SEBAE, BONANI, RUMPHII, KLEINII, PLANCI, LESSERI, ADANSONII, D'ARGENVILLE, DAVILA *), GEVE **), KNORRII ***), REGENFUSII cet. operibus reperiuntur,

*) *Catalogue ſyſtematique et raiſonné des curioſités de la nature et de l'art, qui compoſent le Cabinet* de Mr. DAVILA 3. Vol. à Paris. 1767. 8. c. fig. aen.

**) Eſt pictor Hamburgenſis, qui teſtacea varia aeri inciſa et viuis coloribus diſtincta dedit, ſub titulo: *Monathliche Beluſtigungen im Reiche der Natur.* Hamb. 1755.

***) *Vergnügen der Augen und des Gemüthes in Vorſtellung*

tur, incredibili cum ſtudio congeſſit. Nec ſpecies modo ſingulas, ſed et plures varietates, nec non teſtacea arte v. c. politura mutata, hic paſſim nobis exhibentur, ne noua aliquis putet, quae fraude tantum mutata ſunt. Nihilominus tamen Cl. Auctor ipſe impoſſibile eſſe fatetur, vt omnes noſtro aeuo cognitae ſpecies teſtaceorum marinorum hoc opere exhibeantur, et ob eam rem ſupplementum et ſpicilegium eorum, quae in muſeis latent, proxime ſe editurum promittit, omnesque, qui teſtacea in hoc libro non deſcripta poſſident, rogat, vt ea beneuole communicent. De iis etiam conchis, quae in aquis dulcibus habitant, ſingulari opere acturum ſe eſſe promittit, quod vltimam partem maioris operis conſtituet. Spem quoque facit edendae philoſophiae conchyologicae, in qua ſingulares de conchyliis quaeſtiones tractabuntur, veluti de ſyſtematibus eorum cet.

In ipſa concharum deſcriptione non teſtas tantum ſeu exuuias animalis deſcribit, ſed quae ad noſtra vſque tempora de vermibus notata ſunt, qui in iis habitant, ex optimis Auctoribus ADANSONIO et D'ARGENVILLE collegit, eaque ipſa animalia internamque teſtarum ſtructuram depingendam curauit. Teſtacea omnia ad ductum proprii ſyſtematis diſpoſuit, ſecundum externam eorum formam, atque ea genera, quae habitu et forma conueniunt, ſerie quoque et ordine arctius connectit. Singulis deſcriptionibus character teſtae deſcriptae latina pariter atque germanica lingua praeponitur, quem excipiunt ſynonyma Auctorum et nomina triuialia latina, gallica, belgica et germanica.

Pri-

lung einer allgemeinen Sammlung von Muſcheln und andern Geſchöpfen, welche im Meer gefunden werden. Nürnberg. 1757 — 66. Vol. I. II. c. fig. viuis color pictis.

Primum hoc volumen tubulos marinos omnis generis, patellas, aures marinas, nautilos, bullas et porcellanas tantum comprehendit, in quorum numero ſpecies variae nouae pluresque, vti iam ſuperius monuimus, varietates occurrunt. Iam vero vt Lectores noſtri de ſyſtematico ordine Cl. Auctoris, iisque capitibus, in quibus ille a Linnaeano aliisque ſyſtematibus diſcedit, iudicium facere queant, ſequentem appoſuimus ſyſtematis Cl. MARTINI, quantum eius quidem inſertum eſt huic tomo, tabulam, in qua ſpecies, quae in Linnaeano ſyſtemate reperiuntur, triuialibus nominibus Linnaeanis notavimus, aliasque, quae in eo deſiderantur et notatu videbantur digniores, aliorum Auctorum nominibus adduximus.

Claſſis prima: Teſtae vniualues.

Ordo 1. teſtae non turbinatae.

Sect. A. *teſtae fiſtuloſae ſeu tubuloſae.*

Genus 1. (*Caput* 1.) Tubuli conici cauitate continua. p. 1.

α. laeues, (*antales*): *Dentalium entalis*, *D. politum*, *D. eburneum.*

β. ſtriati et angulati (*Dentales*): *D. elephantinum*, *D. aprinum.*

γ. polythalamii: *Nautilus raphaniſtrum*, *N. faſcia*, *N. legumen*, *N. ſiphunculus* *), *N. radicula*, *N. obliquus* **).

*) Hunc nucleum maioris tubuli eſſe Cl. Auctor probat (p. 38).

**) Ad hoc genus orthoceratites petrificati pertinent, quorum ectypus adhuc incognitus eſt. Cl. Auctor refert (p. 5.) ſe orthoceratitem duplici ſiphone inſtructum vidiſſe, ſed in praefatione hoc ita emendat, vt doceat, duplicem ſiphonem in omnibus orthoceratitibus apparere, ſi ſecundum longitudinem et oblique ſimul diſſecentur et politura ſubiiciantur.

p. 40. Genus 2. tubuli vermiculares.

α. teſtacei.

a) ſolitarii: *Serpula polythalamia*, *S. penis*, *Solen ocreatus* KLEINII, *Solen clibaniformis* EIUSD., *Solen corrugatus omnium maximus* EIUSD., *Serpula lumbricalis*, *S. anguina*, *S. arenaria*, *S. ſpirillum*, *S. ſpirorbis*, *S. vermicularis*, *S. ſemilunium* etc.

b) conglomerati 1. recti: *Tubipora muſica* *).

2. inordinate diſpoſiti: *S. glomerata*, *S. contortuplicata*, *S. triquetra.*

β. arenoſi ſeu *Sabellae*: *Sabella granulata.*

γ. ex arena et concharum fragmentis confecti: *Sabella chryſodon*, *S. alueolata.*

δ. coriacei: *Penicillum* GUALTIERII, *Sabella penicillus.*

Sect. B. *Patellae ſeu lepades.*

p. 77. Genus 1. et vnicum: *Lepas.* (Cap. II.).

α. vertice integro.

a) conicae v. c. *Patella vulgata*, *P. vrna*, noua ſpecies, *P. infundibulum magellanicum* Auctoris.

b) ouatae depreſſae, v. c. *P.* quam *le paraſol chinois* Cl. DAVILA vocat **), *P. teſtudinaria*, *P. mammillaris.*

c) margine inaequali v. c. *P. mitra lugebris*, noua ſpecies, *P. granularis*, *P. ſaccha-*

*) Hanc omnes fere alii Auctores ad zoophyta (vid. PALLAS elench. zooph. p. 337. et Comm. noſtr. Vol. XV. p. 161.) referunt. Forma vero et adhaeſio ad ſcopulos Cl. Auctorem permouerunt vt tubulis annumeraret.

**) Cl. Auctor hanc ſpeciem ipſe non vidit; alii, vti ex praefatione cognoſcimus, putarunt, ſquamam tantum maioris cuiusdam piſcis eſſe.

chanaria, *P. granatina*, *P. laciniosa*, *P. oculus hirci* Auctoris etc.

β. vertice perforato. v. c. *P. nimbosa*, *P. graeca*.

γ. vertice adunco cauitate simplici v. c. *P. hungarica*, *P. fissura* etc.

δ. semi-concameratae seu stilo interno donatae: *P. equestris*, *P. chinensis*.

ε. concameratae vertice rostrato marginali *P. porcellana*, *P. crepidula* *), *P. fornicata*, *P. neritoidea* siue *valuata*.

Ordo II. vniualuia turbinata. p. 163.

Lib. I. spira occulta vel parum exerta ore longo patulo vel rima longa angusta.

Sect. A. *cochlides ellipticae*.

Genus 1. *aures marinae* (Caput III).

α. perforatae latiores: *Haliotis midae*, *H. parua*, *H. striata*, *H. marmorata parua*, *H. varia*, *H. tuberculata*, etc.

β. oblongae angustae: *H. asinina*.

γ. imperforatae: *Patella lutea* **), quam Cl. MARTINI *auriculam muris* vocat.

Genus 2. *Catini lactei* (*Milchnaepfe*. Caput IV). Hoc genere comprehenditur tantum vnica species: *Helix haliotoidea*. p. 194.

Sect. B. cochlides planae intortae spiris vel occultis vel conspicuis.

Genus

*) Hanc omnino patellis labiatis, nec, vti in duodecima editione systematis Linnaeani factum est, patellis basi dentatis annumerari debere, Cl. Auctor asserit.

**) Hanc, quam LINNAEUS ob foraminum defectum ad patellas retulit, Cl. Auctor haliotidibus adnumerat, cum in omnibus aliis proprietatibus cum reliquis speciebus huius generis conueniat.

p. 198. Genus 1. *Nautili* *), (Caput V.)

α. papyracei non tabulati ſiue vacui: *Argonauta argo*, *A. cymbium.*

β. craſſi concamerati: *Nautilus pompilio*, *N. calcar*, *N. criſpus.*

p. 154. Genus 2. polythalamii teretes, (Caput VI.)

α. ſpiris proxime ſe tangentibus, *Cornua ammonis vera. Nautilus* BECCARII.

β. ſpiris a ſe inuicem remotis: *Nautilus ſpirula.*

γ. apice tantum ſpirali: *litui* et *ſemi-litui.*

p. 266. Sect. C. Cochlides volutatae, ſeu ex vno latere in gyros latentes intortae, ore teſtae longitudinem vel ſuperante vel aequante

Genus 1. volutatae ſubouatae: *Bullae*, *Oua.* (Cap. VII.)

α. parum ventricoſae in gyros incompletos collectae: *Nux marina* GUALTIERII an *bulla aperta* LINN.?

β. ventricoſae vmbilicatae oris labio externo ſimplici: *Bulla ampulla*, *B. lignaria*, *B. phyſis*, *B. naucum.*

γ. per-

*) De vſu ſiphonis in nautilo Cl. Auctori (p. 109.) ea ſententia maxime arridet, quam anonymus in Gentlemans Mag. menſ. ian. 1752 propoſuit. (vid. Comment. noſtr. Vol. I. p. 502. ſeq.): tubum ſcilicet ſeu ſiphonem, dum nautilus viuit, flexilem eſſe et elaſticum, dilatationis aeque, ac contractionis capacem, pro diuerſis neceſſitatibus, quas animal requirit; forte eamdem habere vtilitatem, ac veſica natatoria in piſcibus, et animal eodem forte vti mechaniſmo, vt conſtringatur et expandatur; aërem exinde diſtribui per diuerſas cameras et centrum grauitatis mutari, prout inſtituendus motus illud requirat. Quod certe tam facile fieri non poſſet, ſi aër in ſingulae camerae fuerit admiſſus cauitatem, deficiente hoc adiumento. Sententia haec vlterius confirmatur ex nautilorum foſſilium conſideratione *ibid.* 1752. p. 301. Comm. noſtr. Vol. II. p. 346.

γ. perfectae veneroides non vmbilicatae; *Bulla ouum*, *B. gibbosa*, *B. spelta*, *B. volua*, (*Weberspuhle*, quae inter testacea rarissima refertur).

Genus 2. volutatae ouatae, rima angusta vtrinque dentata: *Porcellanae*. (Cap. VIII). p. 302.

α. simplices vel non fimbriatae conglobatae et crassae. *Bulla verrucosa*, *Cypraea mas*, *C. zickzack*, *C. vitellus*, *C. lynx*, *C. tigris*, *C. annulus*, *C. globulus*, *C. cicercula*, *C. mappa*.

β. spirales leues siue tenues: C. *amethystea* etc.

γ. pyriformes simplices. vid. GUALTIERIUM tab. XIV. E et tab. XV. N.

δ. longae et angustae: *C. testudinaria*, *C. talpa*, *C. isabella*, *Ouum casuarii* RUMPHII, *C. asellus*, *C. hirundo*, *C. argus* et varietates, *C. carneola*, *C. exanthema*.

ε. in vno tantum latere fimbriatae: *C. stolida*, *C. caurica*, *C. pediculus*.

ζ. in vtroque latere fimbriatae: *C. nucleus*, *C. staphylea*, *C. lurida*, *C. caput serpentis*, *C. onyx*, *C. mauritiana*, *C. erosa*, *C. poraria*, *C. arabica*, *C. ocellata*, *C. cribraria*, *C. moneta*.

V.

V.

De vermibus in lepra obuiis iuncta leprosi historia et de lumbricorum setis obseruationes regiae societati scientiarum Gottingensi praelectae cum figuris aeneis. Auctore IOANNE ANDREA MURRAY. Gottingae impensis Io. Christ. Dietrich. 1769. 8. pl. 6 c. tab. aen. 2.

Quamquam hi duo commentarii regiae Scientiarum Societati Gottingensi non vno eodemque tempore sunt praelecti, tamen ob argumenti similitudinem coniunctim a Cl. MURRAY sunt editi. Inprimis cum contigerit Nostro, beneuolentia Cl. VOGEL, aegrum, Graecorum elephantiasi seu Arabum lepra affectum, videre, indeque has obseruationes de vermibus in lepra obuiis ditare. Additas demum obseruationes de lumbricorum setis, in quibus potissimum earum mobilitas spectatur, ideo attentione dignas reputat Noster, quod Auctores, qui contra Ill. LINNAEUM intestinales lumbricos aculeis instructos esse negent, ad assentiendum proniores reddi possint.

p. 3. Nomine leprae siue elephantiasis disquisito, notas horum vermium describit; quibus cum vermibus in oue detectis, comparatis, vtriusque discrepantiam ostendit, ac quaedam de genere horum animalculorum et vermium laruarumque distinctione addit.

p. 15. Vermes vero, a Cl. Auctore obseruati, ex vndecim annulis et antica acuta parte vncino deorsum flexo armata constabant. Maximi eorum dimidium pollicem aequabant. Color griseus erat praetereaque duo stigmata et canales aeriferi, nec non pedes

inter

ıter quoduis articulorum par conſpiciebantur. Si-
niles iis erant vermes in ſpurcitie pauimenti reper-
, in ouino autem cadauere deprehenſi colore cet.
t vncinis duobus ab iis differebant. Poſteriores
l. Auctor laruas *muſcae carnariae* LINNAEI eſſe
emonſtrat. De prioribus vero dubius adhuc eſt.
'utat tamen laruas fuiſſe *muſcae domeſticae* LINNAEI,
uarum magna copia ad lectum aegroti aduolabat.

Harum muſcarum ortu et celeri incremento P. 29.
nemoratis, duplex omnino ſtatuendum eſſe ver-
nium genus in morbis, in quorum vno cauſſam
ıorbi, in altero effectus eius ponit, arbitratur No-
ter, Auctoresque, ad vermes in variis exanthemati-
is morbis reſpicientes, inter quos monumenta ve-
erum hac de re poſteritati relicta deſiderat, memo-
at, et ROLANDRI, qui muſcae *leprae* ideo dictae,
ribuit elephantiaſin nigritarum, mentionem facit.
'igurae additae vermes aegri et vermes in oue re-
ertos in variis partibus ſiſtunt.

Haec ſequitur hiſtoria leprae, in qua hi vermes P. 45.
pparuerunt. Initium huius morbi impetigo facie-
at, quae ceſſabat et redibat. Tum methodo me-
endi imprudenti adhibita, vbi potiſſimum mercu-
ialia, vſque ad ſaliuationem propinata, valde noxia
rant, tanta hoc malum nanciſcebatur incrementa,
t foetidiſſima vlcera totum corpus occuparent et
eterrimus ille morbus, leprae nomine notus, na-
ceretur. In facie nimirum erant rotunda, eminen-
ia, fuſca tubercula, quae naſi pinnas, labium ſupe-
ius et mentum foedabant; in pectore diuerſae ma-
gnitudinis partim rubentia, partim nigricantia. Ma-
ima et teterrima, nec non margine inflammato cin-
ta, colore liuido praedita ichoreque pellucido, in-
erdum vero pure, impleta erant tubercula in mani-
ous et brachiis. Adhuc plus ichoris et puris ef-
fluebat

fluebat ex vlceribus pedum, insigniter tumentium et peponem fere referentium. Atque sic, praesertim medicamentis, quae iam recensere volumus, adhibitis, totum corpus, ne capillatis quidem eius partibus exceptis, scatebat efflorescentiis cum insigni pruritu, dolore et foetore.

p. 52. Viperas, in hoc morbo iam laudatas, Cl. VOGEL vel solas vel cum cortice Winterano, dulcamara, bardana, saponaria, cortice Peruuiano coniunctas suasit interne, et externe depurabantur vlcera per folia boni henrici, recenter iis applicata. Ab initio hoc malum his remediis cedere videbatur, paulo post autem eo peius redibat, vt non solum magis tumerent, ruberentque supra nominatae partes, sed ipse sanguis ex his vlceribus efflueret. Propinabatur propterea decoctum radicis hellebori nigri, tinctura cantharidum ex mente MEADII et regulus antimonii medicinalis, sed sine omni omnino effectu, et, febre lenta accedente, pedibus insigniter tumentibus cum immensa aquae, quae effluebat copia, foetoreque aucto, aeger mentis compos exspirauit. Tres dies ante mortem vermes apparuerunt, quorum generationem promouisse impeditam aegri per mortem amatae puritatem, coelum calidum, conclauis angustiam et muscarum aduolationem, quae nullo modo poterant arceri, Noster fatetur.

p. 63. In altera dissertatione, Cl. MURRAY setas lumbricorum terrestrium sollicite describit; lumbricos enim intestinales eiusmodi setas habere, contra Ill. LINNAEUM (Syst. Nat. Ed. XII) plurimi et inter hos Cel. PALLAS *) negant. Quamquam vero iam TYSONUS, RAIUS, WILLISIUS varii-que

*) vid. EIUSD. diff. de infestis viuentibus intra viuentia. p. 13. vid. Comment. nostr. Supplem. IV. Decad. prim. p. 696.

que recentiorum has lumbricorum terreſtrium ſetas deſcripſere, varia tamen adhuc in earum hiſtoria deeſſe, ab iis Viris Cl. non annotata, accuratior ha- rum ſetarum contemplatio Auctorem Cl. docuit. Vidit vero ſetas has quatuor ordinibus ſecundum omnem corporis lumbrici longitudinem excurrere, quemlibet autem ordinem duplici ſetarum ſerie conſtare, vt itaque quilibet annulus, eo, qui cingu- um ſiue ephippium refert, excepto, octo eiusmodi ſetas oſtendat. Inferiorem vero corporis partem ſemper occupant, motuique vermis inſeruiunt. Quaelibet ſeta in vagina includitur, et, ſi pars in cu- e haerens ſimul menſuratur, duas tertias lineae ae- quat. Pars extra cutem prominens durior eſt ea, quam cutis includit. Anteriores ſetae retrorſum, poſteriores antrorſum, conuerſae ſunt, mediae vero erectae deprehenduntur. Emitti retrahique has ſetas poſſe Cl. Auctor obſeruauit, eo magis vero emi- ent, quo viuidior lumbricus eſt. Putat in huma- o lumbrico has ſetas longe ſubtiliores, et forte id- o ab obſeruatoribus non viſas eſſe, quoniam eo empore in corpore delituerint. Si adeſſent, vel du- itie aculeos lumbricorum terreſtrium aequarent, nſignes profecto crearent moleſtias, cum lumbrici arius ſolitarii occurrant.

VI.

Nuove osservazioni sopra i globetti rossi de
sangue. In Lucca 1766. A Spese di Vin
cenzo Landi Librajo Fiorentino. 8. mai
pagg. 45. cum dedicatione.

i. e.

Nouae obseruationes super globulis rubris san
guinis. Auctore Cl. FELICE FONTANA.

Quum celeber quidam in Italia philosophus ant
p. 7. aliquot annos globulos sanguineos figura
non sphaeroideae aut oualis, sed spiralis descripsi
set depingendosque curasset, ac si essent cylindri e
sacculis recuruis et extremitatibus inter se vniti
compositi et vacuum satis distinctum in medio offe
rentes: nouae hae obseruationes iisdemque supe
structae hypotheses permouerunt Auctorem no
strum, vt omnia haec experimenta curatius ipse re
peteret, quo, quod ipsis veri falsiue inesset, inuen
ret. Nihil autem videre ipsi contigit, nisi globu
los veros, eos autem in media parte magis, quam
p. 11. in ambitu pellucidos: quandoquidem verum es
corpus sphaericum qualecumque a luce transparen
te, prout eius situs aut directio variat, mutari. Ea
dem praeterea ratio est corpusculorum rotundorum
quae in vegetabilibus microscopium detegit, et ou
lorum eorum seu particularum se mouentium, qua
p. 13. in vegetabilibus animalibusque partibus, corrupti
nem subeuntibus, conspiciuntur; item animalcul
rum seminalium, qua in re BUFFONUS et NEE
HAMUS decepti sunt, credentes, haec animalcu
caudarum iacturam pati, quod mera illusio optic
est, a mutata lucis directione profecta. Et hac o
casione Noster largam recensionem experiment
rum

rum, ſuper his animalculis aeque ac iis, quae per infuſionem generari videntur, captorum, alia occaſione ſe exhibiturum promittit, quam auide nobiscum Lectores noſtros exſpectaturos putamus. In puluere antherarum eadem mutatio obuenit, et licet p. 16.
in nonnullis plantis non contigerit, hoc tamen tribuendum erat texturae irregulari lamellarum exteriorum horum globulorum, ſiquidem, puluere in aqua macerato, laminisque ideo arctius ad ſe inuicem accedentibus, phaenomena reliquis ſimilia ſubſequebantur. Poteſt etiam cauſſa erroris in maculis exiliſſimis laminarum talci (vel micae potius, quae vitrum ruſſicum dicitur), quibus interponi ſolent obiecta oculo armato ſubiicienda, poſita eſſe. Minutiſſima denique corpora fere omnia facile eodem modo oculis noſtris illudere poſſe, exemplo bullularum, ex fermentatione atque efferueſcentia natarum, patet. Quo vero euidentius figura particularum ſanguinis vera atque genuina eluceſceret, p. 19.
primo vnam eamdemque ſanguinis guttulam vno eodemque microſcopio vſus conſpexit, viditque moleculas has ſub ipſo examine figuram ſaepius mutare, prout maior vel minor lucis gradus, aut conus lucidus a ſpeculo reflexionis ad obiectum plus vel minus oblique delatus fuerit; imo, euaneſcente marginis globulorum parte, hos figuram ſemilunarem, ſemicircularem, aut denique bacillorum tenuiſſimorum aſſumere, cet. Cum igitur hae illuſiones viderentur ex eo proficiſci, quod obiectum ſiſtatur, a parte inferiori illuminatum, adeoque luce refracta conſpiciatur, melius factum iri putabat Noſter, ſi ſolum luce, reflexa ab ipſo obiecto, vteretur. Qua mente collectam per aliquot ſpecula re- p. 21.
flectentia lucem, mediantibus tubis opacis, ad minus ſpeculum argenteum deducebat, cuius in foco lentem exactiſſimam collocauerat, ita quidem, vt globuli

buli ſanguinis lucem, ex loco ſuperiori acceptam, protinus reflecterent, verſus oculum obſeruatoris. Perſpicue tunc videbat globulos hos vere ſphaericos, ſimulque nullum in iis praeter rubrum colorem detegebat: intenſior tamen is eſt in arteriis, quam in venis, ob diuerſam horum vaſorum ſtructuram; intenditur item a maiori ipſorum coagmentatione, cum e contrario in vaſis minimis, inprimis ſi vnum tantum globulum capiant, tranſparens ſit, vbi etiam globuli figurae ſpiralis deprehenduntur, in maiores autem tranſgreſſi canales rurſus ſphaericam figuram offerunt. In minimis tamen itidem colorem rubrum globulus praebet, cum lux non aequaliter ſuper canalem vel globulum extenditur, et ſuperior ſuperficies maiorem eius partem, quam inferior accipit. Auctor iſte, quem refutat Noſter, eo etiam ſpatium vacuum in medio globulorum ſanguinis probare anniſus eſt, quod per eos-
p. 23. dem tranſparent maculae et inaequalitates micae: ſed globuli iſti, tunc demum tranſparentes, redduntur, cum lux maiori copia per centrum ipſorum tranſit, quod aliae etiam obſeruationes docent. Icones etiam incogniti illius Auctoris non ſufficiunt explicandae figurae, quam ille globulis ſuis tribuit.
p. 24. Si globuli iſti proxime ſibi inuicem adiacent, videntur conflari ex ſpiris duabus, ita vt alter circulus niger exteriorem ambitum, alter centrum conſtituat; ſin autem remoueantur a ſe inuicem, iterum tranſparent et pellucidiſſimi conſpiciuntur, adeo vt hoc etiam phaenomenon illuſionibus opticis ſit annumerandum. Porro memoratu dignum eſt, eosdem, potiſſimum ſi ex animalibus frigidis deſumti fuerint, laminae cryſtalli impoſitos ita, vt vnus ab altero diſtet, videri paullum conquaſſari reddique latiores, forſan proprio pondere, vel quia abeſt ſerum, quod ipſis in vaſis continebat. Harum tamen

muta-

mutationum caussae non penitus patent. Quod auxilia spectat, quibus has sic dictas spirulas se detexisse sibi persuasit Auctor iste Italus, globuli vitrei, p. 27. lentium loco adhibiti, licet ob focum minorem multum faciant ad augendam obiecti magnitudinem, pluribus tamen, quam lentes, incommodis laborant; id quod etiam de microscopio solari valet, nisi hoc secundum propositum DOLLONDI, corrigi et colores iridis ab eo separari queant. Summum incommodum, ab istis globulis vitreis exspectandum, quod in lentes non adeo cadit, in aberratione lucis p. 28. positum est, quod etiam solertissimus HENR. BACKER iam indicauit. Commemorandus praeterea est alius error opticus, in eo consistens, quod p. 29. globuli, in vasis considerati, saepe videantur mutare colorem et figuram, quod tamen Nóster potius sero, cui innatant, et quod frangendo radios lucis nobis potest imponere, adscribi debere, quam vere contingere putat, neque persuadere sibi valet, impulsum ipsum globulorum ad se inuicem nobis adeo facilè exhibere posse mutatam ipsorùm figuram.

Hanc tamen mutationem vere perspexit in pulmonibus ranarum, quam prolixissime viuidissimeque describit: in minimis quippe vasculis globulus figurae sphaericae elongatur ad tertiam, dimidiam, imo duplam partem diametri, adeo vt verum cylindrum constituat; simulac vero vas maius intrat, pristinam rursus formam consequitur. Similem mutationem pisciculorum caudae conspiciendam praebent. Ad opticas porro illusiones refert filamenta vel fibras, salesque natantes in sanguine, porro series globulorum minorum, ex quibus maiores confluant. Hoc tamen obseruatu et miratu dignum est, in caudis piscium saepe arteriam in venam, breui post iterum in arteriam, et demum rursus in venam mutari. Figura globularis corpuscu- p. 32.

lis minimis fluidorum animalis aeque ac vegetabilis regni propria esse videtur. Polypi illud genus, quod LINNAEUS *gordium* dixit, et multa alia ex vermium classe videntur ex meris eiusmodi globulis composita. In animalibus frigidis saepius apparent figurae oualis, in homine vero reliquisque animalibus calidis semper rotundae. Globuli san-
p. 40. guinei videntur compositi ex massa viscida oleoso gelatinosa; pellicula autem eos inuestiens, a nonnullis assumta, vere non adest, quod multa ratiocinia et experimenta probant. Praeter has autem partes alia ipsis insunt principia, speciatim terra, quae cum phlogisto coniuncta a magnete attrahitur. Figura sphaerica essentialis est, neque a solo motu et impulsu in vasis producitur. Experimentis his nostri Auctoris respondent ea, quae Cl. ALPHONSUS GUADAGNI, physicae experimentalis in Academia Pisana Professor, fecit. Denique Noster promittit, se propediem nouas obseruationes de determinanda magnitudine absoluta globulorum sanguinis, de varia eorum in variis animalibus figura ac celeritate, et de pluribus aliis, ad circulationis historiam spectantibus, nobiscum communicaturum.

VII.

VII.

Dell' azione del cuore ne' vasi sanguigni nuove osservazioni dell' Abate SPALLANZANI, Sacerdote della Congregazione della B. Vergine, e S. Carlo di Modena, Professore di Filosofia nell' Università, e Collegio de' Nobili, e Membro della Società Reale di Londra. In Modena 1768. Nella stamperia di Giovanni Montanari. 8. mai. pagg. 71. cum dedicatione.

i. e.

Obseruationes nouae de actione cordis in vasa sanguifera, Auctore Cl. SPALLANZANI.

Opus hoc in forma epistolari ad Ill. HALLERUM directum est, sistens obseruationes, ad normam earum factas, quas hic ipse in libro de motu sanguinis in animalibus proposuerat. Cum autem ex animalibus frigidis HALLERUS bufones tantum, et ranas examini suo subiecisset, his Cl. p. 8.
Auctor salamandram aquaticam substituit, neque ad solum mesenterium, sed ad integrum systema vasorum respexit, spe facta, se continuatas huius generis obseruationes alio tempore communicaturum. Vsus est apparatu anatomico, a Cl. LYONNET de- p. 9.
scripto, sed elaboratiori; luce reflexa tantum, non refracta, et quidem, vbi fieri poterat, solari in camera obscura, aut, vbi debilior illa erat, fortiori reddita per lentem aut reflexionem speculi vstorii. Situs animalis examinandi semper supinus fuit. Reiicit consuetum modum contemplandi mesenterium, quo istud prius expandendum est, ideoque in statu naturali conspici nequit. Neque aliud vmquam vasorum genus vidit, quam sanguifera. Sed progredia-

grediamur ad tractationem ipſam, quae in ſex capitibus actionem cordis in vaſa arterioſa maxima, media et minima, tumque in venoſa minima, media et maxima declarat.

p. 15. Aperto pectore pericardium, quam maxime tenue cordis motum viuidiſſimum oſtendit: hoc autem, cum pericardio includitur, non adeo inſigniter in diaſtole ſe attollit, quam eodem diſſecto; in priori etiam caſu aſcendens lineam curuam a ſiniſtro verſus dextrum latus deſcribit, in poſteriori autem perpendiculariter aſcendit. Differentiam ſpatii, quod a corde in ſumma eleuatione et deſcenſu per diaſtolen et ſyſtolen efficitur, vnius lineae Noſter inuenit: differt autem haec menſura pro vario gradu motus aucti vel imminuti. Liquorem pericardii in 150 ſalamandris ſemper praeſentem conſpexit. Sanguis, in auriculam influens, ob copiam colorem rubicundiorem offert; inde vno momento in cor tranſpellitur, quo extenſo, auricula concidit: pari etiam modo tranſitus fit ex corde in aortam. Momentum collapſus in auricula breuius eſt, quam extenſionis eiusdem: color tamen eiusdem ſemper rubicundior, quam cordis, ſi hoc contrahitur pro-
p. 18. lixe. Deſcribitur progreſſus arteriae aortae: nos tantum hic notamus, non vno momento ſanguinem omnem in eam impelli, adeo, vt ſucceſſiua diaſtole et ſyſtole motibus cordis reſpondeat. Si animal diu iam excruciatum fuit, ſunt momenta, in quibus vas hoc omnino ſanguine vacuum eſt: quare et in ſtatu naturali curſus ſanguinis non continuus, ſed interruptus eſſe videtur. Neque in vniuerſum omnes arteriae dici poſſunt, figurae conicae eſſe, ſed ſunt etiam cylindricae, quod in ſpecie de ramis vaſorum pulmonalium ac meſenterii affirmatur.

Motus

Motus hic, ſi viuidum eſt animal, aequaliter peragitur, neque adeo interrumpitur, vt in vaſis maioribus: at, iſto debilitato, ſanguis lentius in diaſtole, celerius in ſyſtole, accedente noua eius vnda, mouetur; tandem in diaſtole motus prorſus fere ceſſat, imo ſanguis in arteria refluit, et ſyſtole demum rurſus propellitur: quem fluxum atque refluxum Noſter *motum oſcillatorium* dicit. Sin autem animal ſe contorquet vehementiusque agitat, aut impedimenta quaecumque, libero motui oppoſita, remouentur, rurſus ceſſat motus hic oſcillatorius, et progreſſiuus reſtituitur. Oſcillatio haec in meſenterio ſimul in trunco arterioſo eiusque ramis obſeruatur, in pulmonibus autem in arteriolis minimis incipiens, ad ramos demum maiores progreditur. In toto meſenterio motus ſanguinis aequaliſſimus eſt, neque gyrationes vaſorum eum retardant, neque ſanguini ipſi motum rotatorium aut inteſtinum comparant. Aer in ſanguine nullus ſe oſtendit, niſi, ruptis aut attenuatis vaſis, per ea ſe inſinuauerit, et tum globulos ſanguineis longe maiores format. Aneuryſmata vel oualis vel ſphaericae figurae Cl. Auctor vidit, et nonnumquam ſub ipſa inſpectione mire aucta, cognouitque, ſanguinem, in ea ingreſſum, nonnihil velocitatis perdere, coloremque multo rubicundiorem ſiſtere, quem iterum maiori eius coaceruationi adſcribit. p. 25.

Arteriae minimae ſiue capillares, vbiuis fere in corpore obuiae, non omnes adeo exiguae ſunt, vt vnum tantum globulum tranſmittant. Sunt etiam quaedam ex iis, quae in venas non tranſeunt, ſed in partibus diuerſis extenſae vel inter eas abſconditae euaneſcunt. Sanguis in iis paullum tantum tardius, quam in vaſis mediis arterioſis, mouetur, ne ipſis quidem arteriolis cutaneis exceptis: ſub continuatis tamen animalis cruciatibus motus oſcil- p. 32.

latorius, supra descriptus, hic prius, quam in vasis mediis, deprehenditur, ideoque citius etiam in iis motus omnis cessat, habita tamen ratione structurae partium ipsarum organicarum. Maiorem vel minorem a corde distantiam hic aliquid conferre, vero quidem simile videtur, sed nondum plane liquet. Pariter nondum patet, an facilior exsiccatio vasculorum minimorum hic in censum vocanda sit. Globuli sanguinei, in his vasis cuiuscumque diametri et magnitudinis moti, alii fluido inuisibili innatant, quod iam HALLERUS perspexerat, nostrique Au-
p. 37. ctoris obseruationes denuo confirmant. Color eorum sub luce refracta pro ratione congeriei ipsorum varius est: in minimis vasis albescens et lucidus; in parum maioribus paullo flauescens, leuissima, nebulae quasi ad instar, rubedine obductus; inde, crescente vasorum magnitudine, sensim sensimque saturatius ruber. Reflexa autem luce adhibita, omnes globuli rubicundi apparent, quamquam maior eo-
p. 38. rum copia intensiorem omnino rubedinem efficit: ex quo patet error eorum, qui vasa serosa et lymphatica, distincta a sanguiferis, se conspexisse putant. Figura globulorum maiorum non est rotunda, sed fere oualis, sphaerae nempe elongatae similis, sed in medio paulo crassior. Est autem species alia minorum, vix ad dimidiam priorum magnitudinem accedentium, numero quoque pauciorum, qui sphaericae figurae sunt propiores. Num globuli figuram mutare possint, HALLERUS nequiuit definire; FONTANA, vti supra in recensendo eius scripto monuimus, hoc in vasis pulmonalibus ranarum vidit, et Noster in vasis branchiarum salamandrarum iuniorum conspexit, vbi vasa angulum acutissimum formant, flexisse se globulos figuramque semilunarem assumsisse, neque, nisi superato hoc angulo, pristinam rursus figuram acquisiuisse. In transitu

ſitu etiam variorum animalium globulos ſanguineos varia gaudere figura, neque ergo ab vno ad alterum concludi poſſe, monet.

Tranſimus nunc ad ſyſtema venoſum. Principia venarum, neque in ranarum meſenterio HALLERUS, neque Noſter in ſalamandris vidit, quippe qui arterias ſatis adhuc magnas ad ſuperficiem inteſtinorum ferri, ibidemque mirandum in modum diviſas in venas abire conſpexit. Vti etiam arterias quasdam euaneſcere quaſi ſupra indicauerat, ſic etiam iisdem ex locis venularum principia emergunt. Relatio diametri globulorum ad diametrum horum vaſorum minimorum ea eſt, vt globulus absque notabili frictione parietum vaſis celeriter decurrat, quamquam diſtantia illius a pariete ipſo menſurari ob exilitatem nequit. Venas etiam minimas motui cordis ſubiectas eſſe, capta in animalibus viuidis experimenta docuere, in quibus, donec vigor iſte durabat, nullum diſcrimen inter velocitatem ſanguinis in arteriolis venisque minimis conſpici poterat: ligata etiam aut compreſſa aorta motus omnis ſubito ceſſabat, reſtitutus, quam primum aorta rurſus libera reddita fuerat. Verum motus hic in venulis prius langueſcit, quam in arteriolis. Cruorem in truncis venarum maiori celeritate, quam in ipſorum ramulis, moueri tunc demum patet, quum plures eiusmodi venulae confluunt, non aeque in paucioribus tantum concurrentibus: imo hanc differentiam etiam in pluribus arteriolis minimis, in vnum truncum venoſum vnitis, Cl. Auctor vidit. Obſeruatio HALLERI, ſi venula minor inſeratur in truncum multo maioris diametri, celeritatem ſanguinis in hoc adeo magnam eſſe, vt ingreſſum ſanguinis ex minore canali cohibeat, peculiari exemplo confirmatur venularum minorum, ſuper aortam ſerpentium, tandemque

p. 44.
p. 53.

demque in trunculum exiguum confluentium, qui postea venae cauae immersus sanguinem vtrumque facile a se inuicem distinguendum offert. In vasis coronariis cordis nonnisi difficulter motus sanguinis detegitur, isque, contracto corde, celerior, hoc autem dilatato, languidior, quamquam vtrum haec vasa arteriosa sint, an venosa, nondum definiri potuit.

p. 58. In vasis venosis mediis, mesentericis nimirum ac pulmonalibus, monet Auctor se nullum discrimen inter sanguinem venosum et arteriosum inuenisse, si vtriusque generis vasa eiusdem diametri fuerint: caussa ergo mutati coloris iterum ad aggregationem globulorum redit. In mesenterio venae et numero plures et diametro maiores sunt arteriis: circulatio autem, si viget animal, eadem est, nisi quod impulsus cordis in venis non persentiscatur. Neque etiam inflexiones et anguli venarum eam retar-
p. 60. dant. Summa autem celeritas conspicitur in trunco venae pulmonalis, quippe quae celeritatem reliquarum venarum mediarum ad duas tertias superat. Num sanguis in axe venae velocius, quam ad latera eiusdem moueatur, non potest disquiri, quamdiu circulatio adhuc vegeta est: hac vero languescente, prius dilucide cognoscitur. Vti, retardato vel sublato prorsus motu, sanguis in arteriis non coaceruatur, sed eodem, quo progressus fuerat, ordine subsistit: sic idem etiam fit in venis. Obstaculo quodam, liberiorem cursum impediente, iste eo in loco acceleratur, donec illud superatum fuerit, facile etiam est, producere globulum aeris elastici in sanguine, si vena leuiter tantum volsellae apice irritatur, quod in mesenterio et intestinis saepius vidit Cl. Auctor.

Ex capite vltimo de vasis venosis maximis, id est,
p. 68. vena caua superiore et inferiore, hic tantum notamus, celeritatem sanguinis in iis non esse maiorem,

quam

quam in venis mediis. In ſuperiore ſanguis prope cor non aequaliter mouetur, ſed in hoc vndis alternis ingreditur. Pulſatio vtriusque cauae pro ratione magnitudinis eius diuerſa eſt. Effectus inſertionis minorum venularum in alias multo maiores et aſſertum de celeritate ſanguinis, angulis vaſorum non imminuenda, hic nouis exemplis illuſtrantur.

VIII.

Hiſtoire de l'Academie Royale des Sciences. Année 1764 avec les Mémoires de Mathématique et de Phyſique, pour la même Année, tirés des Regiſtres de cette Academie. à Paris de l'Imprimerie Royale 1767. 4. Alph. 3. pl. 4. tab. aen. 16. Année 1765. ibid. 1768. Alph. 3. pl. 15. tab. aen. 18.

i. e.

Hiſtoria Academiae Regiae ſcientiarum ad annum 1764 et 1765, cum commentariis mathematicis et phyſicis.

Ex *obſeruationibus* ad *phyſicam generalem* ſpectantibus voluminis, quod ad annum 1764 pertinet, a. 1764. p. 32. ſequentia notanda ſunt: 1) tubum hydraulicum (*trompe de mer*) etiam in Sequana fluuio obſeruatum eſſe. 2) Muſtelam martem vulneraſſe infantem, in cunis iacentem. 3) Fluuium, qui (vel potius vapor eius) flamma admota, accenditur, de quo alio loco expoſitum eſt*), proprietatem hanc habere a ferri minera, quae in terra, quam percurrit, copioſe reperitur. 4) Patinam ex argento deaurato confectam, quae per aliquod tempus in cloaca latuerat,

*) vid. Hiſtoire de l'Acad. 1741. pag. 36.

erat, mire corruptam, et argentum in ſpeciem minerae argenti, ſulphure mineraliſati, mutatum fuiſſe. 5) In Comitatu Ruſcinocenſi anno 1763 varia flumina, nulla pluuia praecedente, ſubito ex alueo ſuo prorupuiſſe, et vicinos agros inundaſſe, quam inundationem ex terrae motu originem duxiſſe, probabile eſt.

p. 62. In *obſeruationibus anatomicis* continetur: Cl. MORAND filii *de nanis* relatio, in quo primum varia de nano Regis STANISLAI *bebe* dicto narrantur, qui viceſimo tertio aetatis anno, ſenili quaſi maraſmo confectus, obiit. Longitudo corporis eius triginta tres pollices tantum aequabat, paucaque animae rationalis ſigna dabat. Alius vero nanus, ex nobili Poloniae ſtirpe ortus, viginti octo tantum pollices longus, optimo praeditus ingenio erat, variasque linguas callebat. His in vniuerſum propoſitis, monet Cl. MORAND, duas nanorum ſpecies reperiri. Alii enim rhachitici ex membrorum diſtorſione paruam tantum ſtaturam acquirunt et difformes ſunt, in aliis vero, qui longe rariores occurrunt, omnia membra iuſtam inter ſe proportionem habent; atque ad hanc ſpeciem STANISLAI Regis nanus et nobilis ille Polonus referendi ſunt. Monet quoque Cl. Auctor, nonnunquam ex rhachitide capitis magnitudinem morboſe ita augeri, vt crania eiusmodi gigantum potius, quam nanorum capita referant *). Tale vidit Cl. Auctor in coemeterio effoſſum, quod 26 pollices in ambitu ſuo aequabat.

p. 71. In *obſeruationibus anatomicis variis* notatur: ex hernia incarcerata exulcerata varios exiiſſe vermes: fetum duplicem, in abdomine et pectore connatum, Cl. CUCHET Academiae obtuliſſe, cuius tamen ſectio deſideratur: in ouibus, vertigine correptis, poſt mortem varios vermes in ſinubus frontalibus repertos eſſe cet. Cl.

DE

*) vid. Ill. HALLERI Elem. Phyſ. Tom. VIII. p. 42.

DE CHAIGNEBRUN varios quoque morbos deſcribit in locis paludoſis prouinciae Briae dictae in hominibus animalibusque ortos.

Ex *botanicis* notamus, Cl. ADANSON hordei etiam ſpicam ramoſam tritico ramoſo ſimilem repeiiſſe, ſeminaque ſeruiſſe, quo appareat, vtrum hordeum hoc noua ſpecies, an varietas ſponte nata ſit. p. 77.

Sequentes commentarii ad annum 1764 pertinent:

1. *Obſeruationes geographicae comparationem inſulae* de France *et* de Bourbon *ſiſtentes.* Auctore Cl. BUACHE. p. 1.

2. *Additamenta ad calculos eclipſis ſolaris*, d. 1. apr. 1764. Auctore Cl. LE MONNIER. p. 7.

3. *Commentarius de euaporatione aquae ſalſae*, Auctore Ill. DE HALLER. Vſitata ſalem coquendi ratio, qua aqua ſalſa in domibus gradatoriis condenſata, ope ignis euaporatur, Ill. HALLERO, qui ſalinarum Bernenſium tunc temporis curam quoque in ſe ſuſceperat, valde diſplicuit. Sollicitus igitur de noua via inueſtiganda, multa tentamina inſtituit, et primum glaciem ad aquam ſalſam applicavit, vt congelatione eam condenſaret, deinde eam in vaſis cauis per aliquod tempus repoſuit, vt ſal, in ea contentum, in fundo vaſorum ſubſideret. Quae cum haud ex voto procederent, cogitauit de aqua ſalſa calore ſolis euaporanda, ductus obſeruatione, quam relatam legerat, ad mare, praeſertim in calidioribus terris, ſcopulos ſale ex aqua marina per ſolis calorem cocto obduci. Hunc in finem cum experientiam conſuluiſſet, non modo maiorem, quam vulgari via, ſalis copiam obtinuit, ſed et ſal multo praeſtantius, opacum, duriſſimum, communi aliquan- p. 9.

quantum grauius, odore violarum praeditum, quod multo minus aquam ex aëre attraheret, maiorem acidi copiam contineret, et figuram absolute cubicam ostenderet. Communicauit hoc commentario Ill. Auctor experimenta paene per sex annos instituta, adiecitque tabulas, quae quantitatem exhalationis quotidianae conspicuam reddunt, quae pro diuersa coeli tempestate vel citius vel tardius progreditur, per hiemem vero ob fractam solis vim plane non procedit.

p. 75. 4. *Disquisitiones nouae circa lentes opticas*, Auctore Cl. D'ALEMBERT.

p. 146. 5. *Obseruatio eclipsis solis*, d. 1. april. 1764. Auctore Cl. LE MONNIER.

p. 159. 6. *Nouae methodi analyticae computandi eclipses solares, occultationes stellarum fixarum et planetarum per lunam, et in vniuersum quascunque huius sideris obseruationes ad locum e centro terrae visum reducendi.* Commentarius primus, Auctore Cl. DE SÉJOUR.

p. 186. 7. *Commentarius de gradu caloris, quem homines et animalia ferre possunt*, Auctore Cl. TILLET. Cl. DU HAMEL et TILLET, Rupe Fucaldi (Rochefoucault) commorantes, viderunt puellas in furnum pistorium intrare, ibidemque ligna disponere et per quartam horae partem remanere, cum tamen thermometrum Reaumurianum in eo adscenderet ad 130 gradus, siue potius, vt ex comparatione thermometri, quo vsi sunt clarissimi obseruatores, cum spiritu vini praeparati, cum alio mercurio repleto elucescit ad 112 gradus, graduque huius thermometri 85 (qui gradum 112 thermometri Fahrenheitiani aequat) iam aqua ebulliat. Haec obserua-

tio

tio, quae cum sententia vulgo recepta, homines scilicet in aere, sanguine calidiore, non viuere posse, minus conuenit, Cl. TILLET occasionem dedit, in hanc rem vlterius inquirendi. Ex experimentis vero, ab eo sollicite cum variis animalibus factis et cum experimentis, quae a BOERHAAVIO instituta sunt *) in camera, qua panes saccharini exsiccantur, comparatis, patet, animalia longe maiorem gradum caloris perferre posse, inprimis si linteis ita obvoluta sint, ne externus calor iis adeo noceat. Hinc iudicat Noster subitam corruptionem, qua in BOERHAAVII experimento canis, eiusmodi camerae inclusus, affectus est, ortam esse a singulari quadam morbosa animalis huius dispositione, et in vniversum aerem harum camerarum nociua aliqua qualitate, animalia citius necante, infectum esse.

8. *Historia morbi feminae cuiusdam, cuius membra breui tempore singulari modo distorta facta sunt.* Auctore Cl. MORAND filio. Femina haec triginta sex annorum variis leuioribus ophthalmiis, imo dolore in genu articulo laborauerat, ceterum vero egregie valebat. Duos quoque fetus felici partu edebat. In altero tamen puerperio mammae lacte quidem turgescebant, nullum vero lac ex iis profluebat. Hinc die nono horrore et cephalalgia corripiebatur, genua turgescebant, vomitusque lacteus subsequebatur. Genuum vero dolor et tumor non minuebantur. Tandem, variis ab empirico quodam abhibitis remediis, tumor quidem dissipatus est, sed misera omnium membrorum vsum, scapulae motu excepto, perdidit, atque perpetuis iam per vndecim annos doloribus infestatur, videndi facultatem amisit, p. 206.

*) vid. Chem. T. I. p. 275. Confer etiam Ill. HALLERUM Elem. Phys. T. II. p. 32. seq.

amisit, membraque eius sensim sensimque singulari ratione, quae hic icone illustratur, distorta facta sunt. Vnguium quoque longitudo mirum in modum aucta est, variisque aliis morbis, ab acrimonia humorum prouenientibus, molestatur. Ceterum vero satis valet *).

p. 215. 9. *Nouae methodi analyticae computandi eclipses solares* (vid. sup. p. 159.) *Commentarius* II. Auctore Cl. DE SEJOUR.

p. 251. 10. *Commentarius de lentibus obiectiuis*, Auctore Cl. FOUGEROUX DE BONDAROY.

p. 262. 11. *Commentarius de longitudine et latitudine vrbis* Pekin *in* China, Auctore Cl. PINGRE.

p. 273. 12. *Commentarius de eclipsi solis*, d. 1. apr. 1764. Auctore Cl. BAILLY.

p. 277. 13. *Obseruationes astronomicae* Noslonii *prope vrbem* Sens *factae* a S. R. E. Purpurato DE LUYNES et Cl. BAILLY.

p. 284. 14. *Obseruatio eclipsis lunae*, d. 17. martii 1764. Auctore Cl. PINGRE.

p. 288. 15. *Disquisitiones de gradu aequationum resultantium ex eliminatione incognitarum, et de mediis ad has aequationes inueniendas applicandis*, Auctore Cl. BEZOUT.

16. Com-

*) Summam hic morbus cum morbo feminae *Soupiot* analogiam habet, qui etiam post puerperium ortus fuerat, vid. Phil. transact. 1753. p. 23. Mém. de l'Acad. de Paris. a. 1753. p. 541. seq. Comm. nostr. Vol. IV. p. 384. Vol. V. p. 137. et VII. p. 279.

16. *Commentarius circa obseruationem transitus Veneris per discum solis* Seleginskii *in* Sibiria *institutam*, Auctore Cl. PINGRE. p. 339.

17. *Ephemerides cometae* a. 1764. Auctore EODEM. p. 344.

18. *Commentarius circa longitudinem vrbis* Polling, Auctore Cl. BAILLY. p. 348.

19. *Calculus eclipsis solis*, d. 1. apr. 1764. Auctore Cl. CASSINI DE THURY. p. 351.

20. *Obseruationes circa Mercurium factae in ob*eruatorio *Regio* mens. mai. 1764. *pluriumque ecli*psium *satellitum Iouis* ab a. 1760. ad 1764. Auctore Cl. CHAPPE D'AUTEROCHE. p. 353.

21. *Commentarius de parallaxi lunae in hypothesi* *elluris circa polos compressae*, Auctore Cl. PINGRE. p. 362.

22. *Disquisitiones circa naturam calculorum, qui* *hominibus et animalibus formantur.* Commentaius primus, Auctore Cl. TENON. Cl. Auctor, alculos in hominibus animalibusque accuratius disuirens, cognouit, eos ex duplici parte constare, terea scilicet et gelatinosa, acidis non facile solubili, ua figura calculi quasi delineatur. Albi calculi faillime in acido nitri soluuntur, flauescentes non aeue facile, bruni autem ab iis minime mutantur. Nec acidum vitriolicum omnium calculorum menruum est, vel eos perfecte soluit, sed eos magis deruit, ipsamque gelatinosam eorum fabricam in speiem, muci albumini similem, mutat. Balarucenses quae calculos albos et flauescentes in mucum limidum albuminosum dissoluunt, brunos vero non p. 374.

 attin-

attingunt. Quodſi vero eiusmodi calculi in aqua ebulliente per quinque vel ſex horas detinentur, tunc, extractis vnguinoſis et oleoſis partibus, aqua Balarucenſi cedunt, atque ipſius quoque acidi nitroſi ope gelatinoſa eorum fabrica detegitur. In vniuerſum vero haec fabrica in diuerſis calculis differt, cum vel orbicularia ſtrata efformet, quod v. c. in calculis veſicae animaduertitur, vel ſemiorbicularia, vt in cancrorum lapidibus, vel ſpongioſam fabricam ſiſtat. Priores duas ſpecies aqua et ſpiritus vini firmant, tepida vero emollit. Lithontriptica autem in vniuerſum vel terram ſoluunt, vel gelatinoſam fabricam emolliunt, vel vnctuoſas et pingues partes extrahunt et ita cohaeſionem reliquarum partium minuunt. Vlteriora experimenta in ſequentibus commentariis ſe communicaturum eſſe, Cl. Auctor pollicetur.

p. 390. 23. *Animaduerſiones in obſeruationes lunae* a Cl. DE LA CAILLE *vulgatas*, Auctore Cl. CASSINI DE THURY.

p. 408. 24. *Commentarius de comparatis tonitrus et electricitatis effectibus; adiunctis meditationibus quibusdam de mediis ſe aduerſus priores tuendi*, Auctore Cl. NOLLET. Cel. Auctor ſimilitudinem tonitrus et electricitatis ex paribus, quos producunt, effectibus demonſtrare conatur. Nube, in qua materia electrica frictione excitata eſt, tanquam conductore conſiderata, fulmina nihil aliud eſſe putat, quam ſcintillas electricas, appropinquante alio corpore, ex conductore prouenientes. Tonitru comparat cum ſonitu ſcintillae electricae, a quo non niſi vehementia differt. Illuſtrantur haec et confirmantur per partes, adhibito ad comparandum experimentorum auxilio. Secunda commentarii pars verſatur in explicandis

candis iis tempeſtatum effectibus, qui in hominibus fulmine tactis, aedificiis incenſis, arboribus diffiſſis cet. ſe produnt; quae omnia quemadmodum electricitatis ope fieri poſſint, clare oſtenditur. Vltimum locum occupant meditationes de ratione, oborta tempeſtate, a periculo ſe defendendi. Loca, montibus incluſa, aedificia altius vicinis eminentia et multo metallo aut inaurato ligno ornata, vbi magna multitudo hominum conuenire ſolet, vt templa, eorumque turres et campanas, theatra, naues etiam in mari iactatas, fulminibus prae ceteris credit obnoxias. Suadet iis, qui tutius a fulmine eſſe cupiunt, ne corpus muro acclinent, aut ſub dio arboris tegmini ſe confidant, ſed potius in loca ſubterranea deſcendant, ſiue hoc nolint, feneſtras claudant, ſericeis veſtibus ſe induant, verum non auro aut argento intextis, aut, ſi nimius timor fuerit, vitreis vaſibus ſe includant.

25. *Commentarius de epiplocele, cuius ſigna in initio valde dubia erant.* Auctore Cl. TENON. Vir quidam ſine cauſſa euidenti ſubito tumore afficiebatur in inguine dextro nato. Vndecimo, poſt eius ortum, die ſuperficies eius inaequalis erat variaque tubercula dura, magnitudine nucis auellanae, tactu diſtingui poterant. Ipſe tumor cuti firmiter adhaerere videbatur, nec reduci poterat, ita vt nulla ſigna herniae recentis oſtenderet. Erat tamen hernia et quidem omenti. Hic enim vir, puer adhuc, hernia laborauerat inguinali, poſt cuius repoſitionem pars quaedam omenti, extra annulum remanens, annulo accreuit eiusque aperturam clauſit, adhaeſione vero hac rupta, aliae partes proruperunt. Variis incaſſum tentatis remediis, tandem tumor in ſuppurationem abiit omentique pars prorupta ferro, ligatura, ſuppuratione ſenſim conſumta eſt. p. 452.

p. 457. 26. *Commentarius ſuper inundationibus* Sequnae Pariſiis *obſeruatis.* Auctore Cl. DEPARCIEUX.

p. 487. 27. *Elementa cometae* a. 1764. et 1765. Auctore Cl. PINGRE.

p. 489. 28. *Meditationes ſuper formulis* Cl. EULERI *de parallaxibus*, Auctore Cl. LE MONNIER.

p. 490. 29. *Comparatio latitudinis praecipuarum Galliae vrbium, per obſeruationes aſtronomicas membrorum Academiae determinatae cum ea, quae ope triangulorum obtinetur*, Auctore Cl. CASSINI DE THURY.

p. 492. 30. *Commentarius de foſſilibus agri Pariſienſis tertius*, Auctore Cl. GUETTARD. Corpora, inprimis marina foſſilia, ibidem reperiunda, deſcribit. Belemnitas nucleum credit eſſe conchae cuiusdam
p. 504. vel tubuli marini, radiatamque eorum fabricam non, vti Cl. DE LA TOURETTE opinatur *), a ſtructura corporis animalis, quod ille polypum durum et oſſeum fuiſſe putat, pendere, ſed radios hos in iis tantum belemnitis obſeruari docet, qui in ſpathum vel pyritem mutati ſunt, quae lapidum genera fere
p. 507. ſemper radiis eiusmodi componuntur. Aſſerit quoque Cl. GUETTARD, ſe reperiſſe belemnitas, teſta biualui tenuiſſima, ex duabus laminis compoſita, obductos, atque in vniuerſum belemnitas tubulis marinis affines eſſe, variis argumentis probat. Alueoli vero ſic dicti belemnitarum opercula ei eſſe videntur. Inter reliqua petrefacta, hoc commentario deſcripta, nonnulla quoque occurrunt, quorum ectypus adhuc incognitus eſt, et quae forte ad pennas marinas vel ad meduſas, vti nobis videtur, pertinent.

31. *Ob-*

*) vid. Cl. BERTRAND Dict. des foſſil. T. I. p. 71.

31. *Obseruationes botanico meteorologicae in arce* Denainvilliers a Cl. DU HAMEL *factae* a. 1763. p. 526.

32. *Obseruationes macularum et librationis lunae ad probandum motum nodi aequatoris lunaris*, Auctore Cl. DE LA-LANDE. p. 555.

33. *Commentarius de diuerso situ foraminis magni ossis occipitis in hominibus et animalibus*, Auctore Cl. DAUBENTON. In homine hoc foramen fere in media caluae basi collocatum est, tantumque a parte posteriore occipitis, quantum a parte anteriore maxillae inferioris distat; planumque marginum eius cum linea, ex centro huius foraminis ad inferiorem partem orbitae ducta, vix angulum trium graduum format. In quadrupedibus contra, piscibus, et amphibiis reptilibus v. c. bufone, in posteriore cranii parte collocatur, planumque eius cum linea, ex centro eius ad inferiorem orbitae partem ducta, angulum rectum efficit. Caussa huius differentiae posita est in erecto situ hominis et in eo, quod nunquam ore terram tangere debeat, cum contra animalia cibum ore ex terra capiant. Hinc quoque ea animalia, quae erecto corpore nonnunquam ingrediuntur, vt simiae etc. magis ad humanam fabricam accedunt. p. 568.

34. *Commentarius de ratione alcali fixum tartari* (sal tartari) *crystallisandi*, Auctore Cl. MONTET, Socio Societatis regiae Montispessulanae. Notum est, plurimos chemicorum negare, sal fixum tartari vnquam in crystallos cogi posse. Hoc tamen fieri nonnunquam Cl. Auctor iam a 1761 obseruauit repetitisque experimentis cognouit, omnia salia alcalina fixa in crystallos abire, si magna huius salis copia euaporetur, alcali purum sit, et crystallisatio instituatur in p. 576.

vaſe amplo non admodum profundo. Primo ignem adhibet, ſique pellicula formari incipit, leni tantum calore reliquam euaporationem peragit, ſicque fere ſemper cryſtallos obtinet. Cryſtalli ſpiculis hexaedris conſtant vel columnis ſexangularibus ſolidis.

1765. p. 22. Iam ad volumen, quod ad annum 1765 pertinet, accedimus. In *obſeruationibus phyſicis* continetur, 1) aegagropilae deſcriptio, quae non rotundam figuram habebat, ſed facieculas politas quinquangulares in ſuperficie oſtendebat. Durior quoque erat, quam vulgo eſſe ſolent, lignique fruſtum continebat. 2) Toloſae d. 19. maii 1765. terrae motus obſeruatus eſt. 3) Varia remedia recenſentur, quibus in regno Neapolitano locuſtas, quae per aliquot annos varias huius regni prouincias deuaſtarunt, earumque oua deſtruxerunt. 4) In fago inſignis magnitudinis lapis ita incluſus eſt, vt pars eius adhuc promineat. Sine dubio lapis ille, in tumulo terrae conſtitutus, in rimam arboris iunioris penetravit et a fibris ligneis incluſus eſt; ſicque, terra per pluuiam ablata, libere ſuſpenſus remanſit. 5) Cl. RIGAULT obſeruauit, acido nitroſo aquae marinae affuſo, vermiculos, qui nocturno tempore mare lucidum reddunt, conuelli et mox perire. Eundem effectum acidum etiam vitriolicum habet, acidum vero ſalis communis et acetum idem quoque, ſed longe debilius, efficiunt. Alcalia etiam vermiculos necant, ſed tardius, nec alcalia vermiculos, ab acidis enecatos, in vitam reſtituere poſſunt. 6) Hac occaſione commemoratur, ab affuſo ſpiritu nitri etiam anguillas, quae, microſcopii ope, in aceto obſeruantur, perire. 7) Cochlearum vulgarium *) opercula, qua hiemali tempore orificia teſtae clauduntur, ex Cl. HERISSANT obſeruatione, non ex ſucco

*) Eſt *helix pomaria* LINN.

ſucco viſcoſo formantur, ſed duplici ſubſtantia conſtant, organica ſcilicet animali et terrea. Prior oritur ex ipſo animale, a cuius corpore, ſpecie membranae tenuiſſimae, ſecedit, in cuius poros deinde intra breue tempus terreae particulae accumulantur.

Obſeruationum anatomicarum ſumma haec eſt. p. 42. 1. In ora Britanniae minoris *teſtudo coriacea* LINN. quam nonnulli in Chinenſi mari tantum reperiri putarunt, capta eſt. 2. Virgo 58 annorum in atrophiam vniuerſalem tantamque debilitatem incidit, vt mumiam referret, nec membra mouere poſſet. Oſſa praeterea aegrae ita emollita ſunt, vt ex leuiſſimis quibuscunque cauſſis frangerentur, et intra anni ſpatium miſera vndecim eiusmodi fracturis, quae ob partium rigiditatem maximo tantum cum dolore reponi poterant, afficeretur. 3. Methodus deſcribitur, qua opium in viro, ſpaſticis affectionibus obnoxio, in clyſmatibus adhibitum eſt. Sumſit vero ille intra vndecim annos ad 300 libras laudani. Subito tandem ex morbo acuto periit, et in eius ſectione cerebrum iuſto durius, pulmoque dexter et pleura eiusdem lateris, multo ſanguine diſtenti ac foetidiſſimi, reperti ſunt. 4. In ſarcocele exſtirpata fragmenta oſſea, in albuginea tunica teſtis nata, deprehendebantur.

Obſeruatio chymica Cl. DE MACHY obſeruatio- p. 48. nes circa Cel. MARGGRAFII experimentum, quo alcali fixum in cremore tartari iam exiſtere probauit, continet *). Obtinuit vero Cel. MARGGRAFIUS, cum cremorem tartari, quem, creta addita, ſolubilem reddiderat et acidum nitri miſceret, cryſtallos, quae nitri cryſtallos perfecte referrent; ex qua re colligit, alcalia fixa ſine ignis actione produci aut potius ex corporibus, in quibus iam exiſtant, edu-

*) vide EIUSD. *chymiſche Schriften, zweyter Theil.* p. 49 ſeq. Mem. de l'Acad. de Berlin. 1764. p. 3. ſeq.

ci poſſe. Cl. vero DE MACHY docet, cryſtallos, quas MARGGRAFIUS nitrum eſſe putauerat, non nitrum eſſe verum, ſed tartari cremorem plane non mutatum, qui acido nitroſo baſin praebeat, cui adhaerere poſſit, et cuius figura a nitroſo acido pendeat.

Commentarii vero ſequentes in hoc volumine continentur.

p. 1. 1) *Diſquiſitio noua circa determinationem parallaxis ſolis per tranſitum veneris*, d. 6. iunii 1761. Auctore Cl. PINGRE.

p. 35. 2) *De circulatione ſanguinis in hepate fetus humani.* Commentatio ſecunda, Auctore Cl. BERTIN. Pergit Cl. Auctor in explicatione argumenti, de quo primam commentationem ante duodecim annos Academiae communicauit *). Deſcribuntur vero in hac altera parte venae hepaticae et inprimis anaſtomoſes, ad hunc diem nemini viſae, inter venam portae venamque vmbilicalem et venas hepaticas, quae lineae $\frac{1}{2}$ vel lineae vnam diametrum habent; atque ex hac deſcriptione varia conſectaria de circulo ſanguinis per hepar fetus et adulti deducuntur. Quamquam iniectio oſtendit, eiusmodi anaſtomoſes exiſtere, Cl. tamen Auctor primum veras communicationes inter vtramque venam, nudo oculo conſpicuas, vidit; quas enim nonnulli veterum **) pinxerunt enormes anaſtomoſes, cohaeſiones tantum ſunt ramorum vtriusque venae maiorum, ope

p. 37. telae celluloſae. Minores vero inter ramos cauae

et

*) vid. Mem. de l'Acad. de Paris 1753. p. 323. ſeq. Comm. noſtr. Vol. VII. p. 270. Conf. Ill. HALLER Elem. T. VI. p. 483. ſeq.

**) Confer HALLER. l. c. p. 500.

et venae portarum vel vmbilicalis anaſtomoſes Cl. Auctor vidit quinque vel ſex *), plures tamen adeſſe certum eſt. In fetu eumdem vſum habent, quem canalis venoſus praeſtat, cum ex venae vmbilicalis ramis oriantur; in adulto vero tranſitum ſanguinis venae portae per hepatis viſcus promouent, atque inprimis in hepatis obſtructionibus inſignem vſum praeſtant; vaſorum enim collateralium diametrum, trunco obſtructo, inſigniter augeri poſſe, ex eo patet, quod poſt aneuryſmatis in brachio operationem fit. Eo magis vero eiusmodi anaſtomoſes neceſſariae erant, quo difficilior in vniuerſum ſanguinis, a vena portarum allati, per hepatis viſcus tranſitus eſt. Atque in hoc ſolo difficiliore tranſitu Cl. Auctor cauſſam craſſitiei ſanguinis venae portarum ponit, qui alias, cum lienalis ſanguis aquoſior ſit, magisque reſolutus, et plures partes aquoſae a venis meſaraicis reſorbeantur, eamdem profecto fluiditatem haberet, qua aliarum venarum ſanguis gaudet.

3) *Diſquiſitio circa lentes opticas*, Auctore Cl. D'ALEMBERT. Comm. II. p. 53.

4) *De circulatione ſanguinis in hepate fetus humani*, commentatio tertia, Auctore Cl. BERTIN. p. 106. Hoc commentario circulationis ſanguinis ratio ipſa explicatur, vaſis, quarum ope ea fit, prioribus commentariis iam deſcriptis. Refutantur primum variorum Auctorum ſententiae v. c. BIANCHI, MOR-

*) Hac occaſione Cl. Auctor monet, ſe nudo oculo anaſtomoſin inter arteriam bronchialem et venam oeſophageam a WINSLOVIO iam obſeruatam, nec non communicationem inter eamdem arteriam et venae pulmonalis ramum, tandemque inter arteriam radialem et venam radialem aliquoties vidiſſe.

MORGAGNI cet. tandemque motus ſanguinis
matre ad cor fetus per vaſa, quorum hiſtoriam pri
mo commentario Cl. Auctor dedit *), ſequenti ra
p. 111. tione explicatur. Ex placenta, ope venae vmbilica
lis, ſanguis ad hepar fertur, quae vena, in ipſa con
caua hepatis parte poſita, ſinum format, quem Cl
Auctor vmbilicalem vocat, quo nomine illam vena
huius paullulum dilatatae **) partem intelligit
quae inter lobum anonymum et ſiniſtrum hepatis in
proprio ſulco poſita eſt, et dextrorſum ſiniſtrorſum
que ramos plures ad ipſam hepatis carnem emittit
Tandem in duos ramos diuiditur, quorum minor
qui ex trunci ſiue ſinus directione eſt, canalis veno
ſus ARANTII vocatur, et per foſſam ſibi paratam
in cauam vel venam hepaticam maiorem ad angu
lum acutum immittitur, maior vero dextrorſum ita
inflectitur, vt in ſulco tranſuerſo hepatis, quem autem
Cl. Auctor longitudinalem vocat, tandem cum ve-
na portarum confluat, ex qua coniunctione dexter
venae huius ramus oritur. Hinc ſanguis, per ve
nam vmbilicalem allatus, partim per canalem veno
ſum ſtatim ad cauam tranſit, partim hepar, tum per
proprios venae vmbilicalis ramos, tum per ramos
quos vena haec cum vena portarum communes ha-
bet, adit. Nec tamen omnis ad minima hepatis va-
ſcula venit, ſed aliqua eius portio iterum per ana-
ſtomoſes, ſecundo commentario deſcriptas, ad venas
hepaticas ſtatim tendit. Celerrimus vero eſt ſan-
guinis ex ſinu vmbilicali in ductum venoſum, ob
eius directionem et inſertionem in venam cauam,
progreſſus; cum multo lentius per ramum maio-
rem quidem, ſed lateralem fluat, vt itaque per veno-
ſum ductum, licet minor ſit ramo tranſuerſo, maior
tamen ſanguinis portio tranſeat. In vniuerſum au-
tem

*) Confer. Comment. noſtr. Vol. VII. p. 271. ſeq.
**) HALLER Elem. Tom. VI. p. 480.

tem tres, quartas partes ſanguinis, quem hepar fetus accipit, per venam vmbilicalem adduci, Cl. Auctor probat. Poſt partum vero, vmbilicali funiculo diſciſſo, circulationis ſanguinis per hepar fetus ratio ita mutatur, vt vena portarum, quae quartam per nouem menſes ſanguinis hepatici partem attulerat, nunc vnica huius viſceris vena ſit, et per ramum communicantem venae vmbilicalis cum vena portae ſanguis, mutata directione, ad ſiniſtrum lobum fluat, vmbilicalis vena et ductus venoſus collabantur et concreſcant, ſinus vero vmbilicalis pars venae portae fiat, quamquam temporis ſucceſſu magnitudo eius ſenſim minuitur. Conſectaria varia phyſiologica omittimus. p. 136.

5) *Diſquiſitiones nouae circa cauſſam vniuerſalem caloris aeſtiui et frigoris hiemalis, quatenus ea cum calore interno et perpetuo telluris coniungitur.* Auctore Cl. DE MAIRAN. p. 143.

6) *Obſeruationes circa* Solfataram, *prope* Neapolim *ſitam*, Auctore Cl. FOUGEROUX DE BONDAROY. Quamquam iam varii Auctores de hac Solfatara, quae vt reliquiae montis olim igniuomi conſiderari poteſt, et modo, quo ibidem alumen, ſulphur cet. praeparantur, egerunt *); plures tamen ab Auctore Cl. inſtitutae obſeruationes omnino dignae ſunt, quo ex iis nonnulla hic addamus, omiſſis, quae iam alio loco, inferius commemorato, adduximus. Accuratius inprimis Cl. Auctor modum, quo ſal ammoniacum natiuum ibidem obtinetur, et ipſum hoc ſal eiusque naturam examinavit. Sunt vero in medio vallis, quam *Solfataram* dicunt p. 267.

*) vid. Cl. NOLLET Mem. de l'Acad. 1750. p. 97. ſeq. Comm. noſtr. Vol. IV. p. 583. ſeq. vt Cl. MERCATUM, GEOFFROY etc. taceamus.

dicunt variae fiſſurae et cryptae, ex quibus perpetuo fumus adſcendit, ingrato odore ſulphureo praeditus tuſſim excitans et coeruleorum florum colorem in rubrum mutans. Has fiſſuras obtegunt operari variis teſtarum fragmentis, ſine vllo certo ordine ſibi inuicem impoſitis, quo vapor interſtitia eorum penetret, quod dum fit, ſal ammoniacus verus ſublimatus his teſtarum fragmentis adhaeret. Floccos format, colorem album luteſcentem oſtendit, qui tamen ab admixto ſulphure pendet, quod, dum ſal in aqua ſoluitur, ab eo ſecedit, atque in initio odorem ingratum acidi ſulphurei volatilis habet, quem tamen, breui tempore elapſo, amittit. Eſſe vero hoc ſal verum ſal ammoniacum, illo. quod in Aegypto paratur, ſimillimum, chemica, a Cl. Auctore inſtituta, experimenta probant. Nec difficile eſt alcali volatilis originem explicare, ſi modo attendimus, eiusmodi ſal in lithantracibus reperiri, et ſulphur volatile in adſcenſu ſuo ſalia aliaque corpora ſecum rapere et inter ſe combinare poſſe, quae alias minus volatilia eſſe ſoleant. Obtinetur quoque ex lapidibus, in *Solfatara* obuiis, ſi vi ignis ſubterranei calcinantur, et aqua deinde iis ſuperfunditur, aqua alumine impraegnata, quod cryſtalliſationis ope deinde ſeparatur. Et ſulphur quoque perficitur ibidem apparatu, a Cl. Auctore fuſius deſcripto.

p. 286. 7) *Nouae methodi analyticae computandi eclipſes ſolares.* Commentarius tertius, Auctore Cl. DE SEJOUR.

p. 361. 8) *Commentarius de ſingulari aberratione in motu Saturni obſeruata,* Auctore Cl. DE LA LANDE.

p. 376. 9) *Commentarius* I *de praeſenti ſtatu tabularum Iouis et de mutationibus, quibus indigent reſpectu praecipuo-*

cipuorum *elementorum theoriae*, Auctore Cl. JEAU-
RAT.

10) *Obseruationes de fodina lithantracum, quae* p. 389.
iam *per longum tempus ardet.* Fodina haec parum ab vrbe S. *Etienne en Fores* distat et, vti in multis aliis similibus fodinis factum est, vel per incuriam, vel sine vlla externa caussa sponte incensa est. Cl. Auctor hic varia phaenomena, quae in ea obseruavit, describit et remedia igni hoc subterraneo exstinguendo apta, indicat, inter quod praecipuum est accessus aeris plenarie impeditus.

11) *Obseruationes astronomicae* ab a. 1760. ad p. 396.
a. 1764. factae a Cl. BAILLY.

12) *Commentarius de mediis instrumenta astrono-* p. 411.
mica vlterius perficiendi, Auctore Sereniss. Duce DE CHAULNES.

13) *Determinatio distantiae arcturi a limbo solari* p. 428.
superiore, solstitio aestiuo 1765. ab EODEM Seren. Duce et Cl. CASSINI instituta.

14) *Comparatio altitudinum solstitialium circa* p. 432.
tropicum capricorni a. 1762. et 1764. *factarum cum iis, quae* a. 1743. et 1744. *in obelisco gnomonis* S. SULPITII *factae sunt.* Auctore Cl. LE MONNIER.

15) *Obseruatio oppositionis Iouis et Solis* d. 4. p. 435.
ian. 1764. *et correctiones, quae in tabulis* Cl. CASSINI *fieri debent.* Auctore Cl. JEAURAT.

16) *Commentatio de duratione sensationis visus,* p. 439.
Auctore Cl. D'ARCY. Sensationem visarum re-
rum

rum haud esse momentaneam, sed earum imagines oculo per aliquod tempus obuersari, satis constat. Hac de caussa carbo ardens, sufficiente celeritate in orbem gyratus, igneum circulum repraesentat, quia carbo in eumdem locum redit, antequam imago eius, ibidem visi, ex oculo discessit. Huius experimenti, noctu instituti, ope Cl. Auctor tempus definivit, per quod ista visi carbonis sensatio animae inhaeret. Machina, qua vsus est, et tentamina copiose describuntur, tempusque, de quo dicimus, octo aut nouem minutorum tertiorum esse demonstratur, atque aliis etiam experimentis magis confirmatur. Addit et alias obseruationes, interdiu, lucente sole, factas, quarum tamen seriem ob tempestatis iniurias ad finem perducere haud potuit.

p. 452. 17) *Commentarius de duabus machinis ad comparandas diuersas frumenti aut fluidorum mensuras cum modio aut congio Parisiensi*, Auctore Cl. TILLET.

p. 460. 18) *Commentarius de vsu obseruatarum eclipsium solarium totalium et annularium et de vtilitate capienda ex eclipsi instante partiali* d. 16. aug. 1765. Auctore Cl. LE MONNIER.

p. 465. 19) *Commentarius de conditionibus ad obseruandas immersiones et emersiones secundi satellitis Iouis necessariis*, Auctore Cl. DE LA LANDE.

p. 476. 20) *Obseruatio eclipsis solis* d. 16. augusti 1765. *facta* Colombii a Cl. DE COURTENVAUX.

p. 480. 21) *Obseruatio de aneurysmate, quod singulares plane effectus produxit*, Auctore Cl. PETIT. In viro quodam 58 annorum oriebatur tumor in dextro colli latere, qui sensim magnitudinem oui columbini

ni acquirebat. Hunc aneuryſma eſſe pulſus, in eo percipiendus, oſtendebat, ſedem vero aneuryſmatis Cl. PETIT in trunco carotidis non longe a diuiſione eius eſſe coniiciebat. Accuratiore diaeta et venaeſectione adhibita, tumor minuebatur, aegri tamen frater, Cl. VIEILLARD, praedixit, tumorem penitus diſpariturum, arteriaeque cauo concreto, aegrum ſubito moriturum eſſe. Veram hanc prognoſin fuiſſe, euentus docuit. Tumor enim ſemper minor factus, tandemque in nodum durum, non pulſantem, mutatus eſt; aeger vero nullum incommodum ſenſit, niſi difficultatem aliquam in loquendo et maiorem ſaliuae in os affluxum. Poſt ſeptem tandem annos, vitae genere mutato, ſubito apoplexia periit. Sectione cadaueris inſtituta, ſatis magna copia ſanguinis in ventriculum ſuperiorem ſiniſtrum effuſa et fiſſura aliqua profunda et ampla in cerebro reperta eſt. Vaſa quoque omnia, in ſiniſtro capitis latere poſita, valde dilatata erant. In dextro vero latere eo loco, vbi aneuryſma fuerat, tumor, nuclei oliuae magnitudinem habens nullaque cauitate praeditus, deprehendebatur, tota autem carotis huius lateris concreta erat et in ortu ſuo ex ſubclauia tumorem aneuryſmaticum, magnitudine nucis moſchatae, continebat. Addit Cl. Auctor explicationem eorum, quae in aegro hoc obſeruabantur, ſymptomatum, quam omittimus.

22) *Commentarius de variatione inclinationis orbitae ſecundi ſatellitis Iouis*, Auctore Cl. MARALDI. p. 491.

23) *Commentarius de cauſſa huius variationis*, Auctore Cl. BAILLY. p. 499.

24) *Continuatio hiſtoriae inoculationis variolarum*. Commentarius tertius ab anno 1758 ad an- p. 505.

num 1765. Auctore Cl. DE LA CONDAMINE. Enarrantur fata insitionis in Gallia aliisque regionibus et controuersiae circa praestantiam insitionis aliasque res, huc spectantes, ortae. Cum praecipua scripta, quae huc pertinent, iam aliis locis enarrauerimus, reliqua vero proxime indicaturi simus, indicasse sufficiat Cl. Auctorem, qui inter celeberrimos insitionis defensores referri debet, ex calculis hoc quoque in commentario vtilitatem inoculationis et periculum, quod a naturalibus variolis aegris immineat, cum ex septem aegris vnus vt plurimum moriatur, probare variasque obiectiones refutare.

p. 533. 25) *Commentarius de solutione vniuersali aequationum cuiuscunque gradus*, Auctore Cl. BEZOUT.

p. 553. 26) *Obseruatio eclipsis solis* d. 16. aug. 1765 Auctore Cl. LE MONNIER.

p. 555. 27) *Epitome theoriae generalis dioptricae*, Auctore Cl. EULER.

p. 576. 28) *Obseruationes botanico meteorologicae in arce* Denainvilliers a. 1764. factae, Auctore Cl. DU HAMEL.

p. 605. 29) *Commentarius de mutatione inclinationis tertii satellitis Iouis*, Auctore Cl. DE LA LANDE.

p. 609. 30) *Obseruatio eclipsis solis* d. 16. aug. 1765. *in obseruatorio Regio facta* a Cl. CASSINI DE THURY.

p. 610. 31) *Obseruatio eiusdem eclipsis*, a Cl. CHAPPE D'AUTEROCHE facta.

32) *Occul-*

32) *Occultatio duarum ſtellarum in cauda capri-* p. 611.
rni per lunam d. 1. aug. 1765. Auctore Cl.
NGRE.

33) *Adnotationes ſuper tritici ramoſi variis ſpe-* p. 613.
bus et hordei ramoſi noua ſpecie. Auctore Cl.
ANSON. Experimentis cum hordeo *) et aliis
noſis cerealium ſpeciebus inſtitutis, cognouit,
rietates tantum eſſe, quae non perpetuae ſint, ſed
ltura mutentur.

34) *Diſquiſitiones circa cauſſam pulſus arteria-* p. 620.
n, Auctore Cl. DE LAMURE, ſocio Societatis
giae Monſpelienſis. Argumentis et experimen-
Cl. Auctor probare tentat, cauſſam pulſus in ar-
iis tactu percipiendi non, vti fere omnes phyſio-
i aſſumunt, in dilatatione arteriae a preſſione ſan-
nis laterali poſitam eſſe, ſed arteriam in pulſu
tum loco ſuo moueri et motu hoc ſuo (*déplace-
nt*) digitum explorantis ferire. Haec ſententia
n ea ſatis conuenit, quam WEITBRECHTUS
n **) propoſuit, licet Cl. Auctor in aliis ab eo
ferat. Recenſitis itaque aliorum phyſiologorum
cauſſa pulſus ſententiis, pluribus confirmat,
eſſionem ſanguinis lateralem non eam dilatatio-
n arteriae producere, quae oculo vel digito per-
i poſſit. Cum enim diaſtole ad diametrum arte-
e naturalem ſit, vti 1 ad 80, ea in aorta vix $\frac{1}{8}$, et
arteria inteſtinorum, cuius motum tamen con-
cere poſſumus, vix $\frac{1}{800}$, lineae erit. Addit, nemi-
n phyſiologorum, qui arteriam in pulſu dilatari
rent, hanc dilatationem vidiſſe, nec experimen-
n, in quo aqua, ſiphonis ope in arteriam pulſa, ar-
iam dilatari obſeruarunt, aliquid probare, cum

 cor

) vid. ſup. p. 255.
*) vid. Comment. Petropol. T. VII. p. 376. ſeq. Con-
fer Ill. HALLER Elem. Phyſ. T. II. p. 238.

cor non percuſſione, ſed preſſione ſanguinem p
pellat. His propoſitis, Cl. LAMURE ſententi
ſuam variis experimentis vlterius confirmat. A
p. 639. ria crurali duplici ligatura intercepta, inter has d
ligaturas pulſus percipitur, qui non a ſanguinis
da, arteriam dilatante, oriri poteſt. Veremur
men, ne percuſſio arteriae, a ſanguine, in part
arteriae ſupra ligaturam affluente, excitata, mo
huius cauſſa forte fuerit, cum in aliis experime
Cl. Auctor tremorem tantum aut nullum pl
motum obſeruare potuerit. Cauſſa autem mo
arteriarum omnium, qui pulſum efficit, in co
motu poſita eſt, quod, vti notum eſt, in ſyſtole
co ſuo mouetur, coſtas apice ſuo ferit et ita pul
cordis excitat, qui motus deinde arteriis omni
ita communicatur, vt eodem temporis mome
quo cor ſitum ſuum mutat, omnes etiam arter
moueantur et eleuentur. Arterias enim maio
quoque in pulſu eleuari et aortam cet. a ſpina d
recedere et attolli, experimenta inſtituta Cl. Au
rem docuerunt. Addit, vt alia omittamus, arte
oſſeſcentes, quae non dilatari poſſint, tamen pu
re, pulſum cordis non in diaſtole eius, ſed in ſyſt
fieri cet. aſſeritque, ſe, digito ſub aortam, quae
pulſu eleuabatur et a ſpina recedebat, inſerto, r
lam in parte, quae ſpinam reſpiciebat, dilatation
percipere potuiſſe. Quo vero pulſus in art
quadam fieri poſſit, ſemper requiritur, vt ea ton
habeat eum, qui actioni cordis ſufficienter reſiſt
poſſit, et qui ex influxu fluidi neruei pendeat;
enim amiſſo et arteria flaccida reddita, nullus pul
fit, vel mollior tantum percipitur. Hinc ve
non pulſant, quia tono hoc carent, licet cum c
de coniunctae ſint. Corde vero vehementius mo
etiam venas pulſare, obſeruationes in aſthmat
p. 660. cet. factis, docent. Addit tandem Cl. Auctor

ria corollaria physiologica et pathologica v. c.: ea omnia, quae de systole et diastole arteriarum, effectu earum in sanguinem in sanguificatione, de motu sanguinis in venis, ex motu arteriarum pendente, cet. in physiologia proponuntur, valde dubia esse, motumque horum vasorum, si existat, adeo paruum esse, ne vnquam oculis conspici possit; caussam p. 661. porro, cur in partibus inflammatis saepe pulsus auctus sit, cordis et reliquarum arteriarum motu non aucto, in tensione arteriarum partis inflammatae tonoque earum auctis positum esse; suppurationis mechanismum per alternum vasorum motum non explicari posse; pulsum non semper virium cordis mensuram esse, vel ex eo ad quantitatem sanguinis, per arteriam propulsi, concludi posse, cum pulsus, tensione et tono arteriarum variatis, etiam variare queat. Phaenomenon quoque, in moribundis obseruandum, in quibus pulsus in extremitatibus primum cessat, et haec cessatio sensim ad arterias cordi viciniores propagatur, ex tono arteriarum per influxum fluidi neruei, sensim sublatum, explicat.

35) *De methodo omni tempore crystallos salis tartari conseruandi*, Auctore Cl. MONTET. p. 667. Continuatio est eorum, quae Cl. Auctor superiore volumine *) proposuit. Docet vero crystallos, methodo eo loco descripta, praeparatas, exsiccandas esse in charta bibula eas circumuoluendo. Conseruantur, si aether vitrioli vel spiritus vini vel oleum aethereum aut oleum expressum purissimum iis superfunditur. In fine varia adduntur, quae in operatione crystallisationis ipsa adhuc obseruanda sunt.

*) vid. sup. p. 263.

IX.

Traité de la vitriolisation et de l'alunation, ou l'art de fabriquer les vitriols et l'alun. Avec une dissertation sur la mineralisation et sur l'etat du soufre dans les mines et les metaux. Par Mr. MONNET, Membre de la Soc. royale de Turin et de l'acad. roy. des sc. arts et belles lettres de Rouen. Avec figures. A Amsterdam, et se trouve à Paris chez Pierre François Didot le jeune. 1769. 12 Pl. 13½.

h. e.

Tractatus de arte vitriola et alumen praeparandi, vna cum dissertatione de mineralisatione deque statu sulphuris in mineris et metallis. Auctore Cl. MONNET.

Vitriola ex acido vitriolico, cum ferro vel cupro vel zinco coniuncto, produci posse, constat. Cum autem haec vitriolorum praeparatio, si magna eorum copia requiritur, nimis sumtuosa sit, aliaque in pyritum commutatione consistens, maiorem copiam sumtu minori largiatur, hanc prae reliquis attentione dignam Noster iudicauit, inprimis cum variae in isto praeparandi modo res obseruandae veniant. Primo itaque de natura et qualitatibus pyritum agit Cl. Auctor, postea autem de mutationibus eorum in vitriolum exponit, hicque ad tri inprimis momenta respicit; primo nimirum vitriol formationem seu, vt dicit, *vitriolisationem*, per s consideratam explicat, deinde modum, quatenu vitrioli praeparatio accelerari et vitriola obtiner possint, communicat, tandem theoriam harum pra

paratìonum tradit. Abſoluta hac de vitriolo tracta-tione, formationem aluminis, ſeu vt loqui amat, *alu-minifationem* conſiderat, ideoque primo de mineris aluminis earumque mutatione in alumen agit, dein-de modum, quo in variis locis, inprimis Leodii, prae-paretur alumen, pertractat, vltimo autem oſtendit, quomodo alumen ex commixtione argillae cum py-ritis per artem produci poſſit. His expoſitis, diſſer-tationem de mineraliſatione et ſtatu ſulphuris in mi-neris et metallis ſubnectit. Quod ad ipſam tracta-tionem attinet, haec ipſa maximam partem tanquam opuſculum bene compilatum conſiderari poterit. Itaque nonnulla tantum hinc inde decerpere et cum Lectoribus noſtris communicare liceat.

In praefatione Noſter rationem reddit, cur no-vis vocabulis, nimirum *vitrioliſatione* et *aluminiſatio-ne*, ad explicandam notionem de vitrioli et aluminis formatione vtatur. Bene itaque monet, gramma-ticos minime rerum vocabula inueniſſe, ſed in-tellectum humanum, prout nouas rerum notio-nes acquiſiuerit, conuenientia eis applicuiſſe nomi-na, et grammaticos hoc tantum praeſtitiſſe, vt id, quod intellectus humanus excogitauit, ſyſtematice colligerent, ſeu coordinarent. Hinc, inuentis no-vis rebus, noua etiam vocabula ad explicandas re-rum notiones inuenire quemque poſſe, oſtendit.

Naturam pyritum dum conſiderat Noſter, hos p. 10.
ipſos ex ferro, materia ſulphurea et terra argillacea conſtare, hanc autem in maiori minoriue copia in-eſſe, ita, vt interdum pyrites minorem copiam vi-trioli, maiorem contra aluminis praebeant, oſten-dit. Eiusmodi compoſito, nimirum ferro hac ratione mineraliſato, nec aliis, quibus alia metalla immixta ſunt, nomen pyritis competere, autumat, ſique py-rites alia praeter ferrum metalla vel in minima co-

pia contineant, naturam eorumdem mutari et vi-
p. 16. trioli formationem impediri, oſtendit. Licet autem pyrites omnes ex ferro, terra argillacea et ſubſtantia mineraliſante conſtent, magnum tamen inter hos ipſos diſcrimen et varietatem eſſe, notat. Alios enim difficulter admodum, alios contra facile in vitriolum mutari, omneque diſcrimen a diuerſis proportionibus materiarum componentium et inprimis a ſtatu cryſtalliſationis pendere, perhibet.
p. 17. Pyrites ob qualitatem, qua mutantur in vitriolum, in tres ſpecies a Noſtro diuiduntur. Alia nimirum in forma cubica, alia in magna mole ceu minerae, alia demum in figura ſphaerica, deprehenduntur. Prima ſpecies difficulter, altera minori cum difficultate, tertia facile admodum in vitriolum mutatur. Cum vero altera ſpecies maiori in copia reperiatur, prima rara ſit, et tertia hinc inde quaſi diſſeminata, non niſi cum ſumtu colligi poſſit, pyrites, in forma minerae occurrentes, ad praeparationem vitrioli cum fructu impendi, Noſter perhibet.
p. 23. Si pyrites in vitriolum mutantur, primo incaleſcentiam, deinde intumeſcentiam, tandem expanſionem obſeruari, hancque vitrioli formationem ſequi, conſtat. In cauſſas horum phaenomenorum inquirens Noſter, primo ad acidum attendit, quod in pyritis, vt putat, ad agendum liberum eſt, quodque, licet materiae inflammabili vnitum ſit, mediante tamen aqua, ſeu incaleſcentia, quam intrans vel introducta aqua efficit, ſeparatur; quo facto, in motum ducitur, in materiam inflammabilem agit, atque hanc ipſam inſenſibiliter deſtruit, ſicque nudum quaſi factum, partem metallicam aut ferrum, quibuscum ſimul pyritis immixtum eſt, ſoluit et vitriolum producit. Aquam tamen non niſi ſubtiliſſime diuiſam, qualis ſit aqua, per aerem diſperſa, pyrites intrare inque partes ſubtiliſſimas eorumdem ſe inſinuare

ſinuare poſſe, atque acidum vitrioli ſic dilutum, quod concentratum antea ferrum non aggrediatur, hoc poſthac ſoluere, et vitriolum produci, hocque in pyritis non formari, niſi multa aqua eosdem penetrauerit, ideoque vitrioli formationem non niſi lente fieri, prout aqua ſe inſinuauerit, oſtendit. Cum ſpontanea pyritum efflorescentia non niſi tar- p. 32.
diſſime fieri ſoleat, calcinationem eorumdem praemittere ſolent. Haec, vt leniſſima ſit, nec diu continuetur, neceſſe eſt; alias enim ferrum calcinatur, et in crocum mutatur, ſulphur autem nimium diſſipatur, ſicque vitrioli formatio impeditur. Calcinatione facta, pyrites calcinati, vt conſtat, ad minimum ſex menſes aeri libero exponuntur, quo efflorescentia rite ſuccedat et vitrioli formatio fiat. Pyrites enim calcinatos, ſtatim poſt calcinationem ſi elixentur, vitriolum nullum praebere, ſed hoc tantum formari, ſi aqua ex atmoſphaera pyrites intret, experientia docet. Facta tamen efflorescentia, elixatio locum habet, ſique pyrites, non ſufficienter calcinati, poſt elixationem reſtant, iidem denuo calcinantur, aerique rurſus exponuntur. Cum autem pyrites interdum ſint, qui facile ad formationem vitrioli diſponuntur, ſolam tantum eorumdem contuſionem absque calcinatione praemiſſa ſuſcipiendam Noſter ſuadet, contuſos autem in cumulos colligi, ſique hi ipſi, quod facile fieri poſſit, inflammentur, multam aquam affundi et ignem exſtingui iubet. Hac autem cautione obſeruata, vitrioli formationem non impediri, ſed accelerari, perhibet.

His expoſitis, lixiuiorum decoctionem, in ahe- p. 49.
nis plumbeis inſtituendam, et ſubſequentem cryſtalliſationem deſcribit, ſimulque perhibet, quomodo in variis locis vitrioli praeparatio, quae, quoad encheireſes, hinc illinc interdum variat et ſatis nota eſt, inſtituatur.

p. 88. De vitriolo coeruleo ſeu cupri, quod ex minera cupri pura vel lapide cupri leniſſime calcinato itidem elixando, euaporando et cryſtalliſando paratur, notat Cl. Auctor, calcinationem leniſſimam requiri, quo fuſio impediatur et acidum ſulphuris euoluatur, ſicque cuprum ſoluatur. Ceterum euaporationem ſeu coctionem lixiuiorum, quae in ahenis cupreis, nec, vt cum vitriolo ferri fieri ſolet, in plumbeis ſuſcipitur, hanc ob cauſſam inſtitui poſſe, Noſter autumat, quod praecipitatio hic metuenda non ſit. Cuprum enim, acido vitriolico vnitum, dum coquatur, phlogiſto non orbari, ſique foret, vt praecipitetur cuprum, acidum tamen in ahenum cupreum non agere, putat, cum conſtet, acidum hoc non, niſi concentratum, cuprum ſoluere.

p. 98. Quod ad vitriolum album ſeu zinci, ex minera Rammelsbergenſi, zincum, plumbum et argentum continente, parandum attinet, nihil hic decerpere placuit, cum paucis verbis praeparationem dicti vitrioli deſcribat, quod prolixius omnino in SCHLÜTERI opere dictum legimus.

p. 105. Abſoluta hac tractatione, aluminis formationem deſcribit Cl. Auctor, ideoque de mineris aluminis earumque mutatione in alumen, ſeu vt dicit, *aluminiſatione* earumdem, poſthac autem de methodo, alumen parandi, agit. Ex his tantum notamus, quomodo per artem cum fructu alumen parari poſ-
p. 148. ſit. Modus, qui Noſtro arridet, triplex eſt; primo nimirum ſuadet, partes aequales argillae, in parua fruſta redactae, et pyritum commiſcere et ex his cum ligno cumulos per ſtrata exſtruere ſicque calcinare. Cum poſt primam hanc calcinationem maior quantitas vitrioli, quam aluminis obtineatur,

neatur, eosdem cumulos denuo calcinari iubet, quo basis martialis phlogisto orbetur, sicque acidum, liberum factum, cum argilla coniungatur, licet non negandum sit, tunc quoque vitriolum obtineri posse. Calcinatione facta, omnibus bene elixatis, lixiuia alcalina et ea inprimis, quae phlogiston fouent, adfundi suadet, quo vitriolum et lixiuia vitriolica destruantur et aluminis crystallisatio promoueatur. Alter modus alumen obtinendi est, si argilla, bene exsiccata, cum lixiuiis vitriolicis humectatur, dein calcinatur et elixatur. Tertius modus est, si lixiuia vitriolica, quae vitriolum dant et omnem crystallisationem vltro respuunt, cum lixiuiis alcalinis commiscentur. Hac enim ratione, praeter vitriolum, vltimo alumen obtineri, perhibet.

Progredimur cum Cl. Auctore ad dissertatio- p. 173. nem de mineralisatione, in qua ostendere annititur, qualis sit sulphuris in mineris combinatio et quae sint in quouis metallo differentiae huius combinationis, vt caussae diuersarum operationum eruantur, quas cum mineris instituere cogantur metallurgi. Ad quatuor itaque momenta respicit Cl. Auctor, quae per experimenta probare studet. 1) Sulphur et arsenicum, vt fert communis opinio, vnice pro corporibus mineralisantibus haberi; 2) sulphur in genere maiorem affinitatem cum alcali fixo, quam cum metallis alere; 3) inter metalla ferrum primum locum obtinere, quod cum sulphure affinitatem habeat; post hac autem cuprum, stannum, plumbum, argentum, bismuthum, antimonium, mercurius, arsenicum et cobaltum se inuicem excipiunt. 4) Aurum et zincum nullam affinitatem cum sulphure habere. His prae- p. 178. missis, ostendit, sulphur cum alcali fixo maiorem affinitatem, quam cum ferro, non habere, idque per experimentum demonstrare annititur.

tur. Clauis nimirum ferreis, in crucibulo bene candentibus, aequale fere pondus hepatis ſulphuris ſicci adiecit, maſſa poſthac fuſa et refrigerata, in fundo pyritem nigrum, in ſuperiore vero parte hepar ſulphuris, minore quantitate ſulphuris, quam antea praeditum, et paruam portionem ferri ſoluti continens, reperit. Itaque ſulphur ob id, quod alcali deſerat, et ferro ſe vniat, maiorem affinitatem cum hoc, quam cum illo, aut ad minimum aequalem habere, coniicit.

p. 207. Sulphur, vt oſtendit Noſter, eamdem fixitatem in cupro, quam in ferro habet. Adeo nimirum cupro adhaerere dicitur ſulphur, vt cuprum ſulphuratum, ſi cum alcali fundatur, huius combinationem reſpuat et ferrum fruſtra omnino addatur. Hoc enim vel non mutatum reſtat, vel cum cupro ſulphurato coniungitur et mineram cupri, cum ferro mixtam, ſiſtit. Si calcinatur cuprum ſulphuratum, phlogiſton quidem diſſipatur, ſed acidum ſulphuris ita adhaeret cupro, vt, ſi fundatur poſthac calcinata minera, acidum ſulphuris rapidiſſime phlogiſton ex igne arripiat, ſicque ſulphur, denuo generatum, cum cupro coniungatur, rurſusque cuprum ſulphuratum obtineatur. Vix itaque niſi maxima cum difficultate cuprum purum per repetitas calcinationes et fuſiones ex minera cupri obtinetur; ſi tamen, cupro ſulphurato, ferrum inſimulque plumbum addatur, ſulphuris ſeparatio expectari dicitur. Cum enim plumbum cum cupro, neque ita cum ferro, coniunctionem amet, accidit omnino, vt, dum cuprum plumbo ſe vnire tendit, nexus ſulphuris cum cupro imminuatur, quo facto, ferrum fortius nunc in ſulphur agit, idque eo magis, quo magis nexus ſulphuris cum cupro, durante fuſione, imminuitur. Ab hac operatione alia et quidem maior vtilitas pendere dicitur, perfecta nimirum argenti a

cupro

cupro ſeparatio. Si enim cuprum purum, argentum continens, cum plumbo funditur, id ſane, quam diu cuprum purum eſt, non niſi maxima cum difficultate argentum a cupro ſeparare poteſt; ſin vero cupro, cum argento mixto, praeter plumbum, ſulphur ea quantitate, quae pro ſulphurando cupro ſufficit, additur, plumbum tunc faciliori negotio argentum ſeparat, quoniam affinitas cupri cum ſulphure affinitatem eiusdem cum argento minuit. Ob eamdem rationem eliquatio argenti faciliori negotio inſtituitur cum cupro nigro, quam cum cupro puro, ſulphure orbato. Si porro cuprum, cum plumbo coniunctum, cum ſulphure funditur, plumbum, dum cuprum mineraliſatur, fundum petit et purum obtinetur. Idem effectus obſeruatur, ſi lapides cupri, cum plumbo coniuncti, igni exponuntur; vt enim ignis ab illis ſulphur ſeparat, ſic quoque idem eodem tempore a plumbo ſeparatur, quod eo facilius argentum, ſi ineſt, ſecum abripit, cum plumbum citius, quam cuprum a ſulphure liberetur.

Cohaeſionem ſulphuris ſeu affinitatem cum metallis ſic dictis albis et ſcalam affinitatis ita Noſter definit, vt ferrum et cuprum ſuperiorem locum occupent et aequalem affinitatem habeant, poſthac autem ſtannum, plumbum, argentum, biſmuthum, regulus antimonii, mercurius, arſenicum et cobaltum ſe inuicem ordine excipiant, ita, vt ope ferri ab omnibus his metallis ſulphur ſeparari poſſit. p. 244.

Praeter ſulphur nullum aliud corpus, quod metalla in mineras vertit, agnoſcit Cl. Auctor. Arſenicum enim, vt recte monet, nequaquam metalla in mineras conuertit, ſed, ſi purum eſt et cum metallis coniungitur, regulum metallicum compoſitum, nec mineram praebet. Sin vero minerae reperiantur, quibus arſenicum inſit, tunc metallorum mine- p. 265.

raliſa-

ralisationem, ope sulphuris, cum arsenico coniuncti, nec ope arsenici fieri, monet.

p. 279. Quod tandem ad quaestionem attinet, vtrum metalla, cum sulphure coniuncta, sub forma metallica, id est, phlogisto vnita, an sub forma calcis coniunctionem ineant, priori Noster assentiri non dubitat, licet calces nonnullorum metallorum cum sulphure per artem coniungi interdum posse, non neget.

X.

IOSEPH IACOB PLENKS, *der Wundarzney und Geburtshülfe Meisters, Anfangsgründe der Geburtshülfe. Erster Theil: die Lehre der natürlichen Geburt. Zweyter Theil: die Lehre der harten und widernatürlichen Geburt. Wien in der Graefferischen Buchhandlung.* 1768. 8. 1 *Alph.* 6 *pl. tab. aen.* 2.

i. e.

IOSEPHI IACOBI PLENK, chirurgiae et artis obstetriciae magistri, elementa artis obstetriciae. Pars prior doctrinam de partu naturali et pars posterior doctrinam de partu difficili et praeternaturali comprehendens.

In hoc vtili et eleganti compendio Cl. Auctor ea, quae physiologicam theoriam artis obstetriciae spectant, breuiter tantum tradidit, doctrinam vero de grauidarum, parturientium, puerperarum et puerorum morbis plane omisit, ne libri moles nimium augeatur et ea hic exponantur, quae magis ad medici, quam ad chirurgi obstetricii munus pertinent. Instrumentorum applicationem non ibi tradit, vbi

de

de ſpeciebus partus difficilioris, quae eam exigunt, exponit, ſed ſingulari diſputatione de iis diſſerit, quae circa forcipis, perforatorii cet. vſum monenda ſunt. In vniuerſum optimis inter recentiores ſcriptoribus de arte obſtetricia vſus eſt, plura tamen tum ex ſuis, tum ex Cl. LEBMACHERI, qui Viennae artem obſtetriciam docet, obſeruationibus addidit.

In partu difficili in feminis ſanis et in cacochy- p. 9.
micis oſſa peluis diduci, autumat Noſter. Menſu- p. 10.
rae peluis, hic propoſitae, a menſuris, quas alii tradiderunt, parum recedunt. Orificium vteri clauſum p. 30.
ſignum grauiditatis eſſe, plane negat. In iis enim, quae ſaepius iam pepererunt, illud, inprimis vltimis grauiditatis menſibus, ita apertum eſt, vt digito explorantis ſaepe membranae ipſae tangi poſſint. In aliis vero per omnem fere grauiditatem clauſum manet. Hinc in grauiditatis ſignis examinandis, Cl. Auctor magis ad duritiem vel mollitiem huius orificii, quam ad os vteri clauſum vel apertum attendit. Eſt enim illud in femina non grauida, vel ſi fetus extra vterum in tuba aut ouario haeret, nec non ſi molam vterus continet, duriusculum et quaſi cartilagineum atque in acumen terminatur, nec in latitudinem expanditur, vti in grauido vtero eſſe ſolet.
Placentae fabricam eiusque cum vtero cohaeſionem p. 45.
ex HUNTERI obſeruationibus deſcribit, quae Ill. HALLERUS Elementis Phyſiologiae inſeruit *).
Caput fetus in grauiditate non ſubito, ſed ſenſim, p. 50.
verſus os vteri deflecti, cum recentioribus aſſumit. Circumuolutione vero hac peracta, fetus vehementius mouetur et ſpecies dolorum ſpuriorum oritur.
Fetu excluſo, orificium vteri, laxo et abſciſſo inteſti- p. 62.
no ſimile, in vagina pendet, labiumque eius poſterius ſemper longius et tenuius anteriore deprehenditur.

*) vid. Tom. VIII. Additament. p. 220.

p. 66. ditur. Ipſa proxima partus naturalis cauſſa adhu
latet, a qua praeternaturalis cauſſa, quae abortum
vel partum praematurum efficit, praeternaturali
ſcilicet vteri irritatio, probe diſtingui debet. Plena
ria extricatio omnium fibrarum carnearum vteri
non proxima, ſed praediſponens tantum cauſſa in
vtero eſt. An forte pondus fetus eiusque artus ir
ritabilitatem partium, quarum contractione partus
p. 107. abſoluitur, excitant? Ex funiculo abſciſſo, ſi fetu
facies coeruleum colorem habet et tumet, aliquot
ſanguinis vncias emittere iubet, qua ſanguinis miſ
ſione apoplexia ſanguinea, quae eiusmodi pueri
imminet, optime praecauetur.

p. 127. In altera libri huius parte, qua de iis, quae in
partu praeternaturali et difficili obſeruanda ſunt
Auctor Cl. exponit, praeternaturalem partum non
eum vocat, qui pedibus praeuiis fit, ſed eum, in
quo fetus pedibus vel inſtrumentorum ope educitur
Si peluis apertura ſuperior anguſta ſit, inferiorem vt
p. 140. plurimum ampliorem et vice verſa eſſe, quod LE-
VRETUS iam docuit, Cl. Auctor confirmat. Ex-
oſtoſin in pelui partus difficilis cauſſam fuiſſe et in
oſſe temporis fetus foueam inde natam eſſe, Cl. LEB-
p. 144. MACHER obſeruauit. Inter cauſſas quoque par-
tus difficilioris Cl. Auctor rigiditatem ſeu duritiem car-
tilaginum refert, quibus oſſa peluis inter ſe coniun-
guntur, quae a ſe inuicem in partu recedere putat.
p. 153. Vaginam adeo anguſtam, vt vir in coitu nunquam
penem immittere poſſet, Cl. Auctor, femina hac
grauida facta partuque imminente, ſponte ita intra de-
cem et octo horas dilatari vidit, vt partus feliciter
p. 153. perageretur. Vaginam, in media parte coalitam, Cl.
LEBMACHER, ſectionis ope, in partu ipſo ſubſe-
p. 157. quente diuiſit. In alia hymen, cartilagineum quaſi
factum, conceptionem non impediebat, ſed partum
retardabat, qui, diſſecta hac membrana, forficis ope
feli-

feliciter procedebat. In agripparum partu grauida- p. 159.
que conuulſionibus correpta, pedibus iam et trunco progreſſis, caput tamen et brachia ſpaſmodica vaginae conſtrictione ita retinebantur, vt Cl. Auctor brachia difficulter tantum ſoluere, nec, niſi conuulſionibus ſopitis, caput extrahere poſſet. In inflam- p. 169.
matione orificii vterini, quae ſub partu difficili accidit, iniecta *aqua vegeto-mineralis* GOULARDI inſignem vſum praeſtitit. Vaginam dilaceratam orificiumque vteri, a vagina ſeparatum, vidit Noſter, ex nimis violenter tentata refuſione brachii prolapſi. In haemorrhagia vteri tinctura cinnamomi, quam p. 196.
SWIETENIUS Ill. *) commendauit, Noſter inſigni cum fructu vſus eſt, aſſeritque ſe plures haemorrhagias hoc remedio compeſcuiſſe, ea excepta ſpecie, quae ex ſitu placentae ſuper orificio vteri oritur; in qua tamen hoc remedium debilitatem, vomitum et lipothymias leuat. Dolores quoque ad partum veros hac tinctura excitari, experientia Auctorem docuit. Leuem haemorrhagiam ſub par- p. 200. p. 201.
tu ex rupto vaſculo orificii vterini et in alia puerpera ex vaſe, in orificio vaginae ſito, oriri vidit. In vtroque tamen caſu haemorrhagia ſponte ſiſtebatur. Praegnantes conuulſionibus vltimo grauiditatis p. 216.
menſe, vel mox ante partum, correptae, fere omnes pereunt. Plures tamen ſeruari poſſe, experientia nos docuit. Si nulli ad partum dolores adſint, os coccygis reprimit et hac retropreſſione dolores excitare tentat. Puerperam, quae ſtatim a partu conuulſionibus

*) vid. Comm. in Aphoriſm. Boerhav. T. IV. ad §. 1327. *Bonum effectum vidi ſi vnciam mediam tincturae cinnamomi in vnciis ſex aquae ſtillatitiae meliſſae vel ſimilis diluerem, et cochlear talis mixturae omni bihorio exhiberem. Refocillat tale remedium, roborat, nec tamen motum ſanguinis augendo nocet.*

bus afficiebatur, venaesectione bis instituta maxima-
que naphthae vitrioli dosi exhibita, Cl. Auctor prae-
p. 237. sentaneo eripuit periculo. Suturarum coalitum in
capite fetus fieri et partus difficilis caussam esse pos-
p. 238. se, variis obseruationibus confirmatur. Humeros
saepe in fetu iusto latiores et partus difficilis caussa
esse possunt, quod ROEDERERUS rarissime tan-
p. 241. tum accidere asseruit. Si fetus abdomen, aqua in
eius cauitate collecta, turget, fetusque adhuc viuit,
ope acus triquetrae longissimae canali inclusae *) ab-
domen eo in loco, in quo paracentesis institui solet,
Noster aperire, aquam emittere et partum deinde
absoluere iubet. In mortuo vero perforatorium
vulgare sufficit, nec forfex incurua a WALLBAU-
MIO delineata necessaria est **). In partu fetus vi-
vi capite praeuio, Cl. Auctor meconium excerni vi-
dit, cuius tamen excretio, vt plurimum, inter signa
fetus mortui, vel debilis, aut natibus praeuiis proce-
p. 272. dentis numeratur. Si fetus vero natibus primum
progreditur, semper versionem instituit, si ea adhuc
fieri potest, nec vnquam partum naturae relinquit.
In puellis, tali partu editis, ex compressione clitoris
nonnunquam ita intumescit, vt eiusmodi puellae pro
pueris habitae et baptizatae fuerint. Egregia pro-
fecto sunt et quae imitentur digna, quae de versio-
ne et situ fetus incommodo in rectum dirigendo Cl.
Auctor monet. Proponit enim varios modos, eos
peruersos situs fetus, in quibus pedes difficulter
prehendi possunt, facili negotio in alium commo-
diorem

*) A FRIEDIO patre ad vesicam aquarum aperien-
dam proposita est. Vid. THEBES. tab. XVIII.
fig. 29. §. 332.

**) vid. EIUSD. Versionem Germanicam libri Cl. LE-
VRET cui titulus: observations sur les causes des ac-
couchemens labor. p. 461. Confer Comm. Suppl. Dec. I.
p. 648.

orem mutandi. Veremur tamen, ne haec omnia
ntum ibi ſuccedant, vbi adhuc aliqua aquarum
ortio adeſt, refuſionesque eiusmodi ſeu *praepara-*
ones, vti Galli loquuntur, adhuc fieri poſſunt.
ſulta enim, quae ad optimas artis regulas excogi-
ta ſunt, et ſi experimentum in machina (*phanto-*
e) feceris, optime ſuccedunt, in vtero parturien-
, arctius circa corpus fetus contracto, (vti etiam
ſe Cl. PLENK alio loco monet) nullo modo fie-
poſſunt. Tentanda tamen ſunt ea, quae hac de
Cl. Auctor paſſim *) profert, cum, licet non
nper, tamen nonnunquam ſuccedere forte que-
t. In verſione, inprimis ſi abdomen fetus orifi- p. 280.
im vteri reſpicit, pedes non nimia violentia attra-
debent, ne caput ſubito reſiliat, ex qua re lipo-
ymiam ortam fuiſſe, Cl. LEBMACHER obſerua-
. Methodum, a Cl. ADOLPH propoſitam, fu-
ulum vmbilicalem intra ipſum vterum, ſi fetus,
lo circumuolutus, partum impediat, diſſecan-
**), nunquam in partu ipſo applicari poſſe, recte
net. Quodſi enim caput nondum deſcenderit,
um hoc non perfecte cognoſci, eo vero deſcenſo,
nus non immitti poteſt. Hinc Cl. Auctor par-
n hunc naturae potius permittit, vſque dum ca-
e vagina emineat, vbi vel funem ſoluit, vel diſ-
at, fetumque cito extrahit, et aliquot cochlearia
guinis e fune diſſecto profluere ſinit, cum alias
smodi fetus apoplectici pereant. In funiculo p. 340.
lapſo ex quinquaginta fetibus vix vnum LEB-
CHERUS obſeruare potuit. Idem Cl. Vir in p. 353.

T 2 par-

) v. c. p. 285. 289. 296. 297. 304. 306. 323. 329.
334. cet.

*) Manum cultello armatam immittere, funem diſſe-
care et verſus fetum ligare iubet. vid. I. T. ADOLPH
diſſ. de funiculo vmbilicali vel intra vterum ligando.
Helmſtadii. 1767. 4. Hoc tamen a Beat. Auctore
nunquam in partu ipſo tentatum, ſed in muſeo tan-
tum excogitatum eſſe, facile patet.

partu feminae, in qua peluis ampliſſima erat, placen
tam, ante caput dolorum vi ad exitum vſque pelu
propulſam, vidit, placentam perforauit, fetumqu
per ipſam placentam protraxit, quod, niſi in ho
vnico caſu, ſi placenta orificio accreta ſit, ob i
ſignes vaſorum ramos, qui ſub hac perforatione d
lacerantur, fieri debere, Cl. Auctor recte doce
Placentam in vtero Cl. LEBMACHER ad 15 die
p. 363. ſine noxa inſequente remanere vidit. In inuer
vteri repoſitione digiti non mediae tumoris par
applicandi ſunt, ſed margini vteri et ita inuerſus vt
rus ſenſim iterum a margine incipiendo inuerte
dus eſt. Monet Cl. Auctor, ſub hac operatione f
minas ſaepe deliquium animi pati, imo nonnu
quam perire, quod inſigni neruorum cerebri cu
neruis cordis et pulmonum conſenſu adſcribit, i
que ex letalitate vulnerum vteri, ex ſubitan
morte nonnullarum feminarum in coitu immoder
to, in quibus nulla apoplexiae ſigna aderant et f
minae exemplo probat, quae poſt repoſitionem vt
p. 375. ri prolapſi ſubito conuulſa periit. In partu geme
lorum funiculum fetus primo progreſſi verſus pl
centam, ante fetus ſecundi partum, ligandum eſſe p
tat, quod tamen non neceſſarium eſſe, putamu
cum, vel in hoc caſu, placenta, fetu, ad quam pe
p. 380. tinet, excluſo, ſanguinem ſugere deſinat. Pluribu
exponit Cl. Auctor ſigna fetus viui, mortui a
ſub ipſo partu mortui, quae tamen cum iam ma
p. 395. ma ex parte nota ſint, omittimus. Partum ad dec
mum ſextum menſem nonnunquam protrahi poſſ
putat. Inſtrumenta, quorum applicationem dec
ſunt: forceps Leuretiana et perforatorium LEVR
TI *). Deſcribit quoque euacuationem thoracis
abdominis, quam diſſectioni fetus, ab aliis deſcripta
praefert. Viſceribus enim thoracis et abdomin
pr

*) Perce-crane à deux lames.

rotractis, ſpatium paratur ad manum immittendam
erſionemque inſtituendam, quam methodum diſſe-
tioni ſpinae dorſi, quae periculi plena, nec ſemper vti-
s eſt, omnino praeferimus. SMELLII forcipem in p. 418
o tantum caſu adhiberi poſſe putat, vbi caput iam in
eluim deſcenderit, quod de breui et recta tantum
alet. In duabus tabulis aeneis inſtrumenta, qui-
us Auctor Cl. vtitur, ſellaque et lectulus obſtetri-
us delineantur.

XI.

toria naturali degli uccelli trattata con metodo e adornata di figure intagliate in rame e miniate al naturale, Tomo primo. Al Altezza Reale del Sereniſſimo Pietro Leopoldo Principe Reale d'Ungheria e di Boemia, Arciduca d'Auſtria e Granduca di Toſcana. In Firenze l'anno 1767 nella ſtamperia Mouckiana. fol. maior. 1 Alph. 2 pl. tab. aen. CXX. viuis coloribus pictae.

h. e.

nithologia methodice digeſta atque iconibus aeneis, ad viuum illuminatis, ornata. Tomus primus. Ad Regiam Celſitudinem Sereniſſimi Petri Leopoldi Regii Principis Hungariae atque Bohemiae, Archiducis Auſtriae, Magni Ducis Etruriae etc.

a eſt hiſtoriae naturalis noſtro ſeculo felicitas, vt
non ſolum corporum naturalium cognitio in
s plurimorum labore et inuentis augeatur, ſed et
ilior reddatur atque deſcriptionibus accuratiſſimis
gantiſſimisque figuris illuſtretur. Hoc vero, vti

omnibus hiſtoriae naturalis partibus, ita prae ceter ornithologiae contigiſſe fatendum eſt. Quem eni ea fugiunt, quae intra paucos annos FRITSCHIU EDWARDUS, BRISSONUS et quorum libr proxime indicaturi ſumus BUFFONUS et D'AUBENTON hac in re praeſtiterunt, quoru induſtria multae iam cognitae aues, accuratius deſc ptae et depictae, pluresque plane, vel ex parte, cognitae in lucem protractae fuerunt. Atque int hos, qui noſtro ſeculo auium hiſtoriam felici ſucc ſu coluerunt, clariſſimos viros referendus quoq eſt Ill. IOANNES GERINI Marchio et Patric Florentinus, qui anno huius ſeculi quinquageſi primo e viuis diſceſſit. Hic enim multo ſtudio, n ſine paruis ſumtibus, magnam copiam picturaru collegit, in quibus plurimas aues easque rariſſim depingendas curauit. Vſus vero eſt hac in re po ſimum arte pictoris egregii Cl. IOANNIS FE RETTI. Ne autem eruditus orbis fruſtraretur et voluptate ex his tabulis capiendis, annuentil haeredibus defuncti, Cl. Viri XAVERIUS M NETTI, LAURENTIUS LAURENTI et V LANTE VANNI harum figurarum editionem in ſuſceperunt, ea ratione, vt totum opus, cuius p mum volumen indicamus, ſex conſtaret volumi bus comprehenderetque vltra centum auium icon a GERINO collectas, paſſim tamen aliis figuris, a riis communicatis, quae vero, aſteriſco adiecto, a (rinianis diſtinguuntur, auctas. Omnes autem fi rae ad RAII fere methodum diſpoſitae ſunt, p mumque hoc volumen *falconis* LINNAEI gen ad quod ille *aquilas* refert, *vulturis* porro, *ſtrigis* *lanii* genera, omnemque hac ratione *accipitr* LINNAEI ordinem continet; quibus addita ſu *paradiſaeae*, *cuculi* et *caprimulgi* genera atque plu mae *pſittacorum* ſpecies. Singulis voluminibus

mon

mones de rebus diuerſis, ad hiſtoriam auium naturalem ſpectantibus, praemittentur, quem excipient ipſae auium in tabulis delineatarum deſcriptiones, additis nominibus et definitionibus aliorum Auctorum, nec non Gallicis Anglicisque, nominibus. Italica et latina lingua exaratae ſunt, nec in iis figurae tantum et colorum delineationem verbis expreſſam inuenies, hanc enim picturas adiectas ſuperuacaneam reddere, Cl. Auctor arbitratur; ſed magis de moribus, vſibus oeconomicis aliisque proprietatibus harum auium, ad quae alii v. c. BRISSONUS cet. non attendunt, agitur, breuiter tamen, nec ita, vt multae nouae obſeruationes ibidem reperiantur. Deſcriptionibus auium, quae ad ſingula genera pertinent, ex aliis Auctoribus additae ſunt eae ſpecies, quarum figurae hic deſiderantur. Occurrunt tamen in figuris et deſcriptionibus plures aues, quae non ſpecies, ſed varietates tantum ſunt. Figurae plurimae ſatis elegantes nobis viſae ſunt, praeſtantiae tamen gradu ita differunt, vt nonnullae ex iis vix mediocres dici queant.

Primo huic volumini praemiſſa eſt dilucidatio et definitio vocum, quibus ornithologiae ſcriptores, vti ſolent, plurimaque Auctorum ſyſtemata breuiter delineantur. Continet hic tomus CXX tabulas, in quibus ſequentes aues depictae ſunt: Tab. I. *Aquila regia communis* ſiue *chryſaëtos vulgaris, aquila chryſaëtos* BELLONII (an *falconis chryſaëti* LINN. varietas?) pedibus non lanatis. p. 35. Tab. II. *Falco chryſaëtos* LINN. Tab III. *Falco melanaetus* LINN. Tab. IV. *Aquila rapax ex albo maculata*, ſiue *naeuia* (an praecedentis varietas?). Tab. V. *Aquila Etruſca* ſiue *aqua corpore fuſco, capite colloque toroſo, roſtro pedibusque coeruleſcentibus* Auctoris (an femina prioris?). Tab. VI. *Pullus aquilae* (*chryſaëti*). Tab. VII. *Falconis fulvi* LINN. Syſt. XII. varietas β *Canadenſis*. Tab. VIII.

 Falco

Falco leucocephalus LINN. Syſt. XII. Tab. IX. *Vultur niger* ſiue *leporarius* Auctoris (an *der groſſe Lämmergeyer* Heluetiorum – *vulturis aurae* varietas?). Tab. X. *Vultur percnopterus* LINN. *fuluus baetico Bellonii congener* RAII. Tab. XI. *Vultur barbatus* LINN. Tab. XII. *Vultur papa* LINN. Tab. XIII. *Vultur aura* LINN. Tab. XIV. *Vultur aquilinus cinereus* Auctoris; an femina *falconis montani Aegyptiaci* HASSELQUISTII, quem LIN-
p. 47. NAEUS ad *vulturem percnopterum* refert? Habitat in Etruriae maritimis, et boum ibi paſcentium dorſo inſidet eosque ab inſectis, in cute eorum nidulantibus, liberat. Tab. XV. *Vultur aquilinus fuſcus* Auctoris an *vulturis percnopteri* LINN. varietas? Tab. XVI. *Accipiter fringillarius vulgaris, ſparuerius recentiorum*, an *falconis niſus* LINN. femina? Tab. XVII. *Accipiter fringillarius minor;* an *accipiter minor* BRISS. *falco minutus* LINN.? (an non potius *mas falconis niſus?*) Tab. XVIII. *Accipiter emerillus ſ. ſmerillus mas; aeſalon* BRISS. (an *accipiter niſus* LINN.) Tab. XIX. *femina prioris.* Tab. XX. *Accipiter muſchetum vulgo et Aldrouando dictum referens* (*accipiter niſus*, LINN. ſed multum a prioribus tab. XVI – XIX differt.) Tab. XXI. *Falco palumbarius* LINN. femina. Tab. XXII. Idem *accipiter palumbarius* nouis pennis obductus. Tab. XXIII. *Falco peregrinus* GESNER. BRISSON. cet. (an *falco barbarus* LINN.? ſed cera obſcura eſt.) In Italiam ex Graecia transmittitur, mitis eſt, et ad hominum nutus facile venatur. Tab. XXIV. femina *eiuſdem.* Tab. XXV. *Accipiter peregrinus alter;* an *Falco barbaricus* ſ. *ſcythicus* vel *tartaricus* Auctorum. Tab. XXVI. *Falco lanarius* LINN. Tab. XXVII. *Falco barbarus* LINN. Tab. XXVIII. *Falco ſacer dictus* Auctorum. Tab. XXIX. *Falco gentilis* LINN. Tab. XXX. *Accipiter albus moſcouiticus ex nigro maculatus;* an *falco gyrfalco*

LINN.

LINN. Tab. XXXI. *Falco pygargus* LINN. femina. Tab. XXXII. *Falco boeticus rostro magno aquilarum aemulo* (varietas forte *falconis lanarii* LINN.) Tab. XXXIII. *Falco boeticus capite albo;* superioris varietas; an *falconis leucocephali* BRISS. variet C. spec. 4. Tab. XXXIV. *Falco gibbosus*, BRISS. variet B. spec. 4. Tab. XXXV. *Falco vulgo Albanella dictus*, an *falco albus* BRISS. Tab. XXXVI. *Falco Albanella rufescens dictus.* Tab. XXXVII. *Falco Albanella torquata dictus*, an *falco buteo.* LINN. Tab. XXXVIII. *Falco miluus corpore supra fusco, subtus albido, maculis longitudinalibus fuscis, cauda integra* Tab. XXXIX. *Falco miluus* LINN. Tab. XL. *Falco haliaetus* LINN. Tab. XLI. *Falco aquilinus fuscus.* Tab. XLII. *Falco aquilinus rufescens.* Tab. XLIII. *Falco aquilinus aetate canescens.* Tab. XLIV. 1. *Falco coerulescens*, LINN. 2. *Falco hudsonius* EIUSD. Tab. XLV. *Falco in Etruria Barletta dictus.* Tab. XLVI. *Falco vulgo in Etruria Barletta cinerea, siue plumbeo colore.* Haec et p. 66. quae in sequentibus tabulis delineantur species seu potius varietates gregariae sunt, et in vna grege plures coloribus multum inter se discrepantes conspiciuntur. Tab. XLVII. et XLVIII. sunt varietates *Barlettae.* Tab. XLIX. *Falco tinnunculus* LINN. Tab L. Varietas *Tinnunculus cauernalis* siue *montanus.* Tab. LI. Varietas *Tinnunculus murorum* vel *turrium.* Tab. LII. Mas vel varietas eiusdem. Tab. LIII. *Lanius excubitor.* LINN. Tab. LIV. Varietas prioris vel *lanius Ludouicianus* LINN. Tab. LV. 1) *Lanius collurio.* LIN. 2) *Collurio varius*, BRISS. an prioris varietas? Tab. LVI. *Lanius ferrugineus maior*, s. *lanius maior capite rufo* Auctoris. Tab. LVII. 1) *Lanius caerulescens* LINN. *Lanius senator* LINN. Syst. X. 2) *Lanius cristatus.* Tab. LVIII. 1) *Lanius sulphuratus* LINN. BRISS. 2) *Ampelis carnifex* LINN. Tab. LIX. *Lanius rufus* LINN. Tab. LX. 1) *Lanius*

nius Madagascariensis coeruleus BRISS. 2) *Lanius curuirostris* LINN. Tab. LXI. *Lanius Senegallus* LINN. *Senegalensis ruber* BRISS. Tab. LXII. 1) *Lanius Manillensis* BRISS. 2) *Lanius Canadensis* LINN. Tab. LXIII *Paradisea apoda* LINN. Tab. LXIV. 1) *Manucodiata nigra falso existimata* (an *muscicapa paradisi* LINN.?) 2) *Paradisea pedibus resectis*, vt in museis vulgo asseruatur. Tab. LXV. *Alia auis paradisiaca falso existimata.* 2) *Vidua Brasiliensis*, an *emberiza paradisaea* LINN.?) Tab. LXVI. *Paradisaea regia* LINN. Tab. LXVII. *Cuculus canorus* LINN. Tab. LXVIII et LXIX *eiusdem* varietates. Tab. LXX. *Cuculus glandarius* LINN. Tab. LXXI. *Cuculus ex nigro et albo mixtus cristatus*; quae species exotica quidem est, sed tamen 1739 circa Pisam nidificauit. Tab. LXXII. *Cuculus niger* LINN. Tab. LXXIII. *Cuculus Persa* LINN. Tab. LXXIV. *Cuculus Coromandanus* LINN. Tab. LXXV. *Cuculus paradiseus* LINN. Tab. LXXVI. *Cuculus Mindanensis* LINN. Tab. LXXVII. *Cuculus cristatus* LINN. Tab. LXXVIII. *Cuculus caeruleus* LINN. Tab. LXXIX. *Cuculus vetula* LINN. Tab. LXXX. *Cuculus Sinensis* LINN. Tab. LXXXI. *Strix bubo* LINN. Tab. LXXXII. *Bubo minor* s. *vulgaris*. Tab. LXXXIII. *Bubo alter* seu *pennis mutatis*. Tab. LXXXIV. *Bubo Virginianus* BRISS. Tab. LXXXV. *Strix otus* LINN. Tab. LXXXVI. an *Strix funerea* LINN.? Tab. LXXXVII. *Noctua flaua* seu *syluestris* varietas prioris. Tab. LXXXVIII. *Noctua cinerea* (varietas). Tab. LXXXIX. *Noctua alba*. Tab. XC. *Noctua Canadensis* BRISS. quam LINNAEUS ad *strigem funeream* refert. Tab. XCI. *Strix aluco* LINN. Tab. XCII. *Aluco albus* varietas. Tab. XCIII. *Strix nyctea*. Tab. XCIV. *Strix aluco* Auctoris forte etiam ad speciem a LINNAEO ita nominatam pertinet. Tab. XCV. *Strix stridula* Auctoris. Tab. XCVI. *Strix rufa* praeceden-

cedentis forte varietas. Tab. XCVII. *Strix falco noctuaeformis dicta.* Tab. XCVIII. *Strix freti Hudſonis* BRISS. Tab. XCIX. *Caprimulgus Europaeus* LINN.. Tab. C. eiuſdem varietas β. LINN. Tab. CI. *Pſittacus ſeuerus* LINN. Tab. CII. *Pſittacus macao* LINN. Tab. CIII. *Pſittacus ararauna* LINN. Tab. CIV. *Pſittacus domicella* LINN. Tab. CV. *Pſittacus lory* LINN. Tab. CVI. *Pſittacus garrulus* LINN. Var. γ. *Moluccenſis* BRISS. Tab. CVII. *Pſittacus Braſilienſis viridis capite coeruleo et albido.* Tab. CVIII. an *pſittacus nobilis* LINN.? Tab. CIX. *Pſittacus viridis Braſilienſis capite albo.* Tab. CX. an *Pſittacus Carolinenſis* LINN. Tab. CXI. *Pſittacus flauus maculis ſubviridibus conſperſus, fronte albida Braſilienſis.* Tab. CXII. *Pſittacus erithacus* LINN. Tab. CXIII. *Pſittacus Guineenſis cinereus rubro varius* EDWARDS. Tab. CXIV. an *pſittacus amazonicus* LINN. Tab. CXV. *Pſittacus aeſtiuus* LINN. Tab. CXVI. *Pſittacus Braſilienſis* LINN. Tab. CXVII. *Pſittacus criſtatus* LINN. ſeu *cacatua.* Tab. CXVIII. *Pſittacus* (cacatua) *rubro criſtatus* BRISS. Haec auis in p. 96. viuario magni Ducis Etruriae ad minimum 133 annos vixit. In eodem vivario extat *ararauna*e ſpecies adhuc incolumis, quae annos ſupra centenos iam ibi viuit. Tab. CXIX. *Cacatua minor* BRISS. Tab. CXX. *Pſittacus accipitrinus* LINN.

XII.

ANTONII STÖRCK, Sacr. Caes. Reg. Apost. Maiestatis Consiliarii aulici, archiatri, nec non in nosocomio ciuico Pazmariano physici, libellus, quo continuantur experimenta, et obseruationes circa noua sua medicamenta. Vindobonae, typis Ioan. Thom. de Trattnern, Caes. Reg. aulae typogr. et bibliopolae, 1765. 8 mai. pl. 18.

Laudabili sane instituto, Cl. Auctor, et indefesso labore, salutares effectus medicamentorum suo-
p. 2. rum, *cicutae* scilicet, *aconiti*, *colchici*, *hyoscyami* et *stramonii*, nouis obseruationibus, octo huius libelli capitibus comprehensis, vberius explicare et confirmare suscepit: in quo istas tamen, quibus stramonii vsus, in melancholicis et epilepticis morbis, magis probari, commendarique potuisset, aegerrime prorsus desiderauimus.

Praemissis igitur capiti primo cautelis, quibus, ante propinationem venenatarum suspectarumque plantarum, semper vsus est Cl. Auctor; et exposito
p. 7. capiti secundo cicutae verae charactere essentiali, foetore scilicet murium domesticorum, quem planta, loco calido flaccescens, vel inter digitos contrita, vndique spargit; illam totam fere absque vlla praeparatione tuto exhiberi, et conseruam quoque, syrupum atque oleum coctum, nec non aquam destillatam fragrantissimam, ex Cl. LEBERI inuentione, in curandis pessimis vlceribus, decocto vel infuso ipso plus, quandoque efficientem, et inde parari
p. 13. posse, docet. Et caput tertium demum obseruationes ipsas, quibus cicutae vtilitas comprobatur, vno plus, quam triginta exemplis proponit. Quae cum omnia recensere nequeamus, notamus saltim, No-

strum

ſtrum hanc in mammae ſcirrhis dolentibus, cancroſis caſ. I. XXVI. XXVII; eiusque exulceratione caſ. IV; cancro naſi aperto caſ. II; exoſtoſibus articulorum pedum, cum foediſſimis vlceribus et carie caſ. III. XV; foediſſimis oris fauciumque ſerpentibus vlceribus, vna cum veli palati penduli pluribus in locis perforatione, aphthisque peſſimis caſ. V. VI; glandulis colli, axillarum mammarumque, caſ. VII. VIII. ſcirrhoſis cancroſisque; cum febre lenta et ſputis foetidis caſ. XIV; nec non cum capitis doloribus et reſpiratione ſibiloſa caſ. XXIX. coniunctis; item in tumoribus hypochondriorum, ventrisque duris caſ. XVII. XVIII. XX; in viſu debili cum pupillarum dilatatione caſ. IX. optimo cum ſucceſſu adhibuiſſe: cum contra pueri duodecim annorum glandulas ſubmaxillares partis dextrae induratas, annuo licet cicutae vſu, parum tantum imminuere caſ. XXVIII; aegrumque viſu debili et oculorum bulbis difformibus, protuberantibus caſ. X. praeditum, aliumque, in cuius oculi ſiniſtri pupilla valde dilatata corpus ex flauo coeruleum, ſubpellucidum, rotundum haerebat, caſ. XI. eodem remedio prorſus non reſtituere poſſet. Sic quoque in ſpina ventoſa caſ. XII; rhachitide caſ. XIII; gonorrhoea inueterata cum bubonibus in vtroque inguine caſ. XIX; vrinae mucoſae foetidae reddendae difficultate, cum teſticulis induratis tumidis caſ. XXII; fluore albo mali moris cum vteri orificio dolente ardenteque caſ. XXIII. ſaluberrimos effectus, integrae ſcilicet ſanitatis reſtitutionem, praeſtitit. Praeterea diuturnos etiam dolores rheumaticos caſ. XVI; cum articulorum rigiditate et melancholia coniunctos caſ. XXIV; verrucae exulceratae vlcus, foetorem intolerabilem ſpargens caſ. XXI; aliudque eiusmodi cancroſum vlcus manus dextrae foetidiſſimum caſ. XXX. integre ſuſtulit. Eademque hac planta feminam triginta

annorum,

annorum, ex octo ſeptimanis vomitu omnia reiicientem caſ. XXV. paucis diebus integre reſtituit; et binos pueros a natiuitate fere turpiſſima tinea capitis, et foediſſima ſcabie laborantes caſ. XXXI. quinque ſeptimanarum ſpatio inſigniter iam alleuauit. De quibus omnibus quidem Cl. Auctori ſincere gratulamur, dolemus vero largum, diuturnum, frequentiſſimumque *cicutae verae* vſum reſtitutionis loco, ſpem noſtram in eiusmodi caſibus ſaepenumero fefelliſſe.

p. 62. Corollaria vero, ex praecedentibus deducenda, et ſigna boni maliue euentus, nec non cautelas in variorum horum morborum curatione attendendas. Capite quarto vberius explicauit, monuitque; cicutam interdum ad carnem fungoſam, ex vlceribus rebellibus abigendam, cum ſpiritu ſalis acido, vnguento Aegyptiaco, vel aqua phagadaenica miſcendam, opiique grana quaedam addenda eſſe, ſi hac ratione dolores excitentur.

p. 92. Praeſtantiam extracti aconiti, flore coeruleo, quatuordecim caſus capitis quinti propoſiti ſatis euincunt. Hoc enim in tophis caſ. I. IV. XIV. vlceribus naſi, faucium, veli palati penduli exeſi, aliisque vlceribus venereis dolorificis caſ. V. XI; doloribus articulorum rheumaticis, membrorumque arthriticis caſ. II. III. VI. VII. IX; et praeſertim capitis caſ. X. XII; vt et dolore iſchiatico cum femoris extenuatione. Caſ. XIII. partim ſolum, partim vero cum aequali, vel paullo maiore mercurii dulcis quantitate mixtum, plenariam reſtitutionem; in ſpina ventoſa caſ. VIII. vero inſignem alleuationem praeſtitit. Nos ipſi quoque experti, teſtari poſſumus, hoc extractum in doloribus rheumaticis arthriticisque egregios effectus edidiſſe. Et laete adhuc recordamur, nos a medio iulii 1763 puerum decennem, iam Academiae candidatum, ſpina ventoſa oſſis zygomatici dextri,

dextri, offium radiorum, vlnarum, tibiarumque ambarum, offium carpi et metacarpi, nec non phalangum fere omnium digitorum manus dextrae, fere vndique exulcerata laborantem folius huius extracti vnciis duabus cum dimidia novem menfium fpatio integerrimae fanitati reftituiffe.

Salutares effectus extracti hyofcyami capite fexto contra fpafmos, melancholiam, maniam, epilepfiam, feptem cafibus tam confirmare, quam illuftrare quaefiuit Nofter. Quilibet vero perfpicit, hoc remedio nequaquam veram epilepfiam vel melancholiam diuturnam, fed delirium tantum febrile fortius cum conuulfionibus, ab exanthematibus retrogreffis caf. I; cordis palpitationes cum fpafmo dolente brachii finiftri caf. II; melancholiam incipientem ex malo hyfterico caf. III; fomnum anxium turbulentum ex malo hypochondriaco caf. IV; conuulfiones, ex femeftri fpatio ancillam qualibet quarta vel quinta nocte inuadentes caf. V; tuffim ficcam titillatoriam, cum pectoris dolore caf. VI; recentiffimamque maniam caf. VII. hoc remedio depulfam effe, in quibus vtique fanitatis reftitutio plerumque non adeo difficulter apta methodo obtineri folet. p. 122.

Colchici autem autumnalis virtutes capite feptimo decem cafibus confirmare annifus eft. Puerum enim octennem, fuperata febre fcarlatina, hydropicum caf. I; virum fexaginta, feminamque fexaginta trium annorum, hydropicos, afthmaticosque caf. II. III; afthmaticum fexaginta quatuor annorum cum indiciis manifeftis hydropis pectoris caf. IV; puellam ventre, pedibusque tumidis anxie refpirantem, cum breui tufficula caf. V; feminam quinquaginta annorum, ventris hydrope et tuffi vehemente laborantem caf. VI; fimilem ancillam, hydropicam afthmaticamque quinquaginta annorum; nec non vetulam afthmaticam caf. VII. VIII. IX; tandemque etiam ancillam p. 141.

ancillam leucophlegmaticam caſ. X. hoc remedio integerrimae ſanitati reſtituit. Nos vero ex frequente et admodum diuturno huius remedii vſu ſatis conuicti ſumus, oxymel colchicum ſquillitico nequaquam praeferendum eſſe.

p. 161. Capite octauo demum Noſter obſeruata ab exteris communicata, recenſet. Ex his duo tantum caſus ad extracti hyoſcyami; varii ad oxymellis colchici; plures ad extracti aconiti vel ſolius, vel cum mercurio dulci, vel extracto cicutae mixti; quamplurimi vero ad cicutae ſalubritatem comprobandam pertinent; quos cuiuslibet lectioni commendamus. Notamus ſaltim ea, quae Cl. KRAPF, Tergeſtinus, de varia cicutae efficacia obſeruauit. Aſſerit enim 1) cicutam in locis vmbroſis creſcentem, illa efficaciorem eſſe, quae tota die ſolis, praeſertim meridiani radiis, expoſita eſt. 2) Quo calidior climatis, ſoliue, in quo cicuta creſcit, aër ſit, eo minorem eſſe cicutae efficaciam. 3) Succum cicutae, ex manipulis tribus pro qualibet doſi, per linteum recens expreſſum, hauſtumque illico iuſculo, vel theae potui admiſtum (ter, quaterque interdum in morbis pertinaciſſimis per diem ſumendum), efficaciorem eſſe extracto, praeſertim negligenti encheireſi praeparato. 4) Extractum recens, parua copia, verno tempore paratum, efficacius, penetrantiusque eſſe veteri, menſibus aeſtiuis ex planta iam adulta, et magna copia parato. Tandemque etiam idem Cl KRAPF ex decocto cicutae in vaſe clauſo, pulcherrimos effectus in ſcirrhoſis mammarum tumoribus, glandulis ſubaxillaribus induratiſſimis, ſcirrhoſa vteri, praeſertim orificii eius duritie iam carcinomatoſa, obſervauit, ſi vapor eiusdem per cannulam plus minus longam, vaſi adaptatam, excipiatur, locoque adfecto immediate adplicetur.

XIII.

XIII.

ANTONII STÖRCK, Sac. Caes. reg. Apost. Mai. Consiliarii aulici, archiatri, in nosoc. ciuic. Pazmariano physici, Scient. botan. Florent. Academ. scient. Sien. Acad. Princip. Hass. etc. membri, inclyt. Facult. medic. Decani emeriti, et hoc tempore in antiquiss. ac celeberr. Vniuersit. Viennensi Rectoris, libellus, quo demonstratur: herbam, veteribus dictam flammulam Iouis, posse tuto et magna cum vtilitate exhiberi aegrotantibus. Viennae, typ. Io. Thom. Nob. de Trattnern, 1769. in 8. pagg. 53. tabul. aen. 2.

Pergit Cl. Auctor in vtilissima sua efficaciorum p. 1.
plantarum, minus vsitatarum, solertissima disquisitione, iam experimenta proponens, quae cum *flammula Iouis* instituit, quibus etiam alia quaedam de *dictamno albo* subiunxit.

Praemissa itaque Cap. 1. flammulae Iouis, cuius p. 7.
onem etiam addidit, a Pharmacop. Io. Iac. Well, scriptione, remedia exinde, scil. infusa foliorum florum, tenuiora fortioraque, extractum e succo antae recentis expresso, et puluerem foliorum pa- p. 11.
re docet; quorum doses ita determinat, vt ab infuso vasculum vnciarum quatuor; extracti sacharo ixti granum dimidium; foliorum autem pulueris a anis tribus ad grana decem bis, ter vel quater de e ab aegrotantibus tuto hauriri queant.

Tentaminibus igitur quibusdam cum cane sano, ruo, et porco, caput continuo agitante, oblatane respuente, interno vsu; nec non aui tenerrima, p. 12
crescentiam fungosam fabae mediocris magnitudie in vertice gerente, externa pulueris inspersione,

feliciter cedentibus, illa quoque cum hominibus aegris inſtituere nullus dubitauit.

Internus autem huius remedii, et quidem infuſi ſolius, vſus, in tollendo diuturno admodum, grauiſſimoque capitis dolore, tribus feminis Caſ. I. II. et XVII. perquam ſalutaris fuit, quarum primam, licet a cauſſa venerea ortum traheret, intra ſex dierum ſpatium plenarie reſtituit. Sic quoque internus infuſi, cum externa foliorum pulueris inſperſione coniunctus, vſus cancrum labii ſuperioris peſſimum Caſ. III. et IX. cum tuberculis naſi exulceratis, e malo venereo ortis, hunc licet paullo tardius aegriusque, plenarie tamen ſuſtulit, et in cancro labii inferioris peſſimo Caſ. XXIII. ſpem integrae ſanationis fecit. Idem quoque externus internusque vſus vlcera ichoroſa, ſerpentia, foetidiſſimaque cum labio inferiore cancroſo, Caſ. IV. V. e lue venerea orta, nec non cum tophis venereis Caſ. VII. iuncta, ſaluberrimos effectus produxit; et vlcera crurum putrida, fungoſa, ſerpentia, ſordidiſſimaque, Caſ. VI. VIII. et XVIII. perfecte conſolidauit; quin imo vlcus gangraenoſum, cum inſigni tibiae prope malleolum externum carie Caſ. X. exfoliatione facta, feliciter ſanauit. In excreſcentiis autem exulceratis, cancroſis, fungoſisque, Caſ. XI. XII. et XIX. non adeo ſalubris fuiſſe videtur. Prior enim aegra impatiens non curata abiit, poſteriores vero duo nequaquam reſtitui potuerunt. Vlcerum ſerpentium, acerrimumque ichorem ſtillantium, nec non a ſcabie annoſa ortorum Caſ. XIII. et XIV. crebra cum infuſo flammulae Iouis, quod et interne hauriendum propinabatur, ablutio, ſat citam perfectamque ſanationem procurauit. Arthritidem veneream duodecim annorum Caſ. XV. infuſi quidem hauſtus, puriformem vrinae excretionem promouens, plenarie ſuſtulit, alterius autem viri Caſ. XVI. ſimillimum

mor-

norbum, nec leuare, nec tollere potuit. Puluis autem herbae flammulae Iouis glandi penis tumidae, Caſ. XX. exulceratae, excreſcentiisque fungoſis semiputridis foedae, inſperſus tantum, malum intere curauit, vlceraque vrethrae Caſ. XXI. infuſi hautus, eiusdemque in vrethram iniectio, aliquoties sanauit; femorisque articulationem ſuperiorem a tunore duro, et vlcere ſinuoſo immobilem Caſ. XXII. iusdem propinatione iam mobiliorem reddidit. Tandemque etiam exulceratus fungoſusque mammae cancer Caſ. XXIV. a dexterrimo chirurgo RECHBERGER ſola pulueris inſperſione ſanatus deprehenditur.

Puluerem itaque huius herbae excreſcentias fungoſas ſubcarneas conſumere, vlcera ſordida pura eddere, non tamen carnes viuas ſanasque rodere, ed cuticula tegere; hinc omnibus cauſticis, huc vſque cognitis, praeferendum, perſaepe cancrum exulceratum, vlceraque maligna ſolum curare, nec tamen remedium vniuerſale in eiusmodi morbis eſſe; lceribus inſperſum ſubinde primis diebus magnum rdorem excitare; infuſum autem interne ſumtum iuturnos quandoque capitis dolores, vt et oſſium ertinaciſſimos, a lue venerea ſuperſtites, vlcera chorosa, ſcabiem pertinaciſſimam curare; varias orporis acrimonias corrigere; in aliquibus vrinam, n aliis ſudorem, paucis aluum mouere; eumdemque effectum puluerem vel extractum interne daum exhibere, nec vllam corporis actionem turbare, el mali quidquam producere Noſter perhibet.

Radicis poſtea dictamni albi effectus Cap. 2. p. 36. xpoſiturus, poſt plantae itidem a I. I. Well factam eſcriptionem, delineationemque, eſſentiam et vium medicatum exinde parare docet, aſſeritque, ſe uerum decem annorum Caſ. I. vndecim ſeptimanaum ſpatio ab epilepſia diuturna et vehemente ſo-

 lius

lius essentiae ope penitus liberasse; puellam vero quindecim annorum, Cas. II. eodem morbo vltra biennium laborantem, eadem ratione restituere non potuisse. Melancholicam contra sex et triginta annorum Cas. III. eadem essentia, excitato largissimo menstruorum fluxu, et copioso vrinae profluuio, perfecte restituit. Febrem quoque intermittentem binorum infantum, nec non pueri decem annorum, Cas. IV. et V. ventre insimul a longo tempore tenso et magno laborantis, puluere radicis dictamni albi felicissime fugauit. Eodem quoque remedio Cas. VI. puellam, ventre duro magnoque praeditam, et Cas. VII. puerum octennem, a vermibus, addito interdum puluere radicis ialappae, prorsus liberauit. Cas. VIII. feminae quinque et triginta annorum menstrua, quibus biennium caruerat, sex septimanarum spatio integre restituit. Feminam vero Cas. IX. septem et viginti annorum fluore albo inueterato et menstruis irregularibus, cum molesta hypogastrii tensione laborantem, eodem puluere alleuauit quidem, menstrua autem magis regularia reddere non potuit *). In appendice tandem cicutae bonos, repetitosque, etiam in vlcere sinuoso pedis sinistri Ill. VAN SWIETEN, effectus, reliquorumque remediorum suorum commemorat atque collaudat.

*) Puluerem radicis dictamni albi in ciendo menstruorum fluxu, imminuendoque infantum abdomine magno, duro, tenso, quidpiam valere, nos ipsimet iam aliquoties experti sumus.

XIV.

Journal de Médecine, Chirurgie, Pharmacie, etc. par Mr. A. ROUX, Docteur Regent de la Faculté de Medecine de Paris, etc. Tome XXV. à Paris, 1766. chez Vincent. 8. Alphab. 1. plag. 13. Tome XXVI. 1767. Alphab. 1. plag. 13. tab. aen. 1.

i. e.

Diarium ad artem ſalutarem, chirurgiam, pharmaciam, cet. pertinens. Auctore Cl. A. ROUX. Tomus XXV et XXVI.

Menſe iulio 1766. haec inprimis notatu digna videntur. Tom. XXV.

4. *Obſeruationes* Cl. LE MOYNE *de efficacia cataplaſmatis cicutae et decocti radicis lapathi in tumoribus et vlceribus mammarum.* Hoc cataplaſma componit Cl. Auctor e cicuta, auena excorticata, farina hordei ac decocto lapathi, idque mammis vlceroſis applicat, ſimulque vſum decocti lapathi cum lacte commendat, atque hoc modo tres feminas feliciter ſanauit. p. 34.

5. *Obſeruatio* Cl. DAUNON *de vulnere capitis cum fractura ac depreſſione vtriusque laminae oſſis frontis.* Virum octo et viginti annorum, cui diſruptum eſt ſclopetum intra manus, vulnerauit pars tubi ſclopeti ad frontem. Nulla interea paſſus eſt ſymptomata, praeter paralyſin momentaneam brachii et cruris ſiniſtri. Altero die dilatauit Cl. Auctor vulnus, ac vidit, depreſſam eſſe partem oſſis frontis. Exemtis itaque ſenſim fruſtulis oſſeis quindecim ac rite tractato hoc vulnere, tandem exfoliatio durae matris ſecuta eſt, oriebatur callus, et vulnus intra decem hebdomadas cicatrice clauſum eſt. p. 38.

p. 46. 6. *Obseruatio de sublata epilepsia vsu causticorum,* a Cl. ROCHARD *communicata.* Puero quatuordecim annorum, scabie et creberrima epilepsia laboranti, applicauit Cl. Auctor caustica ad nucham et brachia, simulque dedit apta remedia interna. Suppuratione itaque diu seruata, vtrumque malum tandem victum est et aeger conualuit.

p. 71. 9. *Obseruatio de vlcere vesicae*, a Cl. MARTIN. Vir satis robustus incidit in febrem, qua superata, accessit ischuria, in dies crescens cum pessimis symptomatibus. Cl. Auctor tandem accersitus, cathetere saepius eduxit vrinam, dedit clysmata emollientia, venamque secauit et semicupia adhibuit. Tandem multum puris vrinae se admiscuit, et vlcus vesicae prodidit. Iniecit itaque aquas Balarucenses. Accessit postea febris vehementissima, per octo et quadraginta horas persistens, cum largissimis et foeditissimis sudoribus, qua superata, aeger recuperauit mingendi vim et conualescens nosocomium reliquit.

Mense augusto

p. 174. 9. *Obseruatio de vulnere colli* Auctore EODEM. Miles ad cartilaginem thyroideam tantopere vulneratus est, vt sumtus potus saepius e vulnere emanaret. Cl. Auctor hoc vulnus apte tractauit, ac tandem eius coalitio secuta est. Attamen breui post denuo ruptum est et aegrum e vita sustulit. Cadaveris dissectio ostendit, cartilaginis thyroideae alam dextram esse perforatam, eiusque membranam internam diuisam ac diuulsam.

p. 177. 10. *Obseruatio de contrafissura cranii in parte opposita, quam secutus est abscessus cerebri sub fractura, et sanguinis extrauasatio in loco contusionis*, a Cl. NOLLESON. Quidam vulneratus est ad os parietale dextrum, ac statim incidit in deliquium animi,

mi, cum haemorrhagia oculorum, aurium et narium, motusque corporis interceptione. Cum venaesectio repetita, clysmata et fomentationes abdominis nihil efficerent, trepanatione ossis parietalis vsus est Cl. Auctor, et, sanguine extrauasato educto, symptomata cessarunt. Attamen eadem redierunt post quinque dies, et accessit lethargus, febris ac phrenitis. Cl. Auctor itaque metuit, contrafissuram factam esse, vtpote quod dolor percipiebatur ad os parietale oppositum. Adhibito ideo ibidem modiolo, multum puris inde effluxit, ac aeger intra triginta dies pristinam recuperauit sanitatem.

Mense septembri

2. *Obseruatio de grauiditate coniuncta cum anasarca, erysipelate, vlcere phagedenico, et inflammatione intestinorum atque deiectione perpetua*, Auctore Cl. GUINDANT. Femina quatuor et triginta annorum laborabat leucophlegmatia totius corporis, erysipelate ac vlcere cruris, et abdominis tumore ac dolore, idque iam per quatuor menses. Cum catamenia iam per aliquot tempus essent suppressa: Cl. Auctor suspicabatur grauiditatem, et fetum iam mortuum esse, hinc vasa iliaca premi, atque haec symptomata excitari. Adhibuit itaque fomenta abdominis et cruris, simulque interne dedit oleum amygdalarum, idque optimo cum successu. Peperit enim paulo post aegra foetum mortuum, sine doloribus magnis, ac sine praegressis aquis. Cum lochia retinerentur, suasit emmenagoga, eorumque vsu mox restituebantur. Potu deinde aquae frigidae incidit aegra in asphyxiam et syncopen, sed, sumtis remediis cardiacis, ac vsu cremoris tartari, paulo post sanitati plane est restituta. p. 206.

3. *Epistola* Cl. ROBIN ad Cl. POSTEL DE FRANCIERE, *de taenia*. Aeger febre putrida p. 222.

 ver-

verminosa laborans, ante mortem aliquoties particulas taeniae eiecit. Cadauere eius dissecto, visus est ad pylorum aceruus compactus, albus, pomi magnitudine, et taenia, quae ab hoc aceruo vsque fere ad anum se extendebat in tractu intestinorum. Longitudo huius taeniae atque acerui euoluti aequabat circiter triginta pedes. Praeterea simul inueniebantur aliquot lumbrici. Hinc patet, taeniam non omni ex parte vermem solitarium esse dicendam.

p. 234. 6. *Epistola* Cl. DAUNON ad Cl. ROUX, *de haemorrhagia periodica pollicis pedis dextri, quae accessit post vlcus cancrosum.* Vir octoginta quinque annorum, dolore capitis acuto et otalgia affectus est cum febre; accessit deinde saliuatio copiosa et respirationis ac deglutitionis difficultas insignis. Vuula erat maxime relaxata, tonsillae fere gangraenosae, aderatque vlcus cancrosum ad basin linguae. Omnia haec incommoda aptis remediis externis et internis feliciter cessabant, excepto vlcere, vtpote quod margine callosо inclusum erat. Attamen cuncta haec mala denuo aegrum vexabant, donec, post magnum dolorem pollicis pedis dextri, e macula eius rubra sanguis arteriosus copiose prorupit, atque tum aeger conualuit. Eadem haemorrhagia per viginti menses periodica facta est, eademque symptomata semper sedauit. Sed aeger tandem ex virium imbecillitate mortuus est.

p. 242. 7. *Obseruatio de fractura ossis parietalis, in qua ab ictu gladii portio magna ossis demta cerebrumque denudatum est,* a Cl. NOLLESON. Militi, cui ictu gladii exscissa erat portio pericranii et ossis parietalis non mediocris, denudauit imperitus chirurgus cerebrum, ac vulnus puluillis, aqua vitae imbutis, deligauit. Altero die secauit prominens e vulnere cerebrum, et similibus puluillis vulnus compressit. Hinc

Hinc orta ſunt grauiſſima ſymptomata, donec acerſitus Cl. Auctor pericranium variis locis incidebat, puluillos ſiccos vulneri imponebat, et apta eius tractatione exfoliationem oſſis, tandemque plenariam vulneris cicatriſationem conciliabat.

10. *Obſeruatio de fractura complicata cruris cum gangraena*, a Cl. LEAUTAUD. Operarius ſex et triginta annorum, in rixa fregit crus dextrum in media parte tibiae, vt os integumenta perforaret ad quatuor digitos vſque. Dilatauit Cl. Auctor vulnus, ſerra ademit partem oſſis prominentem, atque aptam reductionem ſuſcepit. Nihilominus acceſſit gangraena octauo die, ac perpetuo increuit. Separata igitur parte corrupta, vſus eſt embroche ſpiritus vini camphorati, tinctura croci et aloes, ac eſſentia balſamica STAHLII, cet. quibus remediis tandem oſſa coaleſcebant vulnusque cicatrice ita claudebatur, vt aeger hoc crure optime vti diſceret. p. 254.

13. *Epiſtola* Cl. MARECHAL DE ROUGERES *de vulnere capitis cum fractura oſſis frontis, ſanato ſine auxilio trepani.* Puer decennis hoc malo laborabat, atque cum eius pater trepani applicationem plane repudiaret, nihil remedii adhibitum eſt, praeter linteum carptum, aqua vitae diluta imbutum, quo ſenſim exfoliatio oſſis, tandemque plenaria ſanatio facta eſt. p. 275.

Menſe octobri

3. *Epiſtola* Cl. YSABEAU, *de muliere nonaginta duo annorum, cui prorupit dens molaris.* Quae cum iam diu paſſa eſſet magnos dolores maxillae ſuperioris, tandem vidit, ex alueolo tertii dentis molaris excreſcere dentem permagnum. p. 316.

7. *Obſeruatio de haemorrhagia vteri, conuulſionibus ſtipata, et vſu aquae frigidae curata*, a Cl. GAUTHIER. Inuoluit enim hanc feminam pene mori- p. 331.

bundam panno, aqua frigida imbuto, ac ſtatim ceſſabat haemorrhagia, et conuulſiones tollebantur, aegraque conualuit.

p. 359. 9. *Obſeruatio de acu deglutita, atque in ventriculo remanſa, ope braſſicae recentis et emetico ſtatim reiecta,* a Cl. LE TUAL. Femina quaedam cum cibis deglutiuit acum, ac ſenſit magnos dolores ventriculi; qui, ſumto potu aquae calidae, magis increſcebant. Acceſſit tandem febris cum ſudore frigido et motibus conuulſiuis. Cum iam inſtaret ventriculi inflammatio, Cl. Auctor aegrae venam brachii et paulo poſt venam pedis ſecauit. Secabat deinde folia braſſicae tranſuerſim, eaque in aqua, butyro mixta, paululum coquebat, ſimulque ſoluebat decem grana tartari emetici in aqua calida. Deglutiuit itaque aegra braſſicam ſic praeparatam, nec antea maſticauit, et poſtea ſumſit emeticum, ac ſtatim reiecit folia braſſicae, et dolores imminuebantur. Cum Cl. Auctor timeret, malum nondum ſatis eſſe ſuperatum, idem remedium denuo repetiit, atque acus tandem vna cum braſſica feliciter eſt reiecta, et aegra plane conualuit.

p. 364. 10. *Obſeruatio chirurgica de ſarcomate vteri, quod ſpeciem polypi habebat, atque de veris remediis, quae ad eius medelam ſint adhibenda,* a Cl. NOLLESON. Femina quatuor et viginti annorum poſt dolores abdominis ſenſit, protrudi ex vtero corpus compactum et craſſum, quod chirurgus examinauit et pro polypo vteri agnouit, cuius pedunculus erat breuis, durus et ambitu ſex pollicum. Ligauit itaque collum huius tumoris filo ſericeo, atque ligaturam in dies magis conſtrinxit, dieque 22do polypus ſponte ſub ligatura delapſus eſt, ac ſenſim vterus priſtinam vim recuperauit. Exſtirpationem horum tumorum maxime diſſuadet, ob haemorrhagiam nimiam hinc metuendam.

Menſe

Menſe nouembri

3. *Epiſtola* Cl. MARTEAU ad Cl. PETIT, p. 423.
ſiſtens obſeruationem de grauiditate diu vltra conſue-tum tempus prolongata. Femina viginti et ſex annorum concepit menſe nouembri, fetus menſe martio vitam ſuam motibus prodidit, et menſe auguſto iam dolores ad partum inceperant, ſed non prius, quam medio maio anni ſequentis, puellam viuam peperit, vt itaque haec grauiditas per octodecim menſes continuauerit.

4. *Obſeruatio de ſuperfetatione felis* a Cl. MARRIGUES. p. 432.
Felis peperit quinque pullos, quibus ademtis et necatis, nihilominus lac remanſit in vberibus matris, ac tumor relictus eſt in abdomine in dies increſcens, donec haec felis poſt tres hebdomadas denuo peperit pullum, eumque nutriuit.

5. *Obſeruatio de fractura complicata oſſium cranii*, a Cl. POMMIER. p. 435.
Operarius ſaxo tantopere vulneratus eſt ad caput, vt ſtatim ſenſibus priuaretur. Inciſo pericranio, apparuit fractura partis oſſis frontis, oſſis parietalis ſiniſtri et portionis ſquamoſae oſſis temporum, ibique ſimul aliquae partes depreſſae erant. Cl. Auctor trepanauit os frontis, ac tandem apta medela et accurata diaeta exfoliatio oſſium facta eſt, et menſe octauo vulnus cicatrice claudebatur, ac aeger perfectam ſanitatem recuperabat.

6. *Obſeruatio de celeri effectu corticis Peruuiani in dolore periodico*, a Cl. BERTRAND. p. 442.
Femina laborabat iam per octodecim annos dolore periodico ſupercilii, qui oculum vnum et regionem temporalem ſenſim occupabat, alter vero oculus integer erat. Hic dolor incipiebat quotidie hora nona matutina et hora ſeptima veſpertina ceſſabat. Omnibus remediis iam fruſtra tentatis, adhibuit tandem Cl. Auctor vſum corticis Peruuiani, huiusque ope hunc morbum depulit.

8. Ob-

p. 449. 8. *Obſeruatio de vulnere parotidis ſanato ſine fiſtula*, a Cl. MARTIN. Tricenarius a vitro rupto eſt vulneratus, vulnere obliquo, ab angulo maxillae inferioris dextri lateris vſque ſuper arcum zygomaticum ita protenſo, vt maſſeter et parotis ex parte diſcinderentur. Margines cutis forfice incidit Cl. Auctor, et fines partium diſciſſarum arcta et apta ligatura vniit, ſimulque venam ſexies ſecauit. Altero die intumuit quidem inferior pars parotidis, attamen non orta eſt fiſtula, ſed hoc vulnus rite tractatum tertia hebdomade cicatrice clauſum eſt, et aeger ſanitatem recepit.

p. 454. 10. EIUSDEM *obſeruatio, de vulnere oculi, cum ſymptomatibus peculiaribus coniuncto.* Miles octo et viginti annorum vulneratus eſt ad oculum ſiniſtrum, et altero demum die in noſocomium ſe contulit. Tunc palpebra viſa eſt nigra ac tantopere tumida, vt bulbus oculi vix detegi poſſet, et tunica coniunctiua maxime intumeſceret. Aeger interea vomitu, conuulſionibus et deliriis vexabatur, neque tamen detegi poterat laeſio cranii; tandem acceſſit hemiplegia lateris dextri, quae, reſtituto tandem oculo laeſo, tamen ex parte continuabat. Itaque putat Cl. Auctor, inſtrumentum laedens, per fiſſuram orbitalem ſuperiorem tranſiens, laeſiſſe duram matrem ac cerebrum, vnde ortae ſunt conuulſiones, deliria et hemiplegia.

p. 458. 11. *Obſeruatio de exſtirpatione plenaria vteri, ſphacelo affecti*, a Cl. ANSELIN. Femina quadraginta quatuor annorum, laborabat prolapſu vteri per aliquot annos. Vltima grauiditas ob inſignem diarrhoeam cum teneſmo erat moleſtiſſima. Accedente partu, prolapſus vteri hunc maxime laborioſum reddidit. Cum enim ligamenta vteri valde relaxata eſſent, vterus fere totus e vagina prominebat, eiusque orificium difficillime dilatabatur. Tandem

cum

cum dolores ad partum fetum eiicerent, vterus ſimul inuerſus eſt, quo reducto, lochia rite fluebant. Poſt aliquot dies ſubito acceſſit ſuppuratio copioſa et foeditiſſima cum febre, pulſu debili et ſudore frigido, quae gangraenam minabantur. Optima quidem adhibita ſunt remedia, minime tamen ſphacelo vteri ſatis proſpicere poterant, ac ipſe vterus quindecimo die vndique ſe exfoliabat. Vagina erat ſana vſque ad vteri orificium, atque tunc ſuſtentaculo deſtituta, plane ſe inuertebat, et e pudendis pendebat ad quinque pollices vſque, ac ſiſtebat tumorem, oui gallinae Indicae magnitudine, qui deinde carcinomate occupabatur. Ligauit itaque Cl. Auctor hunc tumorem ad baſin vaginae et ligaturam ſenſim magis conſtrinxit, eumque ſeptimo die ſine haemorrhagia ſcalpello exſtirpauit. Vſu tandem corticis Peruuiani, remediis cardiacis, et iniectionibus antiſepticis, haec femina intra ſeptem hebdomadas plane conualuit.

12. *Epiſtola* Cl. TONDU, *ſiſtens obſeruationem de emphyſemate ſanato, ope inciſionis.* Iuuenis octodecim annorum curru vehens, fugientibus equis, hinc delapſus, ſimulque diu protractus, et a curru laeſus eſt. Tumefactus erat a capite vſque ad pedes, ac difficili reſpiratione, ſingultu et dolore acuto regionis hypogaſtricae vexabatur. Thorax et abdomen peculiarem edebant ſonum. A parte media pectoris lateris dextri vſque ad os ileum, et ab vmbilico vſque ad vertebras aderat ſugillatio maxime rubra. Huius centrum incidit Cl. Auctor ad ſex vel ſeptem pollices vſque, et e contextu celluloſo parum ſanguinis multumque aeris exiit. Apta tandem medela adhibita, hoc emphyſema ſenſim imminutum eſt, et aeger intra duodecim dies plane conualuit. p. 464.

Menſe

Menſe decembri.

p. 509. 2. *Obſeruatio de tetano* a Cl. GUINDANT. Virgo viginti annorum rigiditate laborabat totius corporis, cum reſpiratione difficili, pulſu duro, motu conuulſiuo maxillae inferioris et periodica contractione dentium, vt vix deglutire poſſet. Accedebant permagni dolores renum et ſumma inquietudo, attamen excretio alui et renum nunquam interrcepta eſt in hoc tetano. Plurimis remediis iam fruſtra tentatis, dedit Cl. Auctor oleum amygdalarum dulcium cochleatim, ac ſpinam dorſi inunxit balſamo neruino, et lac, chaerefolii decocto mixtum, pro potu ſuaſit. Quae cum parum efficerent, applicauit deinde ſuris veſicatoria, atque his morbum hunc pertinaciſſimum tandem plane ſuperauit, aegramque ſanauit.

p. 518. 4 *Epiſtola* Cl. BAYLE ad Cl. ROUX, *ſiſtens deſcriptionem fetus neonati viui, qui cerebro erat deſtitutus.* Erat partus praematurus et laborioſiſſimus, atque per aliquot minutas tantum vixit. Ad primam colli vertebram luxatam fractamque, et ad apophyſin baſilarem haerebat folliculus oui magnitudine, ac duro inuolucro obdutus, maſſam pulpoſam continens, quae cerebellum ſiſtebat. Cranium cerebro erat deſtitutum et vacuum, nec niſi glandula pituitaria, nucis moſchatae magnitudine, inſtructum. Medulla ſpinalis non erat mutata. Oculi ex orbitis eminebant; maxilla ſuperior duos dentes inciſiuos oſtendebat. Pulmones, aquae innatantes, vitam fetus declarabant. Viſcera abdominis a ſtatu naturali non recedebant. Capſulae ſuprarenales maximae erant et renes obtegebant; vrether alteruter ex hac capſula oriebatur, calami ſcriptorii craſſitie, atque continebat calculum.

p. 532. 6 *Epiſtola* Cl. LE CLERC, *ſiſtens obſeruationem de dilaceratione vteri in partu, quam ſequebatur mors matris et*

t infantis. Femina quadraginta quatuor annorum
ex hebdomadas vltra tempus consuetum vtero gesta-
bat fetum, ac subito sensit vehementem dolorem, quo
umpebantur aquae et magna haemorrhagia seque-
batur. Fetus haerebat ad collum inter ossa pubis
et prominentem partem superiorem ossis sacri, vt
nullo modo pari posset, ac versus os ischium magna
percipiebatur dilaceratio vteri. Mater vero viginti
quatuor horis post rupturam vteri mortua est. Se-
ctio cadaueris non erat concessa.

8. *Relatio* Cl. JOLY *de sarcomate polyposo et scirrhoso vteri.* Femina quadraginta quinque annorum post suppressionem menstruorum, per octo menses continuatam, passa est haemorrhagiam magnam, cum febre, haemoptoe, haemorrhagia narium, erysipelate et abscessu variarum partium, inprimis crurum, vbi abscessus gangraenosi fiebant. Accessit paulo post denuo haemorrhagia vteri, atque tum eduxit Cl. Auctor sarcoma polyposum et scirrhosum, hydatidibus repletum, quod decem libras pondere aequabat, et deinde aegram apta medendi methodo sanitati in spatio trium mensium restituit. p. 551.

In Tomo XXVI sequentia inueniuntur, quae hic recenseri merentur. Tom. XXVI.

Mense ianuario 1767:

4 *Epistola* Cl. DE ROUGERES, *sistens nonnullas obseruationes, de usu humectantium in morbis neruorum.* Septem hic producuntur obseruationes, quae partim ostendunt, quaenam damna attulerit intermissio humectantium in variis morbis, partim declarant, quam magna vtilitate interdum adhibita sint. Obs. 1. Etenim primiparae post magnos labores ope vnci eductus est infans mortuus, cum p. 44.

insigni

insigni laesione vaginae, recti et perinaei, vt tandem harum partium gangraena periret aegra. Obs. 2. Alia peperit infantem mortuum, et lochia supprimebantur, quibus restitutis, accessit cephalalgia pertinacissima. Adhibitis vero pediluuiis et demulcentibus remediis, haec femina est sanata. Obs. 3. Alia grauida post iram incidit in motus conuulsiuos ac periit. Dissecto cadauere, repertus est infans mortuus, ouaria hydrope affecta, dura mater exsiccata, ac multum seri, in cerebro extrauasati. Obs. 4. Puerpera, suppressis lochiis, sumsit decoctum hyssopi, sed frustra; post vsum vero remediorum diluentium et demulcentium lochia sunt restituta, aegraque conualuit. Obs. 5. Alia, quae ab ira sibi suppresserat lochia, simili modo sanitatem recuperauit. Obs. 6. Sartor laborans perpetua cephalalgia, dolore ventriculi, deliquiis animi et palpitatione, balneis frigidis, vsu seri lactis et apozematum humectantium conualuit. Obs. 7. Femina, affectionibus vaporosis vexata, mero vsu aquae frigidae curata est.

p. 52. 5. *Obseruationes de vsu humectantium in morbis spasmodicis*, a Cl. BRUN. His enim sustulit Cl. Auctor cephalalgiam, malum hypochondriacum, malum hystericum, tympanitem, cardialgiam, oedemata periodica, febrem continuam, vomitum perpetuum, lochia retenta et alios morbos.

p. 74. 7. *Obseruatio de hydrocephalo*, a Cl. DESLANDES. Abdomen puerperae maximopere erat extensum; rupit itaque Cl. Auctor vesicam aquarum, ac profluxit ingens aquae copia; tandem cum extraheret fetum cum pedibus, restitit eius caput ob tumorem mollem, rotundum, permagnum, qui vertebrae quartae dorsi adhaerebat. Immisit itaque manum vtero, dirupit tumorem, e quo aquae emanabant, ac ita absoluit partum. Hic infans mortuus

uus laborabat hydrocephalo et labio leporino cum alato fiſſo; abdomen vnum tantum renem continebat, qui duplicem magnitudinem habebat, ac uobus vreteribus erat inſtructus. Icon huius etus hic adiicitur.

Menſe februario.

4. *Obſeruatio de fluxu catarrhali veſicae* a Cl. ANDEUTTE. Vir viginti nouem annorum poſt efrigerium incidit in febrem, quae quadraginta octo oras continuabat, et ſudore copioſo finiebatur. Aeer ſimul laborabat incontinentia vrinae, quippe uae interea inuito ſtillabat guttatim e veſica, tanem acceſſit dyſuria et dolor magnus in regione eſicae. Cl. Auctor adhibuit remedium laxans, deıde decoctum demulcens et fomenta externa. Vria excreta maxime pituitoſa erat. Apta vero diuetica, per aliquot tempus adhibita, aegrum tandem lane refecerunt. p. 136.

7. *Obſeruatio, quae demonſtrat, fracturas imperfeas oſſium cylindricorum fieri poſſe*, a Cl. RENAULT. Quidam ab equo delapſus eſt, atque compreſſit ondere totius corporis brachium dextrum. Cum i per tres hebdomadas ſentiret dolores, tandem umerus fractus eſt ſub collo per leuiſſimum moum, et faſciis atque quiete rurſus coaluit. Cum ero vires brachii a lapſu praegreſſo vſque ad temus fracturae in dies decreuiſſent: credit Cl. Auctor, hanc fracturam iam inceptam fuiſſe a lapſu pſo, nec ſtatim ſanari potuiſſe, cum aeger perpeuis itineribus et equitationibus a quiete detineretur. Suadet itaque, vt in ſimili caſu pars, in qua ob dolorem erſiſtentem ſuſpicabatur Cl. Auctor fracturam miius perfectam, ita tractetur, quaſi os ipſum eſſet ractum. p. 159.

8. *Obſeruatio de ſarcomate*, a Cl. TELMONT DE SAINT IOSEPH. Hoc ſarcoma inſignis ma- p. 164.

 gni-

nitudinis haerebat ad inguen ſiniſtrum viri, ac partim durum, partim molle erat, atque excitabat dolores colicos et vomitus. Praegreſſa erat hernia inguinalis, ac deinde enatus eſt hic tumor ſenſim increſcens. Repudiabat aeger eius exſtirpationem, ac incidit poſtea in pleuritidem, et ſenſit diriſſimos dolores in hoc tumore, quem occupabat ex parte gangraena, vnde effluebat materia foetidiſſima. Dilatauit Cl. Auctor ſinum tumoris, et exſtirpauit partes eius, gangraena corruptas, et altero die denuo excidit ſcalpello tantam copiam ſubſtantiae tumoris, vt fere ſex libras pondere aequaret. Attamen cum gangraena iam occuparet viſcera abdominalia, periit aeger ſexto die poſt exſtirpationem. Subſtantia baſeos tumoris erat carnoſa, et muſculis abdominis adhaerebat.

p. 177. 12. *Obſeruatio de abſceſſu inſigni, ſine inciſione ſanato*, a Cl. RUBY. Vir laeſus eſt ictu ad baſin maxillae inferioris, in cuius muſculis oriebatur abſceſſus. Cum vero interius ſponte exiret pus variis locis, repudiauit Cl. Auctor inciſionem, et potius vſus eſt leui compreſſione externa huius abſceſſus ad euacuandum pus, et, apto regimine ſeruato, aeger poſt octo dies conualuit.

Menſe martio.

p. 223. 2. *Obſeruatio de tetano vero*, a Cl. PUJOL. Virgo ſedecim annorum ſenſit rigiditatem maxillae inferioris, quae ſenſim occupabat reliqua membra, donec totum corpus tantopere rigeſcebat, vt vix aliquid deglutire poſſet, nec clyſmata amplius immitti poſſent. Hunc tetanum ſenſim diſſipauit Cl. Auctor crebris venaeſectionibus, clyſmatibus, inunctionibus et potionibus ſudoriferis. His accenſa eſt febris, quae tandem ſudoribus morbum vinxit.

p. 240. 5. *Obſeruatio de iſchuria veſicae, excitata per fabam vrethrae immiſſam*, a Cl. COSTE. Cum ruſticus

poſt

poſt manuſtuprationem immiſiſſet rigidae vrethrae
fabam, merae libidinis cauſa, eamque non amplius
retrahere poſſet, orta eſt iſchuria cum peſſimis
ſymptomatibus. Poſtquam aeger faſſus erat, quae
fecerat, Cl. Auctor incidit vrethram, atque eduxit
fabam, ac vrina ſtatim copioſe emanauit, et aeger
paulo poſt conualuit.

6. *Obſeruatio de carie a cauſſa externa*, Auctore Cl. DAUNOU. Iuuenis nouendecim annorum ſibi ictu laeſit crus dextrum ad mediam tibiam, ac ſenſit dolores inſignes. Impoſito cataplaſmate reſoluente, dolor ceſſit, ſed humerus ſiniſter intumuit, atque adhibito ſimili auxilio, dolor et tumor in ſcapulam dextram migrarunt, tandem ad crus laeſum redierunt. Acceſſit deinde febris continua et diarrhoea. Dilatato vulnere cruris, effluxit ſanies copioſa et caries magnae partis tibiae ſe declarauit. Apta vero medela ſenſim exfoliatum eſt os tibiae, ac denuo regeneratum, vt aeger tandem hoc crure priſtino modo vti poſſet. p. 244.

7. *Obſeruatio de vlcere cancroſo labii inferioris*, a Cl. BAYLE. Ruſticus diu paſſus eſt hoc malum, quod Cl. Auctor tandem ſcalpello feliciter exſtirpauit, ſed fatetur, haemorrhagiam rami arteriae maxillaris externae diſciſſi hanc operationem feciſſe maxime moleſtam. p. 256.

Menſe aprili.

3. *Epiſtola* Cl. LANDEUTTE ad Cl. RICHARD DE HAUTESIERK *de herpete*. Diuidit Cl. Auctor herpetem in *farinoſum*, *volantem*, *miliarem et viuum*, qui vel *erodens* et humidus eſt, vel *cancroſus*. *Farinoſus* leuiter attollit cutem, hanc rubefacit, veſiculasque paruas, cum leui calore coniunctas, excitat, quibus exſiccatis, cutis ita deſquamatur cum pruritu, quaſi farina obtecta eſſet. *Volans* vt plurimum fa- p. 335.

ciem occupat, vbi excitat puſtulas paruas, quae ſuppurant et celeriter exſiccantur. - *Miliaris* ſiue cruſtoſus, eſt aceruus puſtularum, quae inprimis occupant lumbos, pectus, genitalia et inguina, magnumque producunt pruritum. Puſtulae deinde in cruſtas tranſeunt difficillime tollendas. Herpes *viuus* eſt vel *erodens*, cuius puſtulae mutantur in cruſtas humidas, quae tegunt vlcuſcula contextus celluloſi cutis; vel *cancroſus*, vbi ſanies e puſtulis et cruſtis profluit, vicinas partes corrodit, ac vlcera calloſa reddit. Herpes inprimis ab acrimonia bilioſa et muriatica gignitur, quae lympham inſpiſſat. Remediis purgantibus, balneis, aquis mineralibus, vel potu diluente, et inprimis cura lactis herpetem depellere ſolet Cl. Auctor. Pilulas e cicuta in hoc morbo maxime profuiſſe, ipſe ſaepius expertus eſt.

Menſe maio.

p. 430. 4. *Obſeruatio de vertigine a vermibus excitata*, a Cl. ROZIERE DE LA CHASSASNE. Virgo quadragenaria incidit in vertiginem, quae ſenſim magis increſcebat, ac viſum ipſum imminuebat. Cum, praeter reliqua ſymptomata, pruritus narium inſignis ſimul adeſſet, Cl. Auctor vermes ſuſpicatus eſt. Dedit itaque infuſum foliorum ſennae cum pulpa tamarindorum, ac ſtatim reiecit aegra duos vermes magnos ex ore, ac repetito eodem remedio, vertigo plane eſt diſſipata.

p. 434. 5. *Relatio de effectibus vaporum carbonum*, a Cl. NACHET. Serui duo, in conclaui anguſto dormientes, in quod carbones ardentes immiſerant, altero die iam in agone inueniebantur, inprimis alteruter. Stupore enim affectus erat, ſenſu priuatus, ac vomitu reiecerat materiem bilioſam; pulſus erat paruus, reſpiratio difficilis, ac ſimul aderat frigus extremitatum, ſtertor, et corporis rigiditas. Vt itaque

Cl.

Cl. Auctor restitueret hos aegros, illos aeri exposuit, ac pectori et abdomini creberrime imposuit lintea aqua frigida imbuta, atque extremitates fricavit, ac simul dedit saepius spiritum salis ammoniaci volatilem, et liquorem anodynum HOFFMANNI, quo quidem initio excitabantur motus conuulsiui, sensim autem vires vitales hinc augebantur, et applicata venaesectione atque clysmate acri, facta est insignis euacuatio, et aegri sensim plane conualuerunt.

7. *Obseruatio de vulnere, quod cauitatem abdominis penetrabat, cum duplici discissione intestini coli, ope cultri facta*, a Cl. LAFFEY. Vinitor vulneratus est cultro in regione lumbari sinistra, et magna pars intestinorum ex abdomine propendebat. Chirurgus accersitus dilatauit vulnus ad reponenda intestina prolapsa, ac vidit, colon in duobus locis esse pertusum, nimirum in media parte et quatuor pollices super hanc laesionem, atque ex his orificiis exiisse foeces et octo lumbricos. Vsus itaque est sutura pellionum, atque reductis intestinis, gastroraphia vulnus vniit, idque, impositis puluillis, vino tepido imbutis, deligauit. Crebris tandem adhibitis clysmatibus, fomentis abdominis et accurata diaeta, hoc vulnus coaluit, ac aeger in triginta septem diebus plane conualuit. p. 448.

8. *Obseruatio de laesione carotidis externae dextrae ex vulnere lateris dextri colli, ope cultri facto*, a Cl. CAESTRYCK. Vir cultro laesus est in latere dextro colli, ac simul discissa est carotis dextra externa, vt insignis haemorrhagia oriretur, nullo modo compescenda. Cl. Auctor tandem accedens aperturae corotidis imposuit agaricum praeparatum et pannos gradatos, aptamque addidit fasciam atque diaetam humectantem præscripsit, et post aliquot dies hoc vulnus cicatrice clausum est. Cum vero aeger iusto citius negligeret compressionem aptam p. 452

huius loci, ſenſim ibi oriebatur aneuryſma, quod vero diu applicata compreſſione tandem plane diſparuit.

p. 455. 9. *Obſeruatio de abſceſſu cerebri, quem excitabat particula ab interna lamina oſſis parietalis a gladio laeſi, ſeparata*, a Cl. NOLLESON. Miles laeſionem oſſis parietalis ſiniſtri accepit gladio; cum vero integumenta nec eſſent diſciſſa, nec niſi contuſio exterius appareret, laeſio haec neglecta eſt. Attamen ſeptimo die acceſſit febris inſignis cum oedemate faciei. Incidit Cl. Auctor contuſam pericranii partem, ſed fruſtra, atque increuit febris cum deliriis, vomitu et conuulſionibus coniuncta. Venaeſectio repetita, adeoque ſectio venae iugularis nihil efficiebant. Applicauit itaque oſſi parietali modiolum, ac vidit, laminae internae partem eſſe ſeparatam, ac in cerebro haerere, qua exemta et vulnere rite tractato, aeger tandem plane ſanatus eſt.

p. 459. 10. *Obſeruatio de duobus polypis in virgine partim ex naribus, partim ex ore exſtirpatis*, a Cl. ICART. Puella tredecim annorum iam a pueritia polypo narium et palati laborabat, ac iam febre lenta et ſumma corporis macie vexabatur. Exſtirpatio vtriuſque polypi feliciter ac ſine magna haemorrhagia facta eſt. Attamen quarto die acceſſit enormis haemorrhagia, nullo modo compeſcenda, donec aegra incidit in ſyncopen. Applicauit itaque Cl. Auctor turundas ſtipticis imbutas, ac ſenſim bona vulnerum ſuppuratio ſecuta eſt, et aegra poſt tres hebdomadas plane conualuit.

Menſe iunio.

p. 528. 6. *Noua methodus lithotomiae per apparatum altum, praeſertim in feminis adhibenda et demonſtrata in ſcholis medicis*, a Cl. BASEILHAC. Aegra nimirum, in ſitum horizontalem poſita, incidit Cl. Auctor

ctor integumenta inter musculos pyramidales, a media parte regionis hypogastricae vsque ad synchondrosin ossium pubis, acu deinde ac postea scalpello vesicam vsque ad collum aperit ad ductum specilli, per vrethram immissi, tandem introducit digitum ad calculum detegendum, quem denique forcipe educit. Labia vulneris coniungit emplastro glutinante, et vrethrae immittit tubulum. Hac enim methodo lithotomiam saepissime feliciter peregit.

8. *Obseruatio de vulnere abdominis peculiari ratione curato a medico Indico, communicata* a Cl. BOURDIER. Miles sibi ipsi induxit ense vulnus abdominis, e quo exibant intestina. Quae reduxit medicus Indicus, ac, ne rursus prolaberentur, peculiari vsus est encheiresi. Separauit nimirum integumenta circa hoc vulnus a musculis, vulneri imposuit laminam plumbeam, et cutem exterius vniit sutura cruenta, ac vulnus breui tempore coaluit. Cum post aliquot tempus idem homo suspenderetur, vidit Cl. Auctor in sectione cadaueris, hanc laminam plumbeam inter musculos et integumenta quasi incrustatam esse. Fortasse haec methodus in herniotomia ad retinenda intestina vtilis esse posset, si quis hac vti auderet. p. 538.

10. *Obseruatio de lithotomia, quam praecedebant et sequebantur symptomata peculiaria*, a Cl. PAMARD. Puer vndecim annorum a calculo maxime vexabatur, ac febre lenta et macie. Educto itaque calculo ope lithotomiae, Cl. Auctor sustinuit aegrum mero decocto oryzae. Sed septimo die accesserunt variae fistulae intestini recti et vulneris, vt foeces vndique emanarent, et vulnus in vlcus mutarent. Aptis autem fomentis et iniectionibus hic puer post tres menses plane restitutus est. p. 547.

12. *Excerptum epistolae* Cl. CORDON *de tribus infantibus vnius matris, quorum pars extremitatum* p. 556.

cute erat deſtituta. Femina peperit ſex infantes, quorum prior et ſecundus ſani erant, tertius a genubus vſque ad pollices pedum, et a carpo vſque ad extremos digitos cute carebat. Quartus optime erat formatus et valens; quintus vero et ſextus ſimili modo, vti tertius, cute priuati erant. Partes denudatae ſuppurabant tertio die, atque quarto et quinto moriebantur hi tres infantes.

XV.

Traité des ſenſations & des paſſions en général & des ſens en particulier. Ouvrage diviſé en deux parties. Par Mr. LE CAT, Ecuyer, Docteur en Médecine, chirurgien en chef de l'hôtel de Dieu de Rouen, lithotomiſte, penſionaire de la même Ville, Profeſſeur demonſtrateur royal en anatomie & chirurgie, Correſpondant de l'Academie royale des ſciences de Paris, Doyen des Aſſociés regnicoles de celle de chirurgie, des Academies royales de Londres, Madrit, Porto, Berlin, Lyon, des Academies Imperiales des curieux de la nature & de Saint Petersbourg, de l'Inſtitut de Bologne, Secretaire perpetuel de l'Academie des ſciences des Rouen. T. I. à Paris 1767. 8. pl. 17. praef. pagg. 95. Tab. aen. 2. To. II. Traité de Sens en particulier. à Paris 1767. 8. 1 alph. 5. plagg. praef. pagg. 56. Tab. aen. 18. To. III. la theorie de l'Ouie, Supplement à cet article du traité des Sens. à Paris 1768. 8. pl. 19. praefat. pagg. 32. Tab. aen. 13.

i. e.

i. e.

Tractatio de ſenſationibus et paſſionibus in genere, et de ſenſibus in ſpecie. Opus phyſiologicum, auctore LE CAT. To. I. II. III.

Vltimum et diu expectatum opus eſt Cl. CAT, quem paullo poſt editionem eius perdidit eruditus orbis, illud, quod iam indicamus *). Locupletius longe, variisque ditatum nouis obſeruationibus, inuentisque extitiſſet, ni fatale, anno huius ſeculi ſexageſimo ſecundo, incendium omnia ſcripta, huc pertinentia, irreparabili damno deſtruxiſſet. A quo tempore in reſarciendis iiſdem occupatus ſolertiſſimus Auctor, vehementer doluit, ſeptuagenario ſcriptori eam vim ingenii non ineſſe, quae ad explenda alia officia requiratur. Prima itaque pars noua eſt, altera iam olim anno 1739 edita, hic non mutata, recuſa traditur, animaduerſionibus adiectis aucta, tertia, quae theoriam auditus exhibet, nunc addita demum fuit, illa vero reportauerat praemium ab academia Toloſana anno 1757. Animus erat, organorum ſenſoriorum omnium tabulas aeneas proponere, quae vero nondum ſculptae ſunt, viſcerumque hiſtorias phyſiologicas, quibus etiam carere nos iubet Cl. Auctoris mors. Quum autem hinc inde in minoribus commentariis ſuas ſibi proprias opiniones declaraſſet ille, eas etiam tantum breuiter repetiimus ſaepe, vt ratio diſquiſitionis appareat, et ex cohaerenti diſſertatione dignitas operis conſtet, ad quod iam accedimus.

Praemittitur toti operi diſſertatio de vtilitate et neceſſitate anatomes, qua in genere tantum huius ſcientiae perpenditur neceſſitas, quatenus a medicis et chirurgis illa requiri debet, nec non omnibus pe-

*) vid. Comment. noſtr. Vol. XV. p. 177.

ne hominibus aliquam eius cognitionem vtilem fore probatur. Deinde generalia physiologiae momenta et initia eiusdem doctrinae primo operis tomo explanantur.

Primo nimirum Cl. Auctor de potentiis seu viribus oeconomiae animalis exponit, quo nomine solida, fluidaque, nec non fluidum, quod omnia mo-
p. 39. vet, nerueum scilicet, complectitur. Solidum est, cuius partes firmiter inter se cohaerentes, quiescunt, simplex fibra ex glutine nutritio nascitur, intimior partium connexio et humiditatis absentia differentias faciunt. Ex coniunctionis ratione vasculosa et muscularis fibra fit, longior breuiorque futura per ingredientem succum, qui distendendo fibram tonum solidorum efficit. Nata hinc resistentia, elasticitas est, *organica* dicenda, a *primitiua* diuersa, quae
p. 46. renititur solutioni partium componentium. Dum extrema mobilia solidae partis ad centrum redeunt, *contractio* eius fit, in vasculo vero parietes alterne ad se inuicem accedentes et recedentes, *oscillationem* producunt, ad quam vtramque actionem elasticitas confert, modos in solidis Cl. Auctor iconibus illustrat, simulque, in quantum fluida accedere debeant,
p. 60. solidaque animare, docet. In fluidis autem considerandis eam admittit differentiam, vt *liquores* nominet, sensibus subiectos corporis animalis succos, reliquos subtiles autem *fluida* nuncupet. Illi duplicis generis globulos habent, simplices et compositos, seu aquosos tantum, et quorum mixtioni terra oleum, sal, gummi, resina, accedit: principia, quae ex alimentis nascuntur. Perfectionis gradus in liquoribus diuersi sunt, ex chylo lac, tandemque perfectissimus conficitur sanguis. Transparens et leuiter lacteus chylus est, quod multam aquam habet, fibrosam materiem et globos seu corpuscula irregularia,

ia, per compreſſionem color eius mutatur, quare lac
ide fit, cuius etiam moleculae maiores ſunt, plus
ompreſſae et rotundiores factae, globulos ſanguinis p. 70.
onſtituunt, trituratione tamen non fiunt, nec nitro
eris colorantur, quin potius *calore vitali*, vt in ouo
ncubato patet, ſeu *fluido cauſtico.* Huius caloris
raeſentiam et gradus thermometrum definit, cui
utem addi debet acceſſio quoque fluidi vitalis.
Quum autem fluidum cauſticum globulum ſangui-
nis in ſpongiam conuertit, et phoſphori ad inſtar
calcinat, inde arbitratur Noſter, declarari poſſe di-
erſitates ſuccorum variorum, in corpore animali
occurrentium. Solida vero et fluida in motum de- p. 80.
ducenda ſunt, quum per ſe perpetuo quieſcant, id
quod *fluïda* in ſpecie ſic nominata ab Auctore, prae-
ſtant, quo nomine liquores inuiſibiles complectitur.
Horum duas ſpecies habet, altera in animali per at-
tritum excitatur volatilium particularum euolu-
tione, altera extus accedit, aër, materia ſubtilis et
ſpiritus vniuerſalis, vtriusque coniuncta actio flui-
dum cauſticum conſtituit. Aër quidem globulos
liquorum diuidit, impeditque attritum, id tamen non
ſine ſolidorum actione, ſine qua humores coagulan-
tur et concreſcunt, haec iterum opus habent viui-
ficante fluido, quod in neruis eſt, *fluido* ſcilicet *ani-
mali.* Hoc etiamſi ſenſibilitatem corporis facit, p. 85.
praeterea, quod mutationem admittit, mechanici
quid in ſe habet, quod ab vſitatis ſtimulis amplius
non moueatur, tandem autem corpus noſtrum in-
corruptum ſeruat, hinc *fluidum conſeruans* et *vitale*
dicendum eſt, inprimis quod eſt immutabile. De- p. 93.
pendet itaque oeconomiae animalis integritas ab
harum potentiarum aequilibrio. Triplici poteſt
hoc ratione conſiderari, vt vel ſit vaſa inter et fluida
contenta proportio, vel fluidum cauſticum inter
et vitale, vel fluidum inter quod motum, et quod
ſenſum

ſenſum producit. Demonſtrare autem iam alibi ſuſcepit Cl. Auctor, motum a fluido nerueo praeſtari, cauum neruorum tranſeunte, ſenſum vero a fluido, parietes diſtendente, ſeu ſpatium, quod vaſcula neruoſa intercipit. Diuerſi aequilibrii gradus, in ſexu, aetate etiam et multoties diſcrepantes, temperamentorum rationem continent, vitae et mortis limites conſtituunt, quod fuſe oſtenditur.

p. 109. Fluidi animalis dignitas porro vberiorem expoſcit perueſtigationem, cuius ſedes in encephalo habetur. Huius exiſtentia clara et diſtincta eſt, natura paullo obſcurior. Oritur autem ex ſpiritu mundi vniuerſali, immutabili, omniumque motuum fonte, qui ſeſe cum aliis ſubtilibus corporis animalis ſuccis commiſcet, et hinc motus producit. Applicatur corpori per reſpirationem, et inde communicatur ſanguini, reſtituens ſanguinem venoſum in arterioſum in pulmonibus, vehitur per aortae ramos ad cerebrum, in quo ſeparatae purae et meracae eius particulae nunc fluidum animale componunt. Sed, quod ſumma eius ſubtilitas impedit, quo minus per ſe ſenſus motusque efficiat, opus eſt quibuſdam quaſi vinculis, quae in ſolidis aeque, ac fluidis partibus

p. 122. inueniuntur. Solidae, in quibus ſeſe vnit hoc fluidum, partes, *dura* eſt *atque pia mater*, ceu inuolucra cerebri et neruorum, id quod ex eo clarum eſſe videtur Noſtro, quod neque medulla nerui optici neque retina ſentit, hinc etiam nec reliquorum neruorum medulla. Parietes enim neruorum organon ſenſus, et cauitas neruorum organon motus haberi debent, quod parietes ex longe ſubtilioribus vaſculis, non niſi ſubtilius fluidum admittentibus, conſtent, quod *fluidum ſentiens* eſt, alterum in cauo fluens, vtpote craſſius, fluidum *mouens* conſtituit. Ganglia, quae recte a LANCISIO cerebro ſubſtitui dicun-

dicuntur, diuerſitates fluidi ſentientis faciunt. Fluidae partes, quae fluido animali admiſcentur, illudque ſimul conficiunt, a ſanguine debent repeti, quum, p. 128.
ligata maiori arteria, muſculi ſenſus et motus pereat, fit autem haec coniunctio praecipue in *glandulis*, quales etiam in cerebro ſunt, quarum diuerſitates Cl. Auctori perſuadent, vt differentias facultatis mentis inde deducat, ipſumque cerebrum *glandulam matrem* habeat. Hae tamen glandulae non ſecernunt, ſed humoribus tantum ſpiritus addunt, et fluidum animale ſuo connubio mutant, id quod glandularum quoque cutanearum officium eſſe perhibetur, nec non de omnibus reliquis valere. Tumidum etiam glandularum habitum aliunde ac a neruis prouenire non poſſe, multis monſtrare momentis ſatagit Noſter, et ſicut cerebro ganglia, ita his glandulas ſubſtitui contendit.

Quum itaque fluidum animale ab organis et flui- p. 150.
dis, quae in ſocietatem veniunt, impreſſiones recipiat, omnis inde ſenſationum et animi pathematum natura illuſtratur, fuſe admodum. Fiunt nempe particulares inde fluidi animalis *modificationes*, cuius characteres fluido eiuſdem ſpeciei protinus communicantur, omnique temporis momento varietates percipere poſſunt. Multam vtique adhibuit operam Cl. Auctor, in determinandis tum gratis, tum ingratis animi adfectibus, in quibus ebullire et intumeſcere quaſi, vel comprimi et denſari animale fluidum ſupponit, in eo propemodum laudandus, quod phaenomena affectuum mentis, in corporibus noſtris occurrentia, ſollicite collecta explicare et ſuae accommodari hypotheſi fuerit anniſus, ſimulque nec tremorem neruorum, nec refluxum fluidi neruei, ab aliis adſumtum, ſufficere probat.

Impreſſiones, in ſenſibus externis factae, ad ce- p. 189.
rebrum delatae, ibidem repetuntur, vt cerebrum ſit

echo

echo aliorum organorum, quare poſt haec ſenſus, quos vocamus, interni plenius conſiderantur, ſeu functiones mentis, in *perceptione* et *actione* conſpicuae. Etſi vero a fluido animali certo pendeant hae mutationes, modum tamen coniunctionis definire non audet, et prioris hypotheſeos confirmationem in mentis quoque actionibus quaerit, nec non
p. 223. de ſede animae diſputat. Hanc autem inuolucris cerebri inſidere autumat, quod, vt ſupra recenſuimus, organon ſenſationum ſunt, quod ab inflammatione meningum delirium naſcitur, quod ebrietas ſenſum et motum delet, quod varia tenſio meningum ex diverſa modificatione fluidi animalis amentiam producit, quod mentis actiones repetitiones ſunt impreſſionum, in neruorum inuolucris factarum. Id, quod etiam morborum exemplis demonſtrare annititur Cl. Auctor. Inuolucra vero cerebri fluidum animale recipiunt per neruos, huc accedentes, per fila membranarum, quae ad cerebri ſubſtantiam penetrantia vaſa comitantur, tum per liquores vaſorum, v. c. in plexu choroideo, in ſinu cauernoſo et ſic porro, ex quo ſimul facile deduci poteſt, quare fetus ſine cerebro vixerint. Nec obſtare coniicit Noſter vulnera durae matris, vel arte inflicta, quod exigua ſunt, neque tamen ſine noxa, quum aliquando innocue pars cerebri deſtruatur.

p. 232. Vltimo tandem loco de ſenſationibus immediatis, ſympathia et praeſagiis ſermo fit. Si igitur per ſenſus mouetur anima: *mediata* fit ſenſatio, vti in organis ſenſoriis per efficaciam corpuſculorum clarum eſt, quae ſenſum excitat, *immediata* ſi fluidum animale ſine his afficitur. Mens ipſa dum mouetur, *intellectualis* ſenſatio eſt, *animalis*, *pathetica* aut *praecordialis*, ſi anima ſenſitiua patitur, ſi machina vero afficitur, *animo vegetalis* appellatur Noſtro, vt in nutritione, ſuppuratione cet. Ad primam claſ-

ſem

ſem pertinent praeſagia, diuinandi poteſtas, ad alteram, virgula diuinatoria, vel ſi ſanguis fluit ex cadauere ad praeſentiam occiſoris, dum commouetur aliquis acceſſu parentis, alias incogniti, ad tertiam ſic dicta efficacia ſympathiae, ſi v. c. puluis ſanguini, ex vena miſſo, admiſtus, ſudorem excitat, idioſyncraſia ſic dicta, dum aliquem amamus, vel auerſamur ſine cauſſa euidenti. In his autem, quamuis explicationem completam dari non poſſe, concedit, tamen modificationes fluidorum ſingulares, et relationes ad ſe inuicem perpendendas et aſſumendas eſſe, monet.

Secundus operum phyſiologicorum *tomus* Cl. LE CAT, ſpecialem ſenſuum, quos vocant, externorum, diſquiſitionem continet, quae quidem plures iam ante annos, triginta nimirum et quod excurrit, prodiit atque ſic accepta fuit reddita eruditis, vt non ſolum aliquoties ſubiiceretur prelo, verum etiam in idiomate anglico ederetur. Quum itaque in multorum manibus verſetur ille liber, quae in illo ſingularia praeſtiterit Cl. Auctor, vix opus eſſe arbitramur, ceu omnibus nota, vt multis huc referamus, praeſertim, quod ſine omni mutatione recuſus, hic idem fuerit liber. Placuit tamen Noſtro, ad finem libri nouas adiungere adnotationes, quibus vel confirmentur, vel illuſtrentur, vel defendantur contra aduerſarios dicta, de quibus itaque rationem breuiter reddere noſtri eſſe iudicamus. To. II.

Quod corpus reticulare, ſub cuticula deprehendendum, tunicae externae neruorum propaginem eſſe aſſumit, nunc mucoſum corpus a ſucco neruoſo, ex papillulis exſudante, proficiſci addit. Diuerſas linguae papillas ex obſeruatione ALBINI et DURAN clarius deſcribit, iisdem et vaſcula ſanguifera accedere et inuolucrum obduci, quod filamenta p. 526. p. 527.

earum

p. 532. earum distinguat, a pia matre datum. Nasalem neruum ophthalmici rami quinti paris in naribus
p. 541. non terminari, sed ad nasum extus ferri monet, et alibi PEREIRAE singularem surdos mutosque loquentes reddendi artem laudat. Vbi deinde ad eam, quae multis celebrata est encomiis, baseos cranii tabulam accessit, contra eas, quae obiectae sunt a Cl. MECKELIO, animaduersiones sese defendit, libere simul profitetur, se vt hominem, ab erroribus non alienum esse, nihilo tamen minus a natura non abhorrere hanc delineationem demonstrat, nec Meckelianam quinti paris neruorum delinea-
p. 566. tionem ex omni parte perfectam esse, probat. Deinde materiam lucis et ignis differre denuo docet, et per experimenta speculorum causticorum lucem lunae calorem non excitare ostendit. Quum etiam contra NEVTONUM asseruisset Noster, circulos coloris in prismate seiungi non posse, nunc eidem
p. 594. adstipulans, mentem suam explicat, in ea tamen perseuerans sententia, reflexionem radiorum in refractionis ratione inuersa versari. Ad anatomen oculi pertinet animaduersio, album choroideae circulum corneae inseri, eiusque superficiem quasi internam constituere, remota quoque choroidea ad internam faciem corneae tumidum circulum superesse, corneam etiam sub sclerotica continuari. Choroideam porro in laminas diuidi, quarum vna iridem, altera coronam ciliarem faciat. Hinc suspicatur choroideam in corneam desinere, et iridem constituentem laminam humorem aqueum secernere, quoniam vero corona ciliaris ad retinam accedit, nerueorum spirituum motoriorum inde facilem esse accessum. Ex congelatis oculis confirmatur anteriorem cameram posteriorem amplitudine su-
p. 602. perare. Ad visus organon et sentiendi facultatem, quam notum est choroideae tunicae tribuere Cl.

LE

e cat, in ipſa hac tunica vlterius ſtabiliendam,
iqua argumenta adiiciuntur, quibus diluuntur Ill.
alleri aliquae obiectiones, praecipue vero
ionet, multos ſentiendi vim et imaginis picturam
onfundere, priorem ſolum choroideae, poſterio-
em retinae competere. Dum enim alba retina
eflectit radios, eam viſui non poſſe inſeruire, tangi
uoque admodum parum a transeuntibus radiis, vt
ſum diſtinctum reddere nequeat, hos potius in
horoidea abſorberi. Retinae officium admodum
obile ſtatuit, in reparando humore vitreo et cry-
allino, in adducendo fluido motorio. Nec con-
edit, ſibi nunquam viſum, craſſum atrumque inter
horoideam et retinam, ab hallero adſumtum
gmentum. Nouo quoque tentamine probat, pa-
llam ad ortum retinae conſpicuam, veram medul-
e nerui productionem eſſe, eiusdem ac retina co-
ris, tunicas autem nerui hoc loco conſtringi.
horoideam tunicam neruis non egere porro adſe-
, quod illa ſenſilis nerui paries eſt, vaſcula eam
mponentia contextu neruoſo ligari, qui ſenſum
cipiat. Nouum eſt phaenomenon, ſi vno oculo p. 625.
c. ſiniſtro microſcopio applicato, intuearis obie-
um, tunc in charta alba, oculo dextro ſuppoſita,
ngitur imago, obiecti, ſub microſcopio detenti,
, vt depingi queat, quod tamen non omnibus
que ſuccedere aſſerit.

Praeterimus reliqua phaenomena optica, quo-
m plura adhuc eleganter ab Auctore declarantur,
od et commode ſatis huc referri nequeunt, et ex
n adductis ſollicita cura Noſtri apparet. Omnis
tem cheseldeni obſeruationes hominis cae-
nati ex philoſophicis tranſactionibus n. 402. art.
I. huc referuntur.

Properamus enim ad nouam auditus theoriam, To. III.
ae ſupplementi loco ſenſuum pertractationi addi-

 tur.

tur. Reportauit autem ea praemium anno huiu
feculi quinquagefimo feptimo ab academia infcr
ptionum et elegantiorum litterarum Tolofana, qua
non vniuerfam tantum theoriam, fed fingularum e
iam partium, organon conftituentium, fpecialer
vtilitatem explicatam volebat, in qua re illi fatisf
cit Nofter.

Diuiditur autem in tres partes tractatio, quarur
prima ftructuram organi anatomicam, altera obie
ctum auditus fiue fonum, tertia actionem obiecti i
organon feu mechanifmum perpendit.

Structuram ita perfecutus eft Cl. Auctor, vt d
duris fiue offeis partibus primum, de mollibus deir
de exponat, in fingulis miramur fubtilitatem defcr
ptionum et adhibiti ftudii, nec non egregias pa
tium fpecialiffimasque delineationes, ex quibus al
quas, quo natura rei plenius intelligatur, norm
naturali maiores effe voluit. Pauca vero de his a
ducemus, quae nobis ex pluribus magis videntu
p. 33. animaduertenda effe. Ita in neruorum ad aur
pertinentium expofitione defcribit nerui maxillar
inferioris quinti paris, et rami eius pofterioris al
quem, ab aliis non adnotatum, et a DUVERNO
cum neruo recurrente linguali confufum, minorer
et retrorfum arcuatum ramulum, qui et glandul
parotidi ramulos largitur, et deinde per minorer
fiffuram, in fummo loco fiffurae articularis maxillar
reperiundam, ad meatum auditorium properat, i
p. 42. pofteriore mufculo mallei definentem. Offiiculis a
ditus perioftium induci, nunc quidem nemo dubita
eius vero fubtilitatem et ingenitam his offiiculis d
ritiem eorum incrementum coërcere, Nofter arbitr
p. 55. tur, nec non vafis fauguiferis variis, hic defcripti
organum auditus irrigari, fimul autem tympanun
accedente arteria carotide interna et vena iugular
p. 56. tanquam duobus balneis egregie foueri. Portionen
duran

ram nerui acuſtici vidit neruulum quendam in ve-
bulum miſiſſe, num idem ſit, quem BERTINUS
canalem ſemicircularem abire conſpexit, dubitat,
uſculo tamen mallei interno ramulum largiri, ico-
demonſtrauit. Ipſa quoque dura mater ad aquae- p. 59.
ctum productionem mittit, quae portionis durae
m quinti paris tribus ramis coniunctionem efficit,
c non cum quarto et ſexto pari, atque cum inter-
ſtali. Siquidem hunc ſollicita diſſectio Cl. Auctorem
cuit, ab eadem meningis continuatione fila rece-
ſſe. Tradidit etiam Noſter amplam et ſubtilem
rae portionis, nec non quinti paris deſcriptionem.
paris quinti origine notat neruearum fibrillarum, p. 66.
ter ſe iunctarum, ſimplicem plexum, et qui acceſ-
durae matris confirmatur, plexum ganglifor-
em, planum et quadratum. Recurrens neruus
uſticus, ſiue chorda tympani variis controuerſiis
caſionem dedit, num ex quinto pari ad ſeptimum
legetur aut contra, non obſtante autem acuto in
co coniunctionis angulo, a dura portione nerui
uſtici eum demitti, adſumit, quod etiam in aliquo p. 74.
iecto, vti icone oſtendit, diſtinctus et ſeparatus
linguali neruo recurrens hic proceſſerit. Ipſa
inde chorda tympani mox ad membranam eiuſ-
m nominis arcte adhaeret, mox ab ea ſeparata
ogreditur. Eſt etiam cauitatis tympani adulti et
antis aliqua differentia, quod in illo haec cauitas,
pote magis oſſea, minor reddatur, hinc chorda in
ante longius ac in adulto decurrat. Nerui tan-
m atque durae matris productio, quae ad aquae-
ctum accedit, perpetuum nunc nexum portionis
rae, recurrentis acuſtici, quinti paris, intercoſtalis
rui, noni paris, primi, nec non ceruicalium et
taui paris efficit, ex quibus conditionibus vlterius
nſectaria fluunt, quae ſequuntur.

p. 78. Altera ſcilicet pars ſoni naturam centemplatu atque in tres articulos diuiditur, quorum primu obiectum ſoni, ſeu corporum ſonororum natura comtemplatur, alter medium ſeu fluidum ſon tranſmittens, diſquirit, tertius formas corporis ſ nori, tranſmittendis et multiplicandis ſonis idonea perpendit. In ſingulis generales aliquas regul proponit, experientia deinde et obſeruationib confirmat.

Corpus ſonorum percuſſum, diſtincte reſon quod ab elaſticitate pendet. Hinc, ſi corpus ſ num edere debet, totum in vibrationem coniicitu cuius diuerſitas etiam diſcriminis ſoni rationem h bet. Simul autem inteſtinae oſcillationes partiu integrantium, quas vocant, corporis ſonori debe accedere.

p. 88. Eſt vero fluidum, ſonos tranſmittens, aer, q ablato, ſoni vis perit, neque tamen craſſus ille atm ſphaericus, ſed eius rarior ſubtiliorque particu quod confirmatur variis tentaminibus, quum craſſ etiam per membranas tympanum et labyrinthu obducentes tranſire nequeat. Haec autem cu craſſiore aeris parte arctiſſime cohaeret, licet ip varios ſubtilitatis gradus habeat, ſiquidem ſimul d ferentes ſonos transmittat; in ſingulo etiam gra elaſticitas et oſcillatio peculiaris particularum e Docetur porro, ſonum aeque ac lucem per lineas r ctas propagari et quidem determinato tempore; e dem, vt illam, modo reflecti; nec per ſuperficie ſolidam ſolum, ſed etiam per diuerſi generis corp ra echo formari.

p. 117. Tandem in eo, quod vibrationes corporis ſon conſeruentur, vel etiam fortiores euadentes augea tur, diuerſa forma conſiſtit. Vtrumque conting aut radiorum ſonororum reflexione, v. c. in fornic quo refertur antrum ſpirale, quod Syracuſis exſtru

batu

atur a Dionyſio, cuius etiam icon adiicitur, aut
ſcillationibus crebrioribus, in ipſo corpore ſonoro
xcitatis, aut harum cauſſarum mutua coniunctio-
e in organo acuſtico.

In quantum autem his principiis adhibendis no- p. 134.
tri faueat organi auditus ſtructura, tertia iam parte
xplicatur a Cl. Auctore, qua veram partium organi
nonſtrandi vtilitatem ſingularem adhibuit operam,
ecutus normam, quae naturae eſt, ab exteriore ſci-
cet aure ad interiora progrediens. Auriculae con-
ormationem eam eſſe docet, quae in reflectendis
tque ad meatum auditorium tranſmittendis radiis
onoris occupatur, inciſuras cartilaginei meatus ad-
ſſe arbitratus, ne compreſſa auricula laedatur, an-
ulum vero deſinentis ad tympanum meatus, augere p. 144.
im numerumque oſcillationum. Tympani mem-
rana, naturae neruoſae, oualis formae, tranſuerſis ex
bris compoſita ſi ſupponitur, percuſſa harmonice
eſpondet oſcillationibus, hinc ſimillimis ſonis pro-
ucendis adaptata, praecipuum organum ſenſationis
dicatur. Oſſicula auditus ob ſitum ſuum compa-
antur a Noſtro, illi, quae tabulae externae in fidi-
us ſupponitur columnulae, *ame* gallofranci nuncu-
ant, ſed ea muſculorum actione, oſſibus datorum,
nimatur ad ſonorum perfectam reddendi rationem.
Quorum *externus mallei*, membranam tantum hanc,
uoad ſuperiorem partem tendit, *anterior* mallei
anubrium antrorſum ducendo, membranam pla-
am, *internus* vero introrſum concauam reddit, ſin-
uli agentes compoſitas actiones exſerunt, *ſtapedis*
ero *muſculus* ſimul concurrit, et membranam oualis
oraminis tendit et relaxat, nec non omnium ope
horda tympani mutatur, tenditurque. His ta-
en motibus fluidum interius non comprimitur aut
enſatur, ipſa potius tympani membrana diuerſis
onis eorundemque efficaciae adaptatur. In tympa- p. 168.

 ni

ni deinde cauo, vt in omnibus reliquis corporis no-
ſtri, aer internus ſubtilis, ex vaſis exſpirans inueni-
tur, cui opitulatur balneum caloris ex vicinia caro-
tidis et iugularis venae. Tuba Euſtachiana in palato
aperta, ad renouationem huius confert, certis ſub
conditionibus, qui ſolertiſſime a labyrintho auertitur:
quippe non ſatis conueniens, nec ſatis ſubtilis. In-
terim omnes internae oſſeae organi partes fauent
promouendis oſcillationibus, quae in cellulis maſtoi-
deis multiplicantur, ſicut in labyrintho, canalibus
ſemicircularibus et praecipue in cochlea artificioſiſ-
ſima, in qua plus, quam 9632 vibrationes, ſonis har-
monicae, excitari poterunt, vibrationes nimirum, per
impulſum membranae tympani communicatae aeri
interno, totum occupanti labyrinthum. Ad quam
quidem rem non parum confert, canalium ſemicir-
cularium orificium ſuperioris et inferioris canalis
commune, quod directe afficitur. In auibus defi-
ciens cochlea ſuppletur copioſis circa tympanum
cauernis oſſeis, membrana inueſtitis. Quum deni-
que ſine neruo ſenſatio non fiat, menti communi-
canda, tandem neruorum diſtributionem, et denuo
ſummam ex conſenſu cum multis aliis neruis et pe-
ne omnibus, enatam vtilitatem perpendit Noſter,
non tantum ſuarum opinionum firmitatem certio-
rem reddens, ſed etiam ex naturae cognitione euin-
cens.

Remedia ad finem grauiori auditui, applicato
inſtrumento, ſuccurrendi, per inuentas, a ſe, machi-
nas acuſticas, exhibet, quae ad normam organi acu-
ſtici efformatae, hic delineatae inueniuntur, nec
ſine iconiſmis ſatis intelliguntur.

Praecipua tantum hic adduximus momenta,
quo Cl. Auctoris adhibita conſtet ſolertia, nec ſingu-
lares eius ſententias diiudicauimus, quo liberum,
omnia ponderanti curatius, ſit iudicium. Non poſ-
ſumus

ſumus tamen, quin de tabulis adiunctis aeneis quaedam adiiciamus, quarum explicationes additae multos iuuabant anatomes ſtudioſos, ſiquidem et his in plenius intelligendis explicationibus egere nequeas.

Sunt tabularum aenearum tredecim, quarum *prima* caput oſſeum, quoad externam ſuperficiem oſtendit, *ſecunda* os temporum, quoad diuerſas ſuperficies ſiſtit, *tertia* idem os diſſectum proponit, ſex diuerſis ſectionibus, quinque ex homine deſumtae ſunt, meatus auditorii externi et internae cochleae ſtructurae egregias delineationes exhibentes, ſexta ex gallo indico tympanum reticulatum refert. Plures internae auris partium delineationes, tredecim nimirum ſequuntur tabula *quarta*, quibus membrana ceruminoſa et durae portionis canalis inter alia, oſſiculorum auditus et cochleae figurae exhibentur. *Quinta* auris externa, cum vicinis partibus mollibus, muſculis, vaſis neruisque traditur. Quo vero vno quaſi obtutu organi acuſtici coniunctio et viae variae dignoſcantur, *ſexta* demonſtrat transuerſam ſectionem auris internae per nares, palatum os et laryngem continuatam, quae vero non ſatis diſtincta eſſe videtur. In *ſeptima* quatuor figurae ſunt et tum molles tum durae auris externae et internae partes quaedam occurrunt, praecipue muſculi vicini et nerui recurrentis acuſtici ſiue chordae tympani et maxillaris inferioris decurſus. Sed, quod portio dura acuſtici nerui multos habet cum aliis neruis nexus, tabula *octaua* a latere faciei et capitis, reſectis oſſibus, neruorum et vaſorum propagines, inprimis portionis durae iam dictae et nerui quinti paris declarat, nec non in minoribus delineationibus chordae tympani, nerui vidiani, plexus maxillae vidiani, aliarumque partium ſubtiliorum icones ſpeciatim exhibet. Neruum vidianum, durae matris chordam, cum vicinis partibus nexam eſſe credidit Cl. p. 268.

 LE

p. 268. LE CAT, monitus autem elegantibus Cl MECKELII inuentis, qui neruum appellabat, aperta hac productione mollem gryſeamque, a pia matre prouenientem, ſubſtantiam ineſſe vidit, qualis pariter eſt ad neruum intercoſtalem abiens ramulus. Arteriae maxillaris internae ramificationes quoque hic
p. 276. occurrunt, ſimulque notat chordam pterygoideam, ad foramen caroticum pergentem, anſam circa hanc arteriam durioris indolis conſtituere, qua diſſecta, ſubſtantia mollis rubicunda piae matris ſoboles appareat, quae neruos imitetur, vt ea propter a MECKELIO *ramus profundus nerui vidiani* dicatur. In ſex etiam figuris *tabula nona*, duri acuſtici nerui progreſſum et eius per duram matrem cum quinto pare connexionem illuſtrat, vt appendix durae matris et quinti paris ganglion amplum, rubicundum et ſemicirculare, a dura matre formatum, conſpiciatur. *Decima* tandem omnium neruorum medullae oblongatae exitum a latere docet, cerebro et cerebello reclinatis, oſſibus poſterius reſectis, nec non vaſorum etiam diuiſiones. Haec ad anatomen pertinent. Reliquae tabulae ad auditus theoriam ſpectant, antrum Dionyſii et inſtrumenta acuſtica referunt.

Paſſim etiam Cl. Auctor aliarum iniecit delineationum mentionem, quae neruorum ſeptimi quintique paris varias anaſtomoſes ſint monſtraturae, quae debeant phyſiologico maiori operi adiungi. In vniverſum autem optandum fuiſſet, vt placuiſſet Cl. Auctori lineares, quas vocant, adiicere ſuis iconibus delineationes, quippe quibus, ne literis numerisque obſcurarentur partes ſubtiliores, fuiſſet cautum.

XVI.

XVI.

Noua physico medica.

Februario 1769 societas scientiarum *Bruxellis* fundata atque in duas classes, historicam nimirum et physicam, diuisa est. In quibus omnia, quae ad geographiam, antiquitates, historiam ecclesiasticam, ciuilem ac naturalem prouinciarum Austriacarum, in Belgio sitarum, vniuersalem et specialem cognitionem climatis eiusque situm, physicam experimentalem, botanicam, mathesin puram atque impuram spectant, proponentur et examini eruditorum subiicientur.

Praemium, quod expectare licet, est moneta aurea viginti quinque numorum aureorum, in cuius vno latere effigies Sacrae Maiestatis Imperialis MARIAE THERESIAE, Augustissimae scientiarum patronae, cernitur, et in altero latere spectatur palma, quam cingunt haec verba: *Societat. Bruxell. palma ex largit. Princip.* Leges huius societatis quod attinet, eas cum aliarum societatum legibus conuenire, ad nos perlatum est.

Primus *Eiusdem* conuentus die 5 maii 1769 est habitus, in quo duae propositae sunt quaestiones. Quarum vna ad nos pertinet, et haec est: *quaenam sint principes fodinae metallicae in prouincia Namen; quotuplex sit earum natura atque indoles, quaenam altitudo atque profunditas earum, quaenam genera stratorum super his inueniantur et quid in his obseruandum?* Quae cum societati in elaborationibus missis non penitus exhausta videretur, ab ea 1770 denuo est proposita praemio duplicato.

Praeterito 1770 anno *Roterodami* ab amico quodam artium atque scientiarum cum priuilegio Statuum Belgicorum Societas *Bataua* physico-experimentalis est constituta.

Ad hanc ſtabiliendam atque praemia diſtribuenda pecunia ab hoc amatore data eſt, nec non hoc dictum; *Certos feret experientia fructus.* Experientiae itaque fundamento niſa, diſquiret haec ſocietas experimenta, quae ſpectant ad inſtrumenta artium et officinarum, quatenus conſulunt patriae ſaluti, agriculturae et rei maritimae; porro obſeruationes examinabit ex phyſica, chemia, naturali hiſtoria, botanica, anatomia, phyſiologia, praxi medica et chirurgica ſimul cum remediis, quae nouitatem produnt, depromtas. Nec non aſtronomiae habebit rationem ad emendandam rem maritimam doctrinamque militarem.

Tres quaeſtiones, 1771, 1772 et 1773 propoſitae eo redeunt, vt inquiratur in modum, *patriam ab aquis quibuscunque irruentibus defendendi.*

Non ita multo ante IOANNES HILL, botanica clarus, conſilia dedit, Academiae regiae ſcientiarum conſtituendae *Londinenſis*, cuius patrocinium Regi, protectio vero principibus et nobilioribus exteris, praeſidium Cl. HILL deberetur.

Centum et triginta ex nobiliſſimis Angliae, qui *ſuperiores* Academiae dicuntur, ſunt eligendi, a quibus quotannis quinque aurei Anglorum, ſeu triginta ſimul expendi debent. Cl. HILL, vt praeſes huius Academiae, ſex viros, cuilibet promiſſo praemio annuo quinquaginta librarum, ad diſquirendas elaborationes ſibi adiunget, quos harum potiſſimum diſciplinarum gnaros eſſe oporteat; nimirum hiſtoriae naturalis, philoſophiae, aſtronomiae, rei maritimae, agriculturae et chemiae.

Porro Cl. HILL, vt praeſes, omnia diriget, quae ad Academiam ſpectant, cum eruditis totius Europae litterarum habebit commercium, et quotannis vnum, fortaſſe et plures vulgabit commentarios.

Pro

Pro hoc ſtudio poſtulat Cl. HILL ducentas libras et quadraginta pro adiuncto, quem ſibi eliget. Praeſidium ſit perpetuum, niſi Academia illius mutandi nanciſcatur opportunitatem. Superiores in poſterum non niſi communi ſuffragio eligantur, illaque pecunia, quae aditu illorum parata eſſe debeat, impendatur ad bibliothecam et muſeum apud Cl. HILL comparandum.

Nec minus acta ſocii et omnes omnino, quibuscum Academiae eſt commercium, gratis accipiant. Fructus vero, qui ex his actis editis redundare poſſint, in vſum Cl. HILL cadant.

Caeterum quauis ſeptimana a prima ad tertiam horam Academia ibi, vbi habitat Cl. HILL, eo praeſente, conueniat. Quodſi vero iter aut morbus eum impediant, praeterea enim nihil excuſat, alium denominet. Reliquarum legum condendarum in poſterum habebit rationem Cl. HILL.

Quamquam regia chirurgorum Academia *Pariſina* eam quaeſtionem, quae vnguentorum et emplaſtrorum abuſum ſpectabat, in miſſis elaborationibus non penitus exhauſtam iudicauit, ideoque denuo, vti iam retulimus *) propoſuit, tamen Cl. BILLARD chirurgo primario rei maritimae et regii equitatus a Breſt praemium aemulationis addixit, cum eius explanatio huius quaeſtionis Academiae non penitus diſpliceret.

Paruas vero monetas, quas haec Academia quoque diſtribuit quotannis, attribuit Cll. viris GOYENOT, CHAMBAN, BLANCHARD, chirurgis, Cl. AURRAN, medicinae Doctori Argentoratenſi, et Cl. SYLVESTRE, artium Magiſtro atque chirurgiae ſtudioſo.

Ad

*) vid. Comment. noſtr. Vol. hoc p. 161.

Ad hanc quaeſtionem, quam Academia elegantiorum literarum, ſcientiarum et artium *Marſilienſis* 1770, vti retulimus*), repetiit, ita concinnatam: *Quae ſit optima methodus vini prouincialis parandi atque tractandi tam quoad vſum, quam exportationem*, reſpondit cum aſſenſu Academiae Abbas DU ROZIER, qui vel hanc ob rationem praemium reportauit.

Qua occaſione repetiit *Eadem* quaeſtionem 1770 propoſitam: *Quomodo optime paretur ſapo, et qualis ſit vſus cinerum in officinis ſaponariis?* **) (*ſur la meilleure maniere de fabriquer le ſavon et le meilleur uſage des cendres des ſavonneries*), huicque addit duas alias quaeſtiones, ad annos 1771 et 1772 pertinentes, quarum vna haec eſt: *quinam ſit optimus modus ficum colendi et quaenam ſint cauſſae eius corruptionis, ac quomodo ea poſſit caueri*, (*ſur la meilleure maniere de cultiver le figuier, les cauſes de ſon déperiſſement et les moyens d'y remédier;*) altera eſt: *quaenam optima oliuarum cultura ſit, et quomodo poſſint inſecta, arbori aeque ac fructibus infeſta arceri?* (*ſur la meilleure maniere de cultiver l'olivier et de le préſerver des inſectes, qui s'attachent à l'arbre et au fruit.*)

Singularum praemium eſt moneta aurea trecentarum librarum Gallicarum. Commentarii ſunt mittendi, impenſis ſolutis, per totum ianuarium 1773 ad Cl. MOURRAILLE, qui Academiae perpetuo ab epiſtolis eſt, ita, vti apud alias Academias ſolemne eſt.

Inter quaeſtiones, Academiae ſcientiarum, artium et literarum elegantiorum *Diuionenſis* eam, quae ad praemium 1775 reportandum ab Ea eſt cum viris eruditis communicata, ad nos pertinere intelleximus. Quapropter eam quoque ſolummodo, miſſis reliquis, repe-

*) vid. Comment. noſtr. Vol. XV. p. 550.
**) vid. ib.

repetimus. Quamquam enim et hanc moralem ac politicam potiſſimum ſpectare partem non negamus, tamen ob ſanitatem vitamque, omnino inde pendentes, eiuſdem hic mentionem feciſſe non poenitebit.

Eſt nimirum ita comparata: *quaenam ſint commoda, conſuetudinis ſatis vſitatae et antiquae, corporis exercendi et ludorum publicorum inſtituendorum, variis populis ſolemnium et diuerſis temporibus vſitatorum.* (*Quels ſont les avantages, que les moeurs ont retirés des exercices et des jeux publics, chez les différens peuples et dans les différens tems, où ils ſont eté en uſage.*)

Tradidit Academia diu ante tempus hanc quaeſtionem ideo, quoniam eo certius atque ſecurius elaborationes accuratas huius quaeſtionis ſe nacturam eſſe arbitratur. Omnes, praeter ſocios, hanc ad rem declarandam inuitantur, et commentarii a Cl. MARET medicinae doctore, qui Academiae ab epiſtolis eſt, ante primum diem aprilis eiuſdem anni, cuius ſupra mentionem fecimus, exſpectantur. Praemium, quod huius quaeſtionis cauſſa diſtribuetur, moneta quidem eſt librarum Gallicarum quadragenarum ſecundum voluntatem fundatoris. Quoniam autem, conſentiente eo, quaſdam ob rationes eſt conſtitutum, per nouem annos pretium illius imminuere, trecentis libris conſtabit in poſterum haec moneta. Id quod et diſtributionem praemii 1771 retardauit. Reliquae mittendorum commentariorum leges ſupra iam a nobis *) ſunt narratae.

Artium liberalium et ſcientiarum amatores *Amſtelodamenſes* elaborationem quaeſtionis 1770 propoſitae: *quaenam ſit natura, indoles atque procreatio inſectorum, quae multis abhinc annis in Belgio palos aggerum, puteorum maritimorum canaliumque nec non ipſas*

*) vid. Comm. noſtr. Vol. XV. p. 709.

ipſas naues perreptent et perforent? Quomodo et quam ob rem hic magis, illic minus intrent lignum, ac tandem quaenam ſit optima, ſimpliciſſima nec nimis ſumtuoſa liquorum compoſitio contra ea? a DAVIDE MESSE hortulano Academiae, quae Franequerae floret, Societatum Groningenſis et Vliſſingenſis ſodali, miſſam, hocque dicto inſcriptam: *ſine ope Dei hominum induſtria nulla eſt*, dignam iudicarunt, quae praemio ornaretur. Id quod Cl. MESSE, ante quam conſilia ſua experientia ſint comprobata atque confirmata, ſe accepturum eſſe negat. Nec non alia tractatio ignoti Auctoris, hac notata ſententia, *ad ſalutem patriae digna iudicata fuit*, priori adjungenda videtur ſocietati, ſi Auctori nomen ſuum profiteri placebit.

Quaeſtiones, 1771, et 1772 exhibitae, ſunt hae: vna attinet *optimum conjugium ad obtinendam bonam familiam infimae plebis, ciuium et nobilium in ſui et totius omnino ſocietatis humanae ſalutem;* altera ſpectat *ad oras maritimas Seelandiae emendandas.*

Praemium, optimae reſponſioni dicatum, eſt moneta aurea triginta numorum aureorum.

Roterodami Viri Cl. PATYN et DE MONCHY doctores medicinae ac directores ſocietatis Batavae phyſico experimentalis nuper conſtitutae *) profeſſiones medicinae ſunt nacti. Ad quas adeundas vterque habuerunt orationes, ac prior quidem die 22 octobris 1770 egit *de certitudine ac firmitate medicinae clinicae ex doctrina morborum in morbis;* poſterior vero die 29 eiusdem menſis et anni *de imaginaria frigoris potentia nocente, eiusque praeoccupatae opinionis in minus ſtabilem Batauorum, praecipue diuitum, ſanitatem ſummo influxu* verba fecit.

Cl.

*) vid. ſupra p. 345.

Cl. vero VINCK, cui eadem ibidem die 2 maii 1770 prouincia data fuerat, hoc munere ſe ipſe abdicauit veniamque obtinuit.

Hagae Comitum, Cl. I. B. SANDIFORT, fratri EDUARDO SANDIFORT, qui in poſterum Lugduni in medicina docenda publice verſabitur *), ſucceſſit.

Gottingae, die 19 iunii 1771. Experientiſſimus AUGUSTUS GOTTLIEB RICHTER profeſſionem medicinae ordinariam nactus eſt.

Tubingae, Cl. CHRISTIANUM FRIDERICUM REUSS profeſſionem medicinae extraordinariam accepiſſe nuper **) retulimus.

Quod munus adiit Vir Cl. ſecundum vniuerſitatis huius inſtitutum diſſertatione inaugurali *de diapaſmate*, (gallice *poudre*) quam Reſpondente Nobiliſſimo *Septimo Chriſtiano Gottlob Seegero* die 13 maii 1771 defendit, atque oratione: *de carice arenaria* (riedgras) *loco ſaſſaparillae vſurpanda*, quam habuit die 17 maii eiusdem anni.

Ab epiſcopo Abbatiae Fuldenſis *Fuldae* hortus botanicus eſt conſtitutus, et Experientiſſimus WERNERUS botanices profeſſor nominatus.

Londini HENRICUS PEMPERTON medicinae doctor ac profeſſor die 9 aprilis 1771 deſiit viuere.

Cüſtrini die 4 auguſti 1771 vitam cum morte commutauit Cl. IOANNES HENRICUS GOTT-

LIEB

*) vid. Comment. noſtr. hoc Vol. p. 163.
**) vid. Comment. noſtr. Vol. XVI. p. 710.

LIEB A IUSTI, variis ſcriptis clarus et chemiae ita ſtudioſus, vt ipſa coecitas eum non plane ab ea abduceret.

Dresdae, CHRISTIANUS HENRICUS EILENBURG, rerum metallicarum conſiliarius phyſica doctrina atque hiſtoria naturali clarus, morbi diuturnitate ita conſumebatur, vt diem obiret ſupremum die 29 Iulii 1771, cuius varia ſcripta aeque ac benevolentia et humanitas erga omnes, qua nihil prius atque antiquius habebat, ita omnibus conſtant, vt omnino dignus videatur, cuius memoria poſteritati commendetur.

Non nuper viri, rebus publicis bene conſulentes, de modo merſos reſuſcitandi praecipue cogitarunt, atque varia variis in locis huius rei optime efficiendae dederunt conſilia, quae iamiam *) retulimus. Cum autem admodun magna ſubitae atque violentae mortis ſit varietas et ſumma eorum, talem perpeſſorum, infelicitas ideo augeatur, atque quaſi confirmetur, quoniam fugiunt eos ciues, iisdemque auxilium ob honeſtatis ſuae maculam euitandam prorſus denegant, iuſſit Clementiſſimus FRIDERICUS, Dux Saxoniae Gothanus, modum tradere, quo magiſtratus et ciues non ſolum his miſeris, ſed omnibus omnino, quacunque ratione mortem ſubitaneam ac violentam expertis, absque mora ac ſalua eorum honeſtate inſeruire, eosque a mortuis quaſi excitare teneantur, inſimulque remedia vulgare, quae quam celerrime, donec chirurgus aut medicus veniat, a quolibet ſunt adhibenda.

Quae quidem omnia hic repetere ideo incongruum duximus, quoniam partim non pauca in locis ſupra

*) vid. Comment. noſtr. Vol. III. 517. IX. 579 ſeqq. XV. p. 170. et 360.

supra a nobis commemoratis, iam sunt indicata, partim, quoniam pleraque, hic proposita, cum iis, quae PHILIPPUS GABRIEL HENSLERUS medicinae doctor et regius Danicus physicus Altonensis *) collegit atque tradidit, conueniunt. Huius vero libri summam, in quo neonatorum quoque, qui mortui videntur, venenatorum, fulgure atque tonitru tactorum, magnas haemorrhagias passorum, vomitoriis porro purgantibus imprudenter adhibitis, animique commotionibus nimiis, potissimum terrore atque timore mortuorum, mentio facta, iisque medendi, si fieri potest, methodus est praescripta, proxime cum Lectoribus communicare pollicemur.

Aeque magnam atque admirandam humanitatem prae se fert simile institutum Augustissimae Imperatricis MARIAE THERESIAE, quae ciues clementissime iussit, omni quo, fieri potest, modo, mersis et omnibus omnino, qui subitam ac violentam mortem experti videbantur, inseruire, eosque, si possunt, vitae restituere. Id quod, vt tanto certius praestetur, quanto seuerius iussum est, constituit Augustissima pro singulo, cui ita latum est auxilium, viginti et quinque florenorum offerre praemium.

Hafniae ibi, vbi hortus botanicus erat, hoc 1771 anno schola veterinaria est condita, in modum scholae veterinariae Lugdunensis, in qua de morbis potissimum armentorum epidemicis praelectiones habebuntur.

Memo-

*) *Anzeige der hauptsächlichsten Rettungsmittel derer die auf plötzliche Unglücksfälle leblos geworden sind oder in naher Lebensgefahr schweben. Altona* 1770 8.

Memoria IOANNIS ASTRUCI, Medici regis Franciae Consiliarii, Professoris Medicinae senioris in Monte Pessulano et Professoris regii Parisiensis.

Qui artem ac disciplinam, quam tractandam sus ceperunt, ita excercent, vt non modo victus necessarii et quaestus caussa, quod sordidum est et seruile, eam factitasse reperiantur, sed, quod ingenuos homines ac liberales decet, cognoscantur in ea excelluisse, praeter multa alia, quae cum acri cuiusque artis studio coniuncta sunt, et ingenii et animi oblectamenta, hoc etiam habent praecipui, vt cum per vitam praemiis improbo animi et corporis labore dignis adficiantur, tum post obitum omnis posteritatis memoriae quam diligentissime commendentur. Neque enim, quod querulorum turba nostris temporibus saepius fortasse, quam vnquam auditum est, iactare solet, vsquequaque verum est aut vbique, nihil scilicet magnopere vel ad gratiam vel ad honores consequendos referre, vtrum aliquis literis leuiter imbutus, an totus in iis reperiatur, cum vsus rerum doceat et quotidiana experientia, si externa fortunae commoda spectes, cum his saepe numero peius, quam cum illis agi. Accidit sane, quod dolendum est, vt vterque parem nonnunquam et contemtus et honoris fortunam experiatur, neque tamen aetas nostra usque adeo iniusta ac peruersa dici posse videtur, vt viros in aliqua arte aut disciplina primarios aut praemiis omnibus priuari, aut in obscuro latere perpetuo sinat. Id cum ex aliis magnorum virorum exemplis constat, tum ex ASTRUCI Viri Cel. vita, quam breuiter describemus, patebit. Namque et hic non solum dum viueret, iusta ingenii, industriae et eruditionis praemia tulit, sed et dignus iudicatus est cum ab aliis, tum a nobis, cuius

nomen

nomen ab obliuione vindicatum posteris tanquam exemplum sollertis, industrii, periti atque felicis medici et ad cognoscendi voluptatem et ad imitandi aemulationem proponeretur.

IOANNES ASTRUCUS natus est a. 1684 in oppidulo, Salviae (*Sauve*), quod in Prouincia Occitaniae inferioris situm est, ex familia haud obscura. Patrem habuit eius loci sacerdotem e Protestantium, quorum ibi magnus numerus erat, partibus. Is paulo ante, quam edictum Nannetesianum reuocaretur, commutata religione philosophum se gessit, et iurisprudentiae operam impendens nihil prius atque antiquius habuit, quam vt ambos, quos habebat, filios, omnibus, quibus puerilis aetas impertiri debet, doctrinis erudiret. Quo studio patris atque diligentia id effectum est, vt vterque filius in studiorum, quod sequendum quisque sibi elegisset, genere, insigniter excelleret. Nam natu minor, ante Nostrum mortuus, inter principes ICtorum Tolosae fuit. Sed de Nostro videamus. Hic quidem, fundamentis literarum humaniorum sub patris cura et auspicio rite iactis, Montem Pessulanum petiit, vbi, probata summis illius academiae doctoribus industria, a. 1700 magister philosophiae creatus est. Duobus annis post, cum in artem salutarem gnauiter incubuisset, dignitatem Baccalaurei obtinuit, quam hoc ipso anno 1702 dissertatione *de fermentationis caussa* condecorauit. Quae cum a VIEVSSENIO viro artis anatomicae longe peritissimo, cuius tractatio *de neruis* iam prodierat, esset impugnata, ab ASTRUCO defensione admodum liberali vindicata est. Licentiatus deinde a. 1702 d. 12 octob. factus et ad gradum Doctoris Medicinae adscensurus, eum a. 1703. d. 25 ian. facile obtinuit. Hinc, quod sollertissimus quisque vir ac rei medicae studiosissimus

antequam quotidianis aegros visendi curis districtus teneatur, facere consueuit, summam in eo posuit industriam, vt ex lectione librorum tam veterum, quam recentiorum quaecunque viderentur vtilia, in vsus futuros colligeret. Id quod ei tantum profuit, vt, cum ad scribendum animum applicasset, non solum digna, quae dicerentur, facilius occurrerent, sed et scripta ab eo cum propter argumenti delectum, tum propter scientiae subtilitatem optimo cuique ac peritissimo probarentur. Namque dissertatio illa a. 1710 *de motu musculorum* conscripta tanto intelligentium fauore excepta est, vt Cl. MANGETUS eam non dubitaret theatro suo anatomico inserere. Eodem anno in conuentu Academiae regiae scientiarum, cuius socius erat, tractationem *de digestione* praelegit, quam deinde, delato sibi munere Professoris anatomiae et medicinae in Academia Tolosensi, publicauit. Quae commentatio cum magnas mouisset controuersias, atque inter primos, qui huic rei aduersarentur, Celeb. PITCARNUS, quamquam mutato nomine, se offerret, huic Noster in epistola ad adsessorem quendam facultatis Parisiensis perhumaniter scripta, respondit, quae quidem epistola Tolosae a. 1715, typis descripta prodiit. Quae quidem scripta quamquam pauca numero, at interioris doctrinae documento luculenta tantam ASTRUCO auctoritatem conciliarant, vt viri Celeberrimi, CHIRACUS et VIEUSSENIUS de acido, quod hic ex solo sanguine destillari posse existimabat, valde inter se dissentientes, eum huius rei arbitrum statuendum putarent. Quam etsi non dignam tanta contentione iudicabat, tamen ne frustra appellatus videretur, acidum hoc solum nasci e terra bolari, cum capite mortuo sanguinis destillati mixta, decreuit. In quo decreto an VIEUSSENIUS acquieuerit, non constat, a CHIRACO autem Nostrum postea non

minoris

minoris factum esse vel id indicio sit, quod ab eo, cum sibi a. 1715 in aulam esset concedendum, petiit, vt se comitem sibi adiungeret. Idem cum a. 1717 Montem Pessulanum vocatus scholas ibi aperuisset, tanta solertia, tantoque cum successu docuit, vt propter singularem in docendo perspicuitatem ad hoc munus natus ab omnibus praedicaretur. Non praetereundum hoc loco videtur, quod tum temporis nonnullas auditoribus tractationes dictitauit calamo excipiendas, tanquam de physiologia et therapia, quas cum aliis communicatas nolebat. Quarum tamen alteram de *therapia* LA MOTTE medicus quidam sub suo nomine in publicum edidit mutatis quidem, ne verus auctor diuinari posset, variis locis. Eadem vero, fraude detecta, Geneuae postea, licet inuito Nostro, ASTRUCI nomine inscripta prodiit. Pertinent huc dissertationes inde ab hoc anno vsque ad a. 1723 sub praesidio eius defensae, quas hic enumerare, cum commodiorem locum in indice infra subiecto habeant, non placet. Illud autem intelligi volumus, ASTRUCUM, licet omnes doctrinae medicae partes diligenter coluerit, tamen praecipuo quodam studio et amore historiae naturalis et disciplinae metaphysicae flagrasse. Quod hic propter duas dissertationes, quarum vna a. 1719 *de sensatione*; altera 1729 de naturali et praeternaturali iudicii exercitatione exiit, nec non propter iudicia, quibus a viris et dignitatis grauitate et doctrinae excellentia principibus ornatus est, monuisse sufficiat. Etenim fama eius in dies crescente, et discipulorum laudibus et profectibus per totam Europam propagata, a. 1720 a Rege praemio annuo honorario septingentarum librarum Gallicarum, ornatus est, et Celeb. DODARTUS, medicus aulae francicae primarius, de eximia, quae in homine esset, historiae naturalis patriae cognitione certus, anno insequenti

aquis prouinciae Occitaniae medicatis Nostrum praefecit. Contagio circa hoc tempus Massiliae grassante et per hanc prouinciam omnem fere diffuso, cum nemo non vereretur, ne totam Franciam malum corriperet, huic quomodo occurri posset, Noster a. 1722 praeclara dissertatione demonstrauit. Sed quamuis Mons Pessulanus ASTRUCUM foueret, tamen ingenio suo ad maiora adspiranti parum facere satis videbatur. Itaque, hoc relicto, Lutetias Parisiorum magno cum librorum apparatu, quos, conferendis cum viris doctis sermonibus, emendaturus erat, adiit. Neque hic in obscuro latebat. Quando autem illi non tanta, quantam volebat, librorum in bibliothecis perlustrandorum potestas erat facta, aliaque, de quibus hic commemorare nihil attinet, minus ex sententia euenerant, anno 1729, Regi Poloniarum et Electori Saxonum medicus primarius vocatus cessit. Vnde tamen haud ita multo post incommodam sibi hic viuendi conditionem sentiens rursus Lutetias petiit. Atque eodem tempore sibi contigit, vt propter multa, quae Tolosensibus attulisset, commoda, in senatum Tolosensem allegeretur. Quem honorem breui post dignitas medici apud Regem Franciae consiliarii consecuta est. Quid? Viro Cl. GEOFFROY facultatis medicae Decano et Professore regio Parisiensi, a 1731 ad doctrinae physicae et medicae damnum ingens defuncto, ASTRUCUS omnibus, qui grauitatem huius muneris intelligerent, dignus prae ceteris existimabatur, cui haec prouincia tuto posset tradi. In qua administranda se talem praebuit, vt nec plus sperari posset, nec spei responderi felicius. Etenim per sex annos omnium morborum historiam, curationemque eorum auditores ita docuit, vt non solum populares, sed et peregrini, aliis academiis iam frequentatis, constanti illius fama allecti ad audiendum eum confluerent.

fluerent. Neque vero minus in exercenda arte verſatus fuit. Quod praeter dignitatem medici regii conſiliarii, de qua mentionem fecimus, cum alia hoc ex genere ſcripta declarant, tum in primis tractatus de lue venerea a. 1736 cum eruditis communicatus. Cuius quidem praeſtantia vel ex eo apparet, quod latine ſcriptus in plures alias linguas conuerſus habetur. Sed licet variis officiis, controuerſiis, nec non aegrorum lectulis obeundis occupatus teneretur, tamen non ita impediri ſe paſſus eſt, quin literis, quas in deliciis habebat, vacaret. Namque commentariis ſuper Antiquitatibus et Hiſtoria Nat. prouinciae Occitaniae tantum temporis, tantumque laboris impendit, vt iam ſenex factus, vel in grauiſſima hieme, mane ad horam tertiam, muſeo non calefacto, iis conficiendis intentus reperiretur. Neque minus operae et induſtriae collocarat in conſcribenda facultatis medicae Montispeſſulanae hiſtoria, quae, cum ipſe vel ob contentionem medicos inter et chirurgos, quinque epiſtolis a ſe illuſtratam edere nollet, vel ob alia impedimenta non poſſet, poſt obitum eius cura Cl. LORRY prodiit. Anno 1743 adſeſſor facultatis Pariſienſis communi omnium ſuffragio lectus eſt. Quod cum oppido paucis, iisque maximis viris contingat, praeter cetera, quae ad tuendum tale munus pertinent, officia, id egit, vt nullus haberetur conuentus, cui non adeſſet, nec quidquam eorum, quae ibi agerentur, negligeret. Quid? quod cum ad extremam ſenectutem perueniſſet, nihil de laboris ſtudio, adſiduitateque remittens praeter plures diuerſi argumenti commentationes, non ſine plauſu exceptas, inſigne illud opus, quod omnium recte iudicantium punctum tulit, *coniecturas ſuas de originibus*, quas Moiſes in conficiendo librorum ſuorum primo ſecutus videtur, edidit. Denique a facultate Pariſienſi inquirendi in contro-

uerſias inſitionis variolarum negotio ſibi demandato, in iis comprimendis, componendiſque vltimo vitae anno plurimum temporis conſumſit. His igitur rebus effecit, vt et vita eius amicis eſſet cara, ac rei literariae non minus, quam aegrotantibus vtilis, et mors his omnibus luctuoſa, nobis etiam, qui virum ſemper amatum ſuſpeximus, admodum acerba. Obiit d. 15 maji a. 1766 aetatis 82 Matrimonium inierat cum IOANNE SCANELIA virgine ſiue gentem ſpectes ſiue virtutem lectiſſima, ex qua duo liberos, filium et filiam ſuſcepit. Haec matrimonio iuncta DE SILHOUETTE viro gente Nobili, munere Aulico, cum proximo ante patris obitum anno e vita diſceſſiſſet, haud parum ad valetudinem eius frangendam et debilitandam contuliſſe creditur; ille autem patri ſuperſtes dignitate Praeſidis honorarii iudicii ſupremi, aliisque honoribus viuit ornatus.

Index ſcriptorum, quae edidit b. ASTRUC.

Theſis med. de cauſſa fermentationis, Monspel. 1702. 12.

Mémoires ſur les petrifications de Boutonnet petit village près de Montpellier, ib. 1708. 8.

Conjectures ſur le redreſſement des plantes inclinées à l' horiſon. Mémoire des l' Academie, 1708. ib.

Diſſertatio phyſico anatomica de motu muſculari, ib. 1710. 12.

Traité de la digeſtion des animaux pour montrer, qu' elle ſe fait par le moyen d' un levain, à Paris, 1710. 12.

Mémoire ſur la cauſe de la digeſtion des alimens, à Montpellier 1711. 4.

Traité de la cauſſe de la digeſtion, ou l'on refute le nouveau ſyſteme de la trituration et du broyement, et ou l' on prouve, que les alimens ſont digérés

gérés et convertis en chyle par une veritable fermentation, à Toulouse 1714. 8.

Epistolae, quibus respondetur epistolari dissertationi THOM. BOERI de causis concoctionis ib. 1715. 8.

Diss. chirurg. de fistula ani Monspel. 1718. 12. (*Quae anglice reddita prodiit Londini* 1738. 8.)

Diss. med. de hydrophobia, ib. 1719. 12.

Quaest. med. de naturali et praeternaturali iudicii exercitio. An iudicii exercitium deprauatum a cerebri mechanismo et qua ratione pendeat? ib. 1720. 4.

Dissertation sur la peste de Provence, ib. 1722. 12.

Thesis med. de phantasia et imaginatione, ib. 1723. 8.

Dissertation sur la contagion de la peste, ou l'on prouve, que cette maladie est véritablement contagieuse et ou l'on repond aux difficultés, que l'on oppose à ce sentiment, à Toulouse 1725. 8.

Mémoires pour l'histoire naturelle de la Prouince de Languedoc, divisés en trois parties, ornés de figures et de cartes en taille douce, à Paris 1737. 4.

Cinq lettres dans le procès de médécins contre les chirurgiens ib. 1737. 4. (*Singulatim prodierunt primum, postea coniunctim cum aliis editae sunt hoc titulo:*)

Lettres de IEAN ASTRUC, Iean LOUIS PETIT et autres sur les disputes, qui se sont elevées entre les médecins et chirurgiens avec leurs reponses, ib. 1738. 4.

De morbis venereis libri nouem, in quibus disseritur tum de origine, propagatione et contagione horumce affectuum in genere: tum de singulorum natura, aetiologia, et therapia, cum breui analysi et epicrisi operum plerorumque, quae de eodem argumento sunt scripta. Editio altera auctior et emendatior, in qua additae sunt duae dissertationes nouae. Tom. I. II. Lutet. Parisio-

rum 1740. 4. (*Secundum quam editionem versi Franco Gallica facta est, quae, repetitis vicibus re- cusa, vltima 1755. 12. et anglica per* SAMUELEM CHAPMANN *Londini in duobus voluminibus 175 12. et germanica per* IO. GOTTLOB HEISE *Francofurti et Lipsiae 1764. 8. prodiit. Prima vero huius libri editio, sex libros tantum continens edita est ab Auctore, 1736. 4.*)

Tractatus pathologicus. Genevae 1743 et 1753. 8. Parisiis 1766. 12.

Tractatus therapeuticus, Genevae 1743. 8.

Questio med. an ex anatome subtiliori ars medica cer- tior? Paris 1743. 4.

Quaestio med. an sympathia partium a certa neruo- rum positura in interno sensorio? ib. 1743. 4.

Etat des contestations entre la faculté de médécine et la communauté des chirurgiens, à Paris 1747. 4. (*Tecto b. Autoris nomine hic liber prodiit.*)

La necessité de maintenir dans le Royaume les éco- les de chirurgie, qui y sont etablies dans la fa- culté de médécine, ib. 1749. 4.

Quaest. med. an morbo colicae pictonum dicto vae- nesectio in cubito ib. 1752. 4.

Conjectures sur les mémoires originaux dont il pa- roit, que Moise s'est servi pour composer le li- vre de la généſe, avec des remarques qui appu- yent ou qui eclaircissent ces conjectures, à Bru- xelles et à Paris, 1753. 12.

Dissertation sur l'immaterialité et l'immortalité de l'ame, à Paris 1755. 4.

Doutes sur l'inoculation de la petit vêrole, pro- posés à la Faculté de médécine de Paris, ib. 1756. 12.

Quest. med. an saccharum alimentum? ib. 1759.

Traité de tumeurs et des ulcères ou l'on a tâché de joindre à une théorie solide la pratique la plus

sûre

ſûre et la mieux éprouvée avec deux lettres. 1) ſur la compoſition de quelques remedes, dont on vante l' utilité et dont on càche la preparation 2) ſur la nature et le ſuccès des nouveaux remedes qu' on propoſe pour la guériſon des maladies vèneriennes Vol. I. II. 1759. 12. (*Huius libri verſio Germanica tradita eſt Dresdae et Varſouiae*, 1761. 8. *a* GEORG. LUDOV. RUMPELT.)

Traité des maladies des femmes, ou l' on a taché de joindre à une theorie ſolide la pratique la plus ſûre et la mieux éprouvée. Avec un catalogue chronologique des médécins, qui ont ecrit ſur ces maladies, à Paris 12 Vol. 7. (*Quatuor huius operis partes prodierunt* 1761, *quinta et ſexta* 1765 *ſeptima vero* 1766 *hoc titulo :*)

L' Art d' accoucher, reduit à ſes principes ou l' on explique les pratiques les plus ſûres et les plus utiles dans les différentes éſpeces d' accouchemens, avec l' hiſtoire ſommaire de l' art d'accoucher et une lettre ſur la conduite, qu' Adam et Eve durent tenir à la naiſſance de leurs premiers enfans. (*Anglica translatio huius libri prodiit, Londini* 1762. 8. *latina Venetiis*, 1763. 8. *germanicaque Dresdae* 8. *per* CHRISTIAN. FRIED. OTTO.)

Lettre ſur l' eſpece de mal de gorge gangreneux, qui a regné parmi les enfans l'année 1748 à Paris 4.

Memoires pour ſervir à l'hiſtoire de la faculté de médécine de Montpellier, revus et publies par Mr. LORRY, ib. 1767 4.

XVII.

XVII.

Continuatio indicis ſcriptorum phyſico medi-corum, quae anno 1768 prodierunt.

Tentamina medico chirurgica de felici in quibusdam animantibus vteri extractione, deque partium regeneratarum et cicatricis natura. Auctore IOSEPHO LAVALLINO, in Regio Florentino noſocomio chirurgo, clinicae magiſtro atque hiſtoriographo. Florent. 8 mai. c. f.

IOS. NICOL. LAURENTII ſpecimen med. exhibens ſynopſin reptilium emendatam cum experimentis circa venena et antidota reptilium Auſtriacorum. Vienn. 8. c. f.

LUDOV. CAROL. VAN LELYVELD diſſ. ſiſtens obſeruationes quaſdam de ſalibus lixiuiis plantarum. Traiect. ad Rhen. 4.

IO. NEPOM. ANTON LEUTHNERS *Abhandlung und Beobachtungen von der Ruhr unter dem Bauernvolke in der Churfürſtlich Churbayeriſchen freyen Reichsgrafſchaft Haag, im Iahre 1767 München 8.*

La nouvelle maiſon ruſtique, ou oeconomie générale de tous les biens de campagne; la maniere de les éntretenir et de les multiplier, donnée ci-devant par M. LIGER. Neuviéme edition. Vol. I. II. à Paris 4.

An eſſay on diſeaſes incidental to Europeans in hot climates with the method of preventing their fatal conſequences. By IAM. LIND. An appendix concerning intermittent fevers. A ſimple and eaſy way to render ſalt water freſh and to prevent a ſcarcity of proviſions in long voyages at ſea. Lond. 8 mai.

Eiuſd. Verſuch über die Kranckheiten in heiſſen Ländern. Aus dem Engliſchen überſetzt. Leipz. 8.

CAROLI A LINNE ſyſtema naturae per regna tria

natu-

naturae secundum classes, ordines, genera, species, cum characteribus et differentiis Tom. III. Holm. 8.

Eiusd. diss. de coloniis plantarum. Resp. *Io. Flygare* Vpsal. 4.

Eiusd. diss. de medico sui ipsius. Resp. *Io. Gryſſelio.* ib. 4.

Eiusd. diss. rariora Norvegiae sistens. *Henric. Tonning.* ib. 4.

PETR. LOEFLING iter Hispanicum eller resa til spanska Landerna vti Europa och America förrättad ifrän Aor 1741. Til Aor 1756. med. beskrifningar och rën ëfver de märkvärdigaste växter utgifren efter dess Frånfälle af CARL LINNAEUS. Stockholm 8 c. f.

L. LUCAS *Versuch von Wassern. Zweyter Theil von kalten Wassern. Aus dem Englischen übersezt von* D. IO. ERNST ZEIHER. *Altenburg* 8.

CHRISTIAN. GOTTLIEB LUDWIG progr. inaug. de cruore post venaesectionem aucto et imminuto. Lips. 4.

Eiusd. progr. inaug. de suctione vulnerum pectoris. ib. 4 c. f.

Eiusd. progr. de rei herbariae studio et vsu ib. 4.

Eiusd. progr. inaug. de elaboratione succorum plantarum in vniuersum. Pars I. Radix Caudex, Folium. ib. 4.

Erstes Tausend neuer chymischer Versuche und Erfahrungen, so mit allem Fleisse angestellt und sorgfältig aufgezeichnet worden von D. M. *Leipzig* 8.

The doctrine of inflammation, founded upon reason and experiences and intirely cleared from the contradictory systems of BOERHAAVE, VAN SWIETEN and others. By DANIEL MAGENISE. M. D. Lond. 8 mai.

IACOB MALLEEN's geurgia Finnica. Abo.

Ein

Ein Dutzend Beobachtungen, welche das Hirn betref-fen, von FERDINAND MARTINI. *Koppenh.* 8.
Neues systematisches Conchyliencabinet, geordnet und beschrieben von FRIEDRICH HEINR. WILH. MARTINI, *der Arzneygelahrheit Doctor und Practicus in Berlin, und unter dessen Aufsicht nach der Natur gezeichnet, und mit lebendigen Farben erleuchtet durch* ANDREAS FRIEDRICH HAPPE *der Berlinischen Academie Naturalienmaler, Nürnb.* 4.
SEBASTIAN. IO. BAPT. LEVIALLE DE MAS-MOREL de aquis montis aurei. Montpel. 4.
ABRAHAM MATTHIEU diss. inaug. sistens febris malignae morbillosae anno 1766 et 1767 in inferiore Alsatia epidemicae historiam. Argentorat. 4.
T. MAXWELL'S answer to Kirkland's essay on fevers. Lond. 8.
Nomenclatura critica morborum ocularium, or a critical index to the distempers of the eyes. By IOHN HENRY MAUCLERC. Lond. 8.
CHRISTIAN GOTTLOB MENGELS *oeconomische Gedanken. 6ter Theil. Kopenhag.* 8.
Nouveau traité du pouls, par M. MENURET. à Paris 12.
Dissertation sur la génération et la transformation des insectes de Surinam, des Indes etc. dans laquelle on traite des vers et des chenilles de Surinam, des plantes, fleurs et fruits, dont ils vivent et dans lesquelles on les à trouvés; on y parle aussi des crapauds, lézards, serpens, crocodilles, araignées et autres petits animaux du même pays, peints sur les lieux d'après nature et gravés depuis supérieurement par les plus habiles de l'art: on y a ioint un traité de changemens des poissons en grenouilles et des grenouilles en poissons par MARIE SIBYLLE MERIAN, actu-

ellement

ellement complet en 76 planches in fol. compris trois planches de tables pour expliquer les noms et couleur des plantes, fruits etc. pour ceux, qui desireront les colorer eux mêmes. à Paris.

Traité des arbres resineux coniféres, extrait et traduit de l'Anglois DE MILLER, avec des notes, observations et experiences par M. le Baron DE TSCHUDI. ib. 8 c. f.

IO. GEORG. MODEL *Forsetzung seiner chymischen Nebenstunden. Petersburg* 8.

IO. FRIDR. MOLLER diss. inaug. de vera Peruuiani corticis vi specifica. Götting. 4.

Traité des eaux minerales avec plusieurs mémoires de chymie relatifs à cet obièt par M. MONNET. à Paris 8.

Opuscules de chirurgie par Mr. MORAND. Premiere partie. ib. 4. c. f.

IO. GOTTFR. MORGENBESSERS *Gedanken von der Nothwendigkeit der Zubereitung vor der Einpropfung der Kinderblattern, nebst einer Anzeige seiner Vorlesungen. Breßlau* 4.

Eiusd. Kurze Betrachtung über die Art der Zubereitung vor der Einpfropfung der Kinderblattern. Nebst einer Anzeige seiner Vorlesungen. ib. 4.

IO. SIGISMUND. MÜLLER diss. inaug. raram de calculo vesicae obseruationem atque epicrisin sistens. Argentor. 4.

NATALIS IOSEPH. DE NEKER deliciae Gallo-Belgicae, s. tractatus generalis plantarum Gallo-Belgicarum ad genera relatarum cum differentiis specificis nominibus triuialibus, pharmaceuticis, locis natalibus, proprietatibus virtualibus ex obseruatione, chemiae legibus, auctoribus, praeclaris cum animaduersionibus secundum principia Linnaeana. Argentor. 8 Voll. 2 c. f.

OCTAV. NERUCCI historia febris epidemicae se-

nenſis anno 1766 et 1767, et oratio pro ſtudio-
rum inſtauratione. Sen. 8 mai.

FRANC. IOS. OBERKAMP collectio diſſertatio-
num inauguralium medicarum Lugduno-Batauo-
rum. Franc. ad Moen. 4. Tom. I.

GOTTLOB. EUSEB. OELTZE commentatio iuri-
dica de partu vivo, vitali aut non vitali, praeci-
pue ratione transmiſſionis haereditatis. Ien. 4.

FERDIN. CHRH. OETTINGER diſſ. inaug. de ir-
ritabilitate vegetabilium in ſingulis plantarum
partibus explorata vlterioribusque experimentis
confirmata, Reſp. *Io. Frid. Gmelin.* Tubing. 4.

Diſſertation phyſique et botanique ſur la maladie
néphrétique et ſur ſon véritable ſpécifique le rai-
ſin doux, par DOM. IOSEPH. OPIER. à Paris
8. Vol. I.

Iudicium ſubter medicum, de veritatibus et monitis
practicis male iudicantem, iudice FRANC. IO-
SEPH. OSWALD. *München.* 4.

TIMOTH. CHRIST. CUIL. OVERKAMP diſſ.
inaug. de duplici ritu expoſitionis aegrotorum in
vias publicas et incubationis ſeu ἐγκοιμήσεος eo-
rundem in templis medelae adipiſcendae cauſſa
olim peractae celebrataeque nonnulla expoſita
ſiſtens, Reſp. *Laurent. Chriſt. Tingſtadius.* Gry-
phiſwald. 4.

Précis de chirurgie pratique, contenant l' hiſtoire
des maladies chirurgicales, et la maniere la plus
en vſage de les traiter; avec des obſeruations et
remarques critiques ſur differens points. Ouvra-
ge diuiſé en deux parties. La premiere traite
des maladies chirurgicales en général; la ſeconde
des toutes les eſpeces de maladies, qui attaquent
le corps humain, et qui exigent le ſecours de la
chirurgie. Avec figures en taille-douce. Par
M. P** à Paris 8. (*Auctore* Cl. PORTAL.)

Refle-

Réflexions ſur les affections vaporeuſes, ou examen du traité des vapeurs de deux ſexes, troiſieme edit. publiée en 1767 par Mr. P*** (POMME') à Amſterdam. 12.

NATALIS PAGLIARUCCI diſſ. inaug. de calculo. Vienn. 8.

Obſervations et experiences ſur diverſes parties de l' agriculture par Mr. FORMANOIS DE PALTEAU. à Paris. 12.

Saggio di nuove oſſervazioni eſcoperte del NATAL. GIUSEPPE PALUCCI. In Firenze. 8.

Hiſtoire de la petite vérôle, avec les moyens d' en préſerver les enfans et de l' anéantir en France avec la traduction du traité DE RHAZE'S. Traduit de l'Arabe par Mr. I. I. PAULET, Doct. en Médécine à Paris. 12. Voll. 2.

Eiuſd. mémoire pour ſervir de ſuite à l' hiſtoire de la petite verole; dans lequel on démontre la poſſibilité et la facilité de préſerver un peuple entier de cette maladie. ib. 8.

Kurtzgefaßte Abhandlungen über verſchiedene, den Ackerbau betreffende, Gegenſtände, zur Veranlaſſung und Beförderung einer vollkommenern Aufklärung der darinn behandelten Materien, abgefaſſet und in der Verſammlung der Königlich-Däniſchen Ackeracademie vorgeleſen von P. E. PETERSEN. *Flensburg.* 8.

IO. PFEFFINGER meditationes circa morbum varioloſum. Reſp. et Auctore *Iſaac Ottmann.* Argentor. 4.

ERNEST. PLATNER progr. anima, quo ſenſu creſcere dicatur? Lipſ. 4.

ANT. GUIL. PLAZ progr. inaug. non omnia in re medica bono ſemper exemplo fieri. Proluſio Ima. ib. 4.

ANT. GUIL. PLAZ progr. inaug. de foftris. Lipf. 4.

Méthode nouvelle et facile d'adminiftrer le vif argent aux perfonnes attaquées de la maladie vénérienne. On y a ioint vne hypothéfe nouvelle fur l'action de ce metal dans les voies falivaires. Ouvrage traduit du latin de M. I. I. PLENCK par Mr. LAFLIZE, maître en chirurgie de Nancy à Paris 12.

Eiufd. Anfangsgründe der Geburtshülfe. I und II Theil. Wien 8 c. f.

De variolarum infitione praelectio habita VII die novembris anni 1767 ab HOMOBONO PISONI. Patau. 8.

IO. CPHP. POHLIUS diff. inaug. de cauffis obftructionis lentae. Refp. *Io. Gottfr. Lehmann*, Lipf. 4.

Eiufd. progr. inaug. de communicatione cellularum contextus cellulofi. ib. 4.

Eiufd. progr. inaug. de fede obftructionis inflammatoriae. ib. 4.

Effai fur la nature et les progrès de la gangrêne humide vulgairement dite pourriture, par Mr. H. I. POINTE. à Amfterdam et à Lyon. 8.

Obfervations on the nature and confequences of thofe injuries to which the head is liable from external violence. By PERCIVAL POTT, M. D. Lond. 8 mai.

Eiufd. Some few general remarks on fractures and dislocations. ib. 8 mai. c. f.

Eiufd. Abhandlnng von der Mafldarmfiftel. Aus dem Englifchen überfetzt. Wien, 8, *c. f.* (Verfionis huius Auctor eft, IOSEPH. IACOB. PLENK).

Eiufd. Abhandlung von den Hauptwunden, worinnen von der Befchaffenheit und den Folgen derfelben, von den Quetfchungen, von den Brüchen, Spalten und

und Eindrückungen der Hirnſchale, Ergieſsung des Geblüts auf die Hirnhäute und Erſchütterungen des Gehirns, ausführlich gehandelt wird. Aus dem Engliſchen überſetzt, nebſt einigen Anmerkungen und einem Verzeichniſſe der beſten Schriftſteller, ſo von den Hauptwunden handeln. Nürnb. 8

AM. IGNAT. PRANDT diſſ. inaug. de veſicantibus. Vienn. 8.

ndwirthſchaftliche Erfahrungen zum Beſten des Landmanns. Eine Wochenſchrift von IO. HEINR. PRATIE. *Erſtes Quartal. Altona.* 8 mai.

ſſertation phyſique et botanique ſur la maladie nephrétique et ſur ſon véritable ſpecifique le raiſin d'ours (*vua vrſi*) par Dom. IOSEPH QUER. Traduit de l'Eſpagnol. à Strasburg et à Paris. 8.

is aux mères, qui veulent nourir leurs enfans; avec des obſervations ſur les dangers, auxquelles elles s'expoſent, ainſi que leurs enfans en ne les nouriſſant pas, par Mde DE LE R**. à Utrecht 8.

TTLIEB RAMMELT, *Kunſtgärtners in Beuchlitz und Mitgliedes der oeconomiſchen Geſellſchaft zu Leipzig, vermiſchte oeconomiſche Abhandlungen zum Beſten der Landwirthſchaft und Gärtnerey, aus eigener Erfahrung und angeſtellten Verſuchen mitgetheilet. Halle.* 8.

irurgie d'armée, où traité de plaies d'armes à feu et d'armes blanches, avec des obſervations ſur ces maladies, les formules des remedes, qui ont le mieux reuſſi; des methodes nouvelles pour leur traitement; des inſtruments pour tirer les corps etrangers; un moyen aſſuré pour la reduction des fractures et des luxations et une infinité d'autres details neufs et intereſſans. Par Mr. RAVATON. à Paris. 8.

De la conſervation des enfans; ou les moyens de les fortifier, de les préſerver et guérir des maladies, depuis l' inſtant de leur exiſtence, jusqu' à l'age de puberté, par Mr. RAULIN. Tom. I. II. à Paris. 12.

IOS. RAYMUND diſſ. inaug. de exanthematibus febrilibus in genere. Vienn. 8.

IO. DIETR. REESE diſſ. inaug. de variis phthiſin pulmonalem ſanandi conatibus. Lugd. Bat. 4.

IO. IACOB. REICHARD diſſ. inaug. de Peruuiani corticis in plurium generum febribus exhibendi opportunitate. Gotting. 4.

IACOB REINLEIN diſſ. phyſico-chemico-medica de phoſphoris. Vienn. 8.

IO. BENIAMIN REISIG diſſ. inaug. de ſulphuris crudi vſu interno. Lipſ. 4.

Die um Danzig wild wachſenden Pflanzen nach ihren Geſchlechtstheilen geordnet und beſchrieben von GOTTFRIED REYGER, *Danzig.* 8.

AVG. GOTTLIEB RICHTER epiſt. gratulat. operationes aliquot, quibus cataractam extraxit describens, Götting. 4.

Recenſio ſuccincta de vſu atque effectibus medicamentorum Richterianorum, quae Halae Magdeburg. diſpenſantur, et quibus non tantum leues ſed grauiores quoque morbi feliciter curantur edita a nepote inuentoris CHRIST. FRID. RICHTER, Lipſ. 8.

Tractatus medicus de affectibus animae, quatenus machinam corpoream in conſenſum trahunt. Auctore CHRIST. RICKMANN, M. D. Ien. 4.

IO. MICHAEL ROEDERER diſſ. inaug. de valvula coli. Argentor. 4. c. f.

Cenſura

Cenſura medicinae vniuerſae enormiter diſpendioſae, immo mortiferae a FRANC. COMITE RONCALLI PAROLINO XXIII. opuſculis ſeptenni ſtudio exarata, inſertis nouiſſimis vero et comprobantibus nunc primum additis principum academiarum ſapientum ad eundem epiſtolis, Venet. 4.

Tal om en ben-eller ſtenaktig ſtarr vid heſa omkietſen af uvea faſt vaxen, ſemlykeligen blifuit med med Noten nedtryckt; h'allet for kongl. vetenskaps Academiens vid praeſidii nedlaygande den 20 April 1768 af CASTEN RONNOW. Stockholm 8 mai.

Handleiding tot de Kennis en Geneezing van de Ziekten der Kinderen geſchreeuen door den Heere ROSEN VAN ROSENSTEIN vertaald met Aanmerkingen en Byvoegſelen vermeerdert door EDUARD SANDIFORT. In 's Gravenhage 8.

Eiusd. *Anweiſung zur Kenntnis und Cur der Kinderkrankheiten. Aus den Schwediſchen überſezt von* IO. ANDR. MURRAY, *Göttingen und Gotha 2te und vermehrte Auflage*, 8.

Lettre de M. ROUGNON Profeſſeur en Médécine à M. LORRY (*touchant les cauſes de la mort de M.* CHARLES) à Beſançon 8 mai.

Journal de médécine, chirurgie, pharmacie etc. par M. A. ROUX Tom. XXVIII Ian. Febr. Mars, a Paris 8. c. tab. aen.

Eſſay on inoculation for the ſmall-pox. By THOM. RUSSON M. D. Lond. 8.

Voyage de France, d'Eſpagne, de Portugal et d'Ita-

d'Italie. Par M. S. du 22 avril 1729 au 6 fevrier 1730 à Paris 8. Vol. 4.

Hiſtoire naturelle et politique de la Penſilvanie et des l'etabliſſement des Quakers dans cette contrée traduite de l'Allemand par P. M. D. S. Cenſeur Royal, précédée d'une carte geographique à Paris 12.

I. C. L. S. *Phyſicaliſche Unterſuchung, ob auch patagoniſche Rieſen möglich und die Erzählung davon wahr ſey? Leipz. 8.*

* * SALUCE *Betrachtungen über die flüßige elaſtiſche Materie, welche aus dem Schießpulver erzeuget wird. Berlin 8. m. K.*

Materies medica in regno vegetabili. Auctore GABRIEL PETR. SALLE, Monspel. 4.

EDUARD SANDIFORT theſaurus diſſertationum, programmatum, aliorumque opuſculorum ſelectiſſimorum Vol. I. Roterodam. 4. c. f.

Noſologia methodica ſiſtens morborum claſſes, iuxta SYDENHAMI mentem et botanicorum ordinem. Auctore FRANCISCO BOISIER DE SAUVAGES. Editio noua auctior et emendatior, à Amſterdam et à Paris, 4 Vol. 2.

Eſſai ſur la conformité de la médécine ancienne et moderne dans le traitement des maladies aiguës, traduit de l'Anglois de Mr. SCOMBERG Doct. en médécine, par M. l'Abbé BARKER du Collège des médécins de Londres. Nouvelle édition revue, corrigée et augmentée par M. LORRY Doct. en médécine, à Paris 12.

IO. CHRIST. SCHAEFERS *dritter und letzter Nachtrag zum Gebrauch und Nutzen der Regenſpurgiſchen Waſchmaſchine, Regensb. 4. m. K.*

IO.

IO. CHRIST. SCHAEFERS. *erstere Versuche mit Schnecken nebst 3 ausgemahlten Kupfertafeln, ib. 4.*

AUG, SCHAARSCHMIDTS *Unterricht von den Kranckheiten der Knochen, Berlin und Stralsund, 8.*

A. E. SCHLOEZER *von der Unschädlichkeit der Pocken in Rußland, und von Rußlands Bevölkerung überhaupt, Göttingen und Gotha, 8.*

Brief van IO. ALBERT SCHLOSSER M. D. medelid van de koninglyk maatschappy der weetenschappen van Londen, aan den zeer ervaarenen en kundigen Heere FERDINAND DEIEAN, onlangs beroemd stads Heelmeester der Stad Batavia behelzende eene naauwkeurige Beschryuing der Amboinsche Haagdis etc. Amsterd. 4 mai. c. tab. aen. I. (*belgice et latine.*)

H. SMITH formulae medicamentorum, Lond. 8.

Dissertation upon the nerues. By WILLIAM SMITH, ib. 8,

Eiusd. system of Physick, ib. 4.

FRID. TRAUGOTT SCHMIDTS *Bienenbau in Körben, oder Niedersächsischer Bienenvater. Leipzig, 8.*

GEBR. EHRGOTT SCHNEIDER *chirurgischen Geschichte mit theoretischen und practischen Anmerkungen. Vierter Band. Chemnitz 8.*

DANIEL GOTTFR. SCHREBER *neuer Cameralschriften 10ter Theil, Leipz. 8. m. K.*

IO. CHRIST. DAN. SCHREBER *ökonomische botanische Beschreibung der Gräßer, Leipzig, fol. mit Kupf.*

PHILIP. GEORG. SCHROEDER dissert. inaug.

 sistens

siſtens febrium putridarum differentias, Reſp. *Aug. Eberh. Brande*, Götting. 4.

Eiusd. diſſ. inaug. ſiſtens de dyſenteria analecta practica. Reſp. *Adam Iul. Goetze*, ib. 4.

Eiusd. diſſ. inaug. de apoplexiae ex praecordiorum vitiis origine analecta ſiſtens; Reſp. *Georg. Phil. Koch*, ib. 4.

Eiusd. diſſ. inaug. de arthritide vaga, Reſp. *Balthaſ. Tugend*, ib 4.

Eiusd. diſſ. inaug. de coctionis atque criſeos in febribus impedimentis variisque noxis inde oriundis, Reſp. *Gerh. Matth. Frid. Brawe*, ib. 4.

Litographiſche Beſchreibung der Gegenden um Thangelſtadt und Rettewitz in den Weimariſchen von IO. SAMVEL SCHROEDER, *Pfarrer daſelbſt*, *Iena*, 8.

IGNAT. IO. NEPOMVC. SCWANNENFELD diſſ. inaug. ſiſtens febrium diuiſionem, Vienn, 8.

ION. SIDREN diſſ. de cholera, Reſp. *Io. Sahlberg*, Upſal. 4.

Eiusd. diſſ. ſymptomatum febrilium pars prima, de affectibus oris et faucium, Reſp. *Petro Bergio*, ib. 4.

Eiusd. diſſ. ſymptomatum febrilium pars ſecunda, de anxietate, Reſp. *Berger. Mart. Hall*, ib. 4.

Eiusd. diſſ. ſymptomatum febrilium pars tertia, de delirio, Reſp. *Dan. Wiſer*, ib. 4.

Eiusd. diſſert. ſiſtens caſum ſphaceli cranii, Reſp. *Iohann Friedrich Tornbohm*, ib. 4.

Eiusd. diſſert. ſiſtens caſum haemorrhoidalem, Reſp. *H. Sparſchuch*, ib. 4.

G. E. SILBERSCHLAGS *evangeliſch Lutheriſchen*

Predi-

Predigers in Stendal ausgesuchte Closterbergische Versuche in den Wissenschaften der Naturlehre und Mathematick. Berlin, 8. *m. K.*

ANTON. FRANC. SOTTEGAST institutiones medicae ad motuum leges, ordines, mores, harmoniam, et therapiae ministerium inseruientes etc. Pars I, et II. Francof. 8.

Prodomo di un opera ad imprimersi sopra le riproduzione animali dato in luce dall' Abbate SPALLANZANI Prof. di Filosofia. In Modena, 4.

Eiusd. programme ou précis d'un ouvrage sur les reproductions animales. Traduit de l'Italien par M. B*** DE LA SABIONNE à Genev. 8.

IAC. REINBOLD SPIELMANN spec. inaug. de animalibus nociuis Alsatiae, Resp. *Ioh. Friedrich Weiler*, Argent. 4.

Eiusd. dissert. inaug. acaciae officinalis historiam sistens. Resp. *Ignat. Xaver. Emeric Lachausse*, ib. 4.

I. F. VAN DER STADT tractatus de salubritate febris, Gandavi 8.

I. A. STISSERS botanica curiosa, *oder nützliche Anmerkungen, wie einige fremde Kräuter und Blumen in den Helmstädtisch medicinischen Garten cultiviret und fortgebracht werden. Helmstädt und Magdeburg,* 8. *m. K.*

F. V. STISSERS *Einleitung zur Landwirthschaft und Policey der Deutschen vermehret von* D. G. H. ZINKLER. *Neue Auflage, Iena,* 8.

FRID. GABR. SVLZER dissert. inaug. qua quaestio: an in plantis sal essentiale ammoniacum haereat? discutitur. Gotting. 4.

IO. CHRIST. TILLING progr. de eorum, qui aquis mineralibus vtuntur, diaeta, Lipſ. 4.

CHRIST. GERH. TIMMERMANNI de herniis animaduerſiones, Rintel, 4.

S. A. D. TISSOT ſermo inaug. de valetudine literatorum, Lauſann. 8.

Eiusd. de la ſanté des gens de lettres, ib. 8.

Eiusd. von der Geſundheit der Gelehrten. Aus dem Franzöſiſchen überſetzt. Leipz. 8.

Eiusd. An eſſay on diſeaſes incident to literary and ſedentary perſons. Translated from the french. Lond. 8.

Eiusd. Onanie. Aus dem Franzöſiſchen überſetzt. Hamb. 8.

Eiusd. Underättelſe huru Landtmänn böra i briſt på förfarme läkare förhälla ſig uti de mäſt gängſe ſiukdomar och Prof-eſſer nädigſte befallning ſuengis Landboar, tit nödig hielpreda ut af Franſöskam öfverſatt af HERRMANN SCHVTZER M. D. Stockholm 8 mai.

Gemeinnützige Abhandlungen zur Beförderung und der Erkenntnis und des Gebrauchs natürlicher Dinge in Abſicht auf die Wohlfahrt des Staats und des menſchlichen Geſchlechts überhaupt von IO. DAN. TITIVS *1ſter Theil Leipz.* 8.

Eiusd. Abhandlung über die Frage, welches die dienlichſten und am wenigſten koſtbaren Mittel ſind, der überhandnehmenden Verſandung in der Danziger Nehring vorzubeugen und dem weitern Anwachſe der Sanddunen abzuhelfea, ib. 4.

ALOYS. PAVL. TRABVCCHI diſſertatio inaug. de mechaniſmo et vſu reſpirationis. Vienn, 8.

DANIEL WILLHELM TRILLER differt. inaug. de vefpertina morborum exacerbatione. Refp. *Ioh. Beniamin Gallwitz*, Witeberg, 4.

Eiusd. program. inaug. de vefpertina morborum curatione, diuino Chrifti miraculo peracta ib. 4.

Queftion chirurgico-legale, relative à l'affaire de Demoifelle Famin, femme du Sieur Lancret, accufée de fuppreffion de part etc. par M. VALENTIN à Berlin, 12.

GABRIEL FRANCISCA VENEL differt. med. de aquis montis aurei. Refp. *Sebaft. Ioh. Baptifta Lavialle du Masmorel.* Monspel. 4.

Abrégé de l'anatomie du corps humain. Par Mr. VERDIER. Quatrieme edition revue, corrigée et confiderablement augmentée par Mr. SABATIER, a Paris, 12. Vol. 2.

Memoire raifonné des remedes et du regime à pratiquer dans la maladie, qui afflige la ville de Mamers et les paroiffes circonvoifines. Par Mr. VETILLART, envoyé au mois, d'octob. 1767 par Mr. DU CLUZEL au Mans, 8.

Ergo in pertinacibus faciei capitisque doloribus nihil prodeffe, fed contra plurimum nocere poffe neruorum quinti paris fectionem. Auctore PET. MARIA VIEILLARD, Paris. 4.

RUDOLPH. AUGUSTIN. VOGEL opufcula medica felecta, antea fparfim edita, nunc autem in vnum collecta, recognita, aucta et emendata. Gotting. 4.

Eiusd. Neue medicinifche Bibliothek. Des 7ten Bandes 3 und 4tes Stück, ib. 8.

RY-

RVDOLPH AVGVSTIN VOGEL dissert. inaug. decas obseruationum physico-medico-chirurgicarum, Resp. *Io. Ioachim Schoenberg*, Gotting. 4.

Eiusd. dissert inaug. de non acceleranda secundinarum extractione. Resp. *Ludwig Albert Appun*, ib. 4.

Eiusd. dissert. inaug. fluxus coeliaci genuina notio atque ratio exposita. Resp. *Io. Iust. Sothen*, ib. 4.

Eiusd. dissert. inaug. de tuto et eximio vesicatoriorum vsu in acutis. Respond. *Ioh. Martin Struve*, ib. 4.

Eiusd. program. I et II, de PAULI AEGINETAE meritis in medicinam, inprimisque chirurgiam ib. 4.

Description d' un serpent à Sonnette de l' Amerique. Par A. VOSMAER, à Amsterd. 4. c. f.

Eiusd. description du trompette americain, ib. 4. c. f.

Eiusd. description d' un alcyon d' Amerique à longue queue, ib. 4. c. f.

IO. AVG. VNZERS *Grundris eines Lehrgebäudes von der Sinnlichkeit der thierischen Körper. Lüneb. und Rinteln.* 8.

Die Naturgeschichte der Versteinerungen zur Erläuterung der Knorrischen Sammlung von Merkwürdigkeiten der Natur, herausgegeben von IOHANN ERNST IMMANVEL WALCH. *Des zweyten Theils erster Abschnitt, Nürnb. fol.*

IO. GOTTSCH. WALLERIVS elementa metallurgiae speciatim chemicae conscripta atque obseruationibus, experimentis et figuris aeneis illustrata, Holm. 8. c. f.

IO.

IO. GOTTSCH. WALLERIVS lucubrationum academicarum ſpecimen primum de ſyſtematibus mineralogicis et ſyſtemate mineralogico rite condendo. Holm. 8. c. f.

A full and plain account of the gout. The ſecond edition corrected to which is added an index. By FERDINAND WARNER, L. L. D. Lond. 8.

An account of a ſeries of experiments inſtituted with a view of aſcertaining the moſt ſucceſſfull method of inoculating the ſmallpox. By WILLIAM WATSON M. D. Fellow of the Royal Society one of the Truſtees of the Britiſh muſeum and member of the Royal college of Phyſicians, ib. 8.

C. A. WEBERS *vermiſchte Anmerkungen aus der Arzeneygelahrheit und der Litteratur*, *Iena* 8.

IO. FRID. WEILER diſſert. inaug. ſiſtens herniae gangraena correptae, caſum et epicriſin, Argentor 4.

The Works of ROBERT WHYTT, Edinburgh. 4.

GEORG. DAN. WIBEL diſſertat. inaugur. caſum aegroti, auditu difficili ex colluuie ſeroſa, laborantis ſponte ſanato ſiſtens. Argentorat. 4.

Obſeruationum medicarum triga pro ſpecimine inaugurali. Auctore IUST. NICOL. WIEDENFELD, Gotting. 4.

Treatiſe on the management of bees. By IONAS WILDMANN, Lond. 4. c. fig.

Eiusd. Abhandlung von der Wartung der Bienen. Auf Veranlaßung einer hochanſehnlichen ökonomiſchen Geſellſchaft zu Leipzig aus den Engliſchen überſezt und zugleich mit Anmerkungen einiger Mittglieder der Oberlauſinitzer Bienengeſellſchaft verſehen, Leipzig, 8. *m. Kupf. ſ. a.*

Sutto-

Suttonius, ou le magicien blanc, nouvelle nouvelle. Par IEAN WILKES. à la Haye 8.

IO. HENRICVS WINKLER progr. de vi luminis borealis in commouenda acu magnetica. Lipſ. 4.

D. DAVID. WIPACHER de thermis Ribarienſibus in Hungaria, ib. 8.

IO. AVG. WOHLFARTH obſeruatio de vermibus per nares excretis. Hal. Magdeburg. 4. c. f.

IO. BABTIST. IOSEPH ZAVSCHNER diſſert. inaug. de ſale a mineralogis haud deſcripto, opera eius inuento, eruditis communicando ex occaſione acidularum ad Pragam recens ab eodem deteċtarum a loco *na Wenecku* coronariarum, a perilluſtribus dominis poſſeſſoribus Ziegerinarum nomine inſignitarum. Prag. 8.

I. F. ZVECKERTS *Beſchreibung aller Geſundbrunnen und Bäder Teutſchlands.* Berlin, 4.

Con-

Contenta in hac parte.

XIV.